

VALLEI

Jaargang 35 | nummer 4 | januari 2021

BUSINESS

REGIONAAL ZAKENMAGAZINE VOOR DE FOODVALLEY REGIO

Lagarde
groep

LAGARDE GROEP MAAKT THUISWERKEN VEILIG

'CORONA LEVERT
NIEUWE VEILIGHEIDS-
VRAAGSTUKKEN OP'

INGRID THIJSSSEN (VNO NCW)

'SAMEN MET LEDEN
HET VERSCHIL MAKEN'

LIVING LAB REGIO
FOODVALLEY CIRCULAIR

'ALLEEN GA JE SNELLER,
SAMEN KOMEN WE VERDER'

ONDERNEEM IN NIJKERK

ONDERDEEL VAN DE REGIO FOODVALLEY

Bedrijfskavel
**Nijkerk
A28**

Ondernemen
doe je in Nijkerk

- Centraal gelegen
- Direct aan de A28, bij de A1 en aan het spoor Amsterdam – Groningen
- Ruime vestigingsmogelijkheden door maatwerkoplossingen vanuit de gemeente

Nijkerk heeft voor ieder bedrijf een passende locatie en is onderdeel van de Regio Foodvalley. Deze staat internationaal bekend om de unieke combinatie van agro, food en logistiek enerzijds. En kennis, research en innovatie anderzijds.

ARKERPOORT

SPOORKAMP

DE FLIER

WESTKADIJK

Regio
Foodvalley®

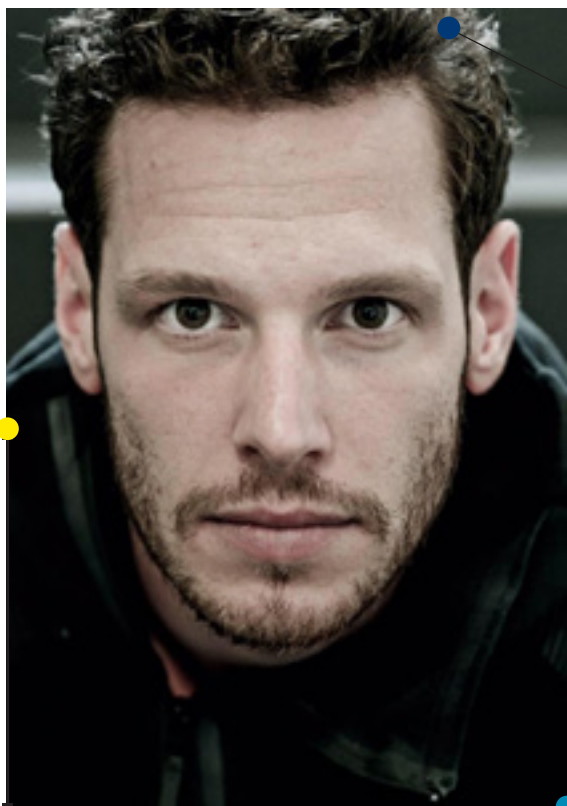
Bekijk de mogelijkheden?
nijkerkA28.nl

Of neem contact op met:

Thea Kraaij - Adviseur Bedrijven

t.kraaij@nijkerk.eu 06-50 26 05 63

gemeente
Nijkerk

CIRCULARITEIT

Terwijl ik dit voorwoord schrijf, is het Verenigd Koninkrijk in ieder geval voor zo'n 48 uur afgesloten van het Europese vasteland: een gemuteerde variant van Covid-19 is opgedoken in de regio Londen. Zo verschijnen er iedere dag, iedere week en iedere maand nieuwe hoofdstukken in de draaiboeken over hoe we met de coronasituatie moeten dealen.

Velen leven inmiddels met de dag, hebben vooral oog voor de korte termijn. Hoe overleven we deze tijd, ook in economisch opzicht? En toch is het belangrijk om juist in deze onzekere tijden vooruit te blijven denken. Toekomstbestendig te zijn als ondernemer of anders snel te worden. Er zijn weinig branches die ontkomen aan een vorm van achteruitgang. Anderen komen in een vrije val en daarvoor is snel handelen vereist en direct geld nodig. Maar voor de lange termijn is het verstandig om al verder te kijken dan de dagelijkse portemonnee en de lockdown.

Dat is een van de voornaamste boodschappen die naar voren komt in onze special over het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Dat de Regio Foodvalley innovierend en vooruitstrevend is, blijkt ook weer uit het groeiende succes van het Living Lab. Daar komen onderwijs, overheid en ondernemers samen om elkaar te inspireren en te versterken op weg naar een circulaire economie. Dat is hard nodig, stelt ook professor Duurzaam Ondernemen Jan Jonker, die wij spraken.

Circulariteit en duurzaamheid zijn al jaren termen die vaak vallen en waaraan velen ook wel aandacht besteden, maar als we niet oppassen blijven het vooral containerbegrippen om goede bedoelingen in te verpakken. De missie van het Living Lab Regio Foodvalley Circulair is om met founders en partners elkaar sector overstijgend te inspireren en ook te activeren voor concrete plannen binnen circulaire thema's als logistiek, industrie, waterstof, bouw en voedselverspilling.

Om sterker uit de crisis te komen, op lange termijn weerbaarder te worden en de wereld waarin we leven toekomstbestendig te maken voor jongere generaties, is dit het moment om bruggen te slaan tussen onderwijs, overheid en ondernemers. Laat u inspireren door de verhalen rond het Living Lab en bedenk wat u al kunt doen om de wereld voor uzelf en anderen weer iets aangenamer te maken.

Guus Hetterscheid
Hoofdredacteur Vallei Business
guus@vanmunstermedia.nl

8

12

- 6 FOV Regio Foodvalley
- 8 Lagarde Groep
- 12 Rabobank
- 14 Ingrid Thijssen (VNO NCW)
- 18 Invloed corona op kantorenmarkt
- 22 Gemeente Barneveld

Special Living Lab Regio Foodvalley Circulair

- 28 Hoogleraar Jan Jonker over circulariteit
- 30 Maak kennis met de Versnellingskamer
- 32 Timo Krufft (TeKa Groep)
- 34 Living Lab-founder ACV
- 36 Living Lab-founder Koninklijke Uit die challenge kwam Groep
- 38 Sluit je aan bij het Living Lab!

Zakenmagazine voor de FoodValley regio

JAARGANG 35
Januari 2021 editie 4

REDACTIE ADRES
MVM Productions BV, Postbus 6684,
6503 GD Nijmegen
Kerkenbos 12-26C, 6546 BE Nijmegen
Tel. (024) 373 8505, Fax (024) 373 0933
info@vanmunstermedia.nl

UITGEVER
Michael van Munster

HOOFDREDACTIE (REDACTIONEEL)
Guus Hetterscheid

REDACTIE BIJDRAGEN
Hans Hajee, Aart van der Haagen,
Hans Ebersson, Baart Koster

FOTOGRAFIE
Marcel Krijgsman

VORMGEVING / OPMAAK
Jan-Willem Bouwman

DRUK
Bal Media

ADVERTENTIE-EXPLOITATIE
VM Sales en Support B.V.
Joep van der Linden t: 024-6423449
Kerkenbos 12-24A, 6546 BE Nijmegen
Tel. (024) 373 8505, Fax (024) 373 0933
info@vanmunstermedia.nl

ABONNEMENTEN
Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan met een looptijd tot 31 december en worden automatisch verlengd tenzij de abonnee uiterlijk voor 31 oktober schriftelijk opzegt. Abonnementprijs per jaar 39 euro

COPYRIGHTS
Het auteursrecht op de in dit tijdschrift verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden.

Hoewel de informatie gepubliceerd in deze uitgave zorgvuldig is uitgezocht en waar mogelijk gecontroleerd, sluiten de uitgever en de redactie uitdrukkelijk iedere aansprakelijkheid uit voor eventuele onjuistheden en/of onvolledigheid van de verstrekte gegevens.

© 2020 Overname van artikelen is slechts mogelijk na verkregen schriftelijke toestemming van de uitgever

Abonnees ontvangen 6 keer per jaar het vakblad, toegang tot het volledige archief op www.valleibusiness.nl, 12x per jaar de digitale nieuwsbrief, korting op lezersaanbiedingen Vallei Business, gratis opname bedrijvengids en vacatureservice.

www.valleibusiness.nl

14

32

22

5

- 41 Easy Systems
- 42 Rijimpressie Maxus eDeliver 3: Frisse bezorger
- 45 WEV Re-integratie
- 46 Vallei Auto Groep
- 48 Stoppen met je bedrijf: succes of een sof?
- 50 Tevan geeft duidelijkheid over reiniging en desinfectie
- 54 Zo maak je online vergaderen leuker en efficiënter
- 56 Werkend Nederland ontstressen
- 58 Verhogen van de weerstand op de werkplek
- 60 Ondernemen, angst en bloedeerlijk

STRATEGISCHE AGENDA 2020-2025 DEFINITIEF VASTGESTELD

De Strategische Agenda 2020-2025 is definitief vastgesteld door de partners uit de overheid, ondernemers en onderwijs. Regio Foodvalley heeft de ambitie om in 2030 een topregio te zijn op het gebied van landbouw en voeding. Een regio waar mensen aantoonbaar gezonder zijn, graag wonen, ondernemen en innoveren en waar circulair werken gewoon is.

De intensieve samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheid zorgt ervoor dat goede ideeën verder komen en ambities bereikt worden. Samen met de partners worden oplossingen bedacht voor belangrijke vragen in deze regio. Hoe zorgen we bijvoorbeeld voor een gezonde toekomst voor de agrariërs, terwijl ook de lucht en de bodem gezond blijven? Hoe maken we gezond en lokaal eten beschikbaar voor alle inwoners van de regio en zelfs voor de wereld? En hoe zorgen we dat iedereen aan het werk blijft, ook nu banen steeds sneller veranderen of wanneer het slechter gaat met de economie?

STRATEGISCHE AGENDA

In de Strategische Agenda 2020-2025 zijn de gezamenlijke doelen vastgelegd die de partners uit de overheid, ondernemers en onderwijs de komende jaren met elkaar willen bereiken in de regio. De partners werken samen op zeven thema's; landbouwtransitie, Voeding voor een gezond leven (gezondheid), Energietransitie (energie), Human Capital (arbeidsmarkt), Innovatie, clustervorming en circulaire economie (circulair), Fysieke randvoorwaarden (mobiliteit en economie) en Quality of living (ruimtelijke ontwikkeling en wonen).

ECONOMIC BOARD

Vanaf 1 januari 2021 gaat de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheid verder als Economic Board Regio Foodvalley (EB). De EB is verantwoordelijk voor het behalen van de doelen uit de Strategische Agenda, monitort de voortgang van de projecten en toetst nieuwe projectplannen.

Het nieuwe bestuur bestaat uit 15 leden, waarvan vanuit elke partner vijf vertegenwoordigers deelnemen. René Verhulst (voorzitter Regio Foodvalley van de samenwerkende regiogemeenten), Martin Ruiters (voorzitter VNO-NCW VeluweVallei) en Jan Jacob van Dijk (voorzitter van College van Bestuur van het COG) verzorgen het voorzitterschap in de Economic Board Regio Foodvalley

Ondernemers die geïnteresseerd zijn om mee te doen, vinden meer informatie op de website www.regiofoodvalley.nl/connect

EXTRA GELD VOOR MKB BEDRIJVEN IN REGIO FOODVALLEY

Staatssecretaris van Economische Zaken Mona Keijzer heeft vandaag de MKB-deal online ondertekend samen met Maud Hulshof die verantwoordelijk is voor het thema Economie in Regio Foodvalley. Regio Foodvalley ontvangt € 375.000 voor een periode van drie jaar van het ministerie van Economische Zaken. Met deze extra financiële middelen krijgen regionale initiatieven en projecten die de mkb bedrijven sterker maken een extra impuls. Regio Foodvalley heeft in samenwerking met een groot aantal partijen uit het bedrijfsleven en onderwijs in de regio de MKB-deal ingediend.

Met de MKB-deal zet Regio Foodvalley zich in op het verduurzamen, versterken en verbinden van de initiatieven die er in de regio zijn. De kracht van de regio zit in het verbinden van ervaring, kennis en innovatie. Een voorbeeld van een lokaal initiatief is NEON, een netwerk voor en door agrofood ondernemers dat ontstaan is in Ede. Met de MKB-deal kan Regio Foodvalley het NEON-netwerk regionaal verbreden waardoor er een groter effect ontstaat.

De coronacrisis heeft een behoorlijke impact op het bedrijfsleven gehad. De crisis heeft onder andere inzichtelijk gemaakt hoe afhankelijk Nederlandse mkb-bedrijven van andere landen zijn. Sommige productieprocessen zijn daardoor stil komen te liggen. Door de ketens te verkorten worden lokale ondernemers gesteund en gaan bedrijven minder grondstoffen gebruiken. Het project Living Lab Regio Foodvalley Circulair gaat met het extra geld innovatieve ketenprojecten realiseren. De ideeën die er nu al zijn, worden omgezet in businesscases en concrete projectvoorstellen.

Met de MKB-deal worden Human Capital initiatieven in de regio meer aan elkaar verbonden en versterkt. Het gezamenlijk benaderen van bepaalde doelgroepen (zoals schoolverlaters en zij-instromers), een effectieve doorverwijzing naar de verschillende initiatieven en een heldere propositie richting de mkb-ondernemers versterkt de samenwerking. Door heldere communicatie over de verschillende initiatieven wordt een bredere groep ondernemers bereikt. Het gaat hier om de regionale mkb initiatieven; Barneveld Tomorrow, Food Academy Nijkerk, Living Lab Digitalisering, Barneveldse Techniek Opleiding en ICT Campus.

MKB-DEALS

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) draagt ruim zeven miljoen euro bij aan regionale mkb-projecten van provincies en gemeenten, de zogeheten MKB-deals. De toekenning van de steun is verdeeld over twee rondes. Met deze tweede ronde is zo'n 4,5 miljoen euro gemoeid. Deze MKB-deals zijn een impuls voor het brede mkb. Bedrijven worden zo beter in staat gesteld om te innoveren, te digitaliseren en internationaal te ondernemen en om hun personele uitdagingen beter aan te kunnen. De investering van EZK komt voort uit het MKB-Actieplan dat staatssecretaris Mona Keijzer in 2018 presenteerde.

CIRCLES ORGANISEERT GELDERSE INNOVATIE TOP 20

Circulair ondernemen is de toekomst. In een circulaire economie wordt de waarde van producten en diensten maximaal behouden en negatieve effecten voorkomen. Heel veel ondernemers in Gelderland zijn volop bezig met het realiseren van circulaire innovaties. Om alle Gelderse ideeën en initiatieven op de kaart te zetten en elkaar te inspireren, organiseert CIRCLES de Gelderse Circulaire Innovatie TOP 20.

Circulaire innovatie gaat niet alleen over producten, maar ook over diensten, projecten of concepten. Alle organisaties die werken aan circulaire innovatie kunnen zich aanmelden. Een jury beoordeelt de inzendingen op mate van circulariteit, mate van samenwerking in de keten, schaalbaarheid en het vernieuwende karakter. De jury bestaat uit Gelders gedeputeerde Christianne van der Wal, Roeland van Delden (CEO Leadax, 1 van de 10 nationaal iconen), Sebastiaan Berendse (WUR) en Geanne van Arkel (MVO manager van het jaar 2018).

Op 3 februari 2021, in de week van de Circulaire Economie, maakt de jury de Top 20 bekend. Via een livestream kan iedereen dan stemmen op zijn of haar favoriete innovatie voor de publieksprijs.

De Gelderse Circulaire Innovatie Top 20 wordt georganiseerd door CIRCLES, in samenwerking met VNO-NCW Midden en Kiemt.

Organisaties kunnen een circulaire innovatie aanmelden tot 15 januari 2021 op www.gelderseinnovatietop20.nl

ONDERZOEK BEVESTIGT: REGIO FOODVALLEY BEHOORT BIJ DE ECONOMISCHE TOPREGIO'S VAN NEDERLAND

Regio Foodvalley behoort tot de economische top van Nederland. Het landelijke karakter van de regio heeft een grote aantrekkingskracht vanuit de randstad waardoor het aantal inwoners blijft groeien. De economische veerkracht van de regio is groot ook in tijden van crisis. De werkzekerheid en het welvaartsniveau is in de Regio Foodvalley van bijzonder hoog niveau. Ook vinden inwoners het in de regio prettig leven; de 'brede welvaart' scoort hoger dan het landelijke gemiddelde.

Dit blijkt uit onderzoek van de provincies Gelderland en Overijssel naar de kracht van Oost Nederland. In dit onderzoek is gekeken naar de robuustheid van de economie op de lange termijn, maar de impact van de coronacrisis is niet genegeerd. In 2016 hebben de provincies de eerste editie van het multidisciplinaire onderzoek Kracht van Oost opgeleverd, nu ligt er een nieuwe versie. Het onderzoek toont aan dat Regio Foodvalley een economische topregio is.

In het rapport springt de regio er qua bevolkingsgroei uit. Stagneert het aantal nieuwe inwoners in andere regio's, in Regio Foodvalley komen meer mensen wonen dan er vertrekken. De groene gemeenten van Oost Nederland waaronder de Regio Foodvalley, zijn steeds meer in trek bij de senior kenniswerkers die uit de Randstad naar deze regio verhuizen.

De werkgelegenheid groeit sterk in de provincies Gelderland en Overijssel. Wat betreft werkzekerheid behoort de arbeidsmarktregio Foodvalley tot de top van Nederland. Ook het aandeel starters is hier hoog.

Maar niet alleen op het vlak van economische productie gaat het goed met de Regio Foodvalley. Ook op aspecten die mensen van waarde vinden voor hun welzijn en geluk, in het onderzoek heet dat de 'brede welvaart', scoort Foodvalley aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Inwoners scoren het woon- en leefmilieu hoog en zijn over het algemeen tevreden over hun inkomensontwikkeling.

Voorzitter van Regio Foodvalley René Verhulst is verheugd met de uitkomsten van het onderzoek; "Voor ons bevestigt dit onderzoek dat we op de goede weg zitten. We timmeren nu al een aantal jaar aan de weg om ons als regio met de top van economisch Nederland te meten. Daarvoor hebben we heel wat kennis, kansen en kwaliteit in huis wat we nu maximaal proberen te benutten. Ik ben ervan overtuigd dat deze positie ons als Regio in de toekomst nog meer welvaart zal brengen, zowel voor de ondernemers, bedrijven maar vooral ook voor onze burgers!"

UITVOERINGSFASE REGIO DEAL FOODVALLEY GESTART

De Regio Deal Foodvalley is een van de dertig Regio Deals die het Rijk heeft gesloten. Achter de schermen is de afgelopen tijd hard gewerkt om de uitvoering van de Regio Deal goed te organiseren en vast te leggen in een Samenwerkingsovereenkomst. Daarin zijn ook de financiële en juridische kaders vastgelegd. Begin dit jaar is onderzocht of de subsidiëring van de uitvoering het risico loopt als staatssteun aangemerkt te worden. Dat blijkt niet het geval. Met het positieve besluit over verlenging van de doorlooptijd tot 31 aug 2024 is de voorbereidingsfase formeel afgerond en zijn we volop in uitvoering.

KORTE TERUGBLIK

In de zomer van 2018 hebben de regionale partners elkaar gevonden op gezamenlijke ambities en doelen. Ze dienden samen een voorstel in voor een Regio Deal. Met de toezegging van het Rijk in november 2018 om rijksmiddelen in te willen zetten start de verdere concretisering en uitwerking van de Deal. In juli 2019 leggen Rijk en Regio de doelen en ambities met het beschikbare budget vast in de Regio Deal Food Valley. Dit was het startmoment om de uitvoeringsorganisatie op alle niveaus vorm te gaan geven.

DE KRACHT VAN SAMENWERKING

In mei 2020 tekenen de provincies, gemeenten, LTO-Noord, Waterschap Vallei en Veluwe, Universiteit Utrecht, Universiteit Wageningen en VNO-NCW de Samenwerkingsovereenkomst. Direct na de ondertekening is de uitvoering van de Deal officieel van start gegaan met o.a. het aannemen van mensen en organiseren van subsidies.

"Met elkaar hebben we dit positieve resultaat bereikt", zegt Mariken Fellinger, programmamanager van de Regio Deal. "Dankzij de inspanning van velen, die bleven geloven in de kracht van de Regio, in de samenwerking en in de mooie ambities die we samen willen realiseren. We hebben hiermee een stevige basis gelegd en kunnen nu op volle kracht vooruit".

DOORKIJK NAAR 2021

De uitvoering van de Regio Deal Foodvalley is verdeeld over drie themas (sporen). Spoor 1 richt zich onder het motto 'Boer aan het Roer' op de versnelde transitie van de primaire sector. De voorbereidingen zijn inmiddels in volle gang. De innovaties en bedrijven worden geselecteerd zodat de proeftuinen en andere pilots in 2021 van start kunnen. Ook in Spoor 2, dat zich richt op gezonde voeding van prille start tot oude dag, zijn de selecties gestart. Zo worden wijken, zorginstellingen, bedrijven, restaurants en patiëntengroepen geselecteerd voor deelname aan het onderzoek. In spoor 3, de versterking van het Kennis- en Innovatiecluster in de regio, werkt in 2021 verder aan het ontsluiten van gedeelde proef- en onderzoeksfaciliteiten. Het World Food Center ontwikkelt het concept voor de Experience en de Food Academy Nijkerk zet in op de uitbreiding van het aantal leerlingen en deelnemers.

NIEUWE SUBSIDIEREGELING VOOR GEDEELDE PROEFFACILITEITEN

De komende vijf jaar is, als onderdeel van de Regio Deal Foodvalley, 7 miljoen euro beschikbaar voor investeringen in gedeelde proeffaciliteiten. Foodvalley NL verzorgt de coördinatie, beoordeelt subsidieaanvragen, geeft technisch advies en brengt partijen bijeen.

De subsidiëring is bedoeld voor bedrijven en onderzoeksinstellingen die samen met andere partijen een kennis- en innovatiecluster willen bouwen op het terrein van eiwittransitie, circulaire agrifood, voeding en gezondheid, en slimme en digitale technologie. Ze maakt het mogelijk om samen met verschillende partners een nog niet bestaande faciliteit toe te voegen aan het ecosysteem.

SHARED FACILITIES

"De nieuwe regeling moet bijdragen aan een snellere opschaling van innovaties, en zo de time-to-market van nieuwe producten, diensten en technologieën verkorten. Ze vormt daarmee een waardevolle aanvulling op bestaande voorzieningen, zoals Wageningen University & Research's Shared Research Facilities," zegt Petra Roubos, manager Foodvalley Shared Facilities bij Foodvalley NL.

CRITERIA

Een subsidieaanvraag moet voldoen aan de volgende criteria:

- de aanvraag gaat over investeringen in pilot-plantfaciliteiten, proefkeukens en/of field labs;
- de investeringen zijn gericht op het mogelijk maken van innovaties en een snelle vertaalslag naar de markt;
- de faciliteiten zijn behalve voor de aanvragers ook toegankelijk voor andere partijen.

BEOORDELING EN ADVIES

Foodvalley NL leidt de uitvoering van de subsidiëring en beoordeelt de aanvragen die binnenkomen. "We onderzoeken welke faciliteiten er al zijn en welke we nog nodig hebben om innovatieprogramma's succesvol te doorlopen," legt Roubos uit. Foodvalley NL geeft ook technisch advies bij het indienen van de aanvraag en brengt waar nodig partijen bijeen.

REGIO DEAL FOODVALLEY & FOODVALLEY 2030

De subsidiëring is onderdeel van de Regio Deal Foodvalley en maakt deel uit de strategie van Foodvalley NL ten aanzien van ecosysteem ontwikkeling. In de Regiodeal Foodvalley en de Foodvalley 2030 strategie werken we samen aan de versnelling van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem.

LAGARDE GROEP MAAKT THUISWERKEN VEILIG

‘CORONA LEVERT NIEUWE VEILIGHEIDS-VRAAGSTUKKEN OP’

Sinds de uitbraak van het coronavirus is thuiswerken normaal. Wat in eerste instantie begon als een strenge aanbeveling van de overheid werd voor menigeen al snel een gewoonte. Veel medewerkers ervoeren de voordelen van werken aan huis. Geen files of overbevolkt OV, je deelt je eigen dag in en je kunt zo gemakkelijker werk en privé combineren. Thuiswerken is efficiënt, thuiswerkers zijn zeer productief en dus is ook het bedrijfsmanagement inmiddels overtuigd van de meerwaarde. Maar er kleven ook nadelen aan, zoals veiligheid. Hoe zorg je ervoor dat thuiswerkers geen extra risico vormen voor de veiligheid van je IT-systeem en je data? Lagarde Groep heeft de oplossing.

Lagarde Groep is sinds 1991 het aanspreekpunt voor ICT, Communicatie en Beveiliging. De combinatie van deze aandachtsgebieden is niet toevallig, want IT is in alles wat er op deze terreinen speelt de rode draad. Lagarde Groep heeft met zo'n 110 medewerkers vestigingen in Putten, Ede en Hoevelaken. Het bedrijf heeft zich in bijna dertig jaar ontwikkeld tot een gewaardeerde partner voor bedrijfsleven, overheid en semi-overheid. Ook in tijden van corona, want thuiswerken levert nieuwe veiligheidsvraagstukken op.

PARTNERRELATIE

Eric Klomp is operationeel directeur. In zijn dagelijks werk is hij met name met klanten in gesprek. "Ik heb langdurige ervaring in de IT, maar mijn voorkeur gaat toch echt uit naar het bouwen van IT-netwerkstructuren. Zet mij bij een klant maar voor een whiteboard en ik ben in mijn element." Cornelis Vreeken is salesmanager ICT. "Onze vraag aan elke klant gaat altijd over de meerwaarde die we kunnen bieden, in innovatie, in efficiency en natuurlijk in veiligheid. Elke klant staat tegenwoordig in het vizier van

kwaadwilligen, die 24/7 zoeken naar manieren om schade toe te brengen. Financieel via ransomware of bijvoorbeeld door diefstal of misbruik van data." Dat levert Lagarde Groep veel vaste klanten op. Eric Klomp legt uit: "Wil je in deze branche effectief kunnen samenwerken, dan moet je je klant van binnen en van buiten kennen. Hoe zit zijn organisatie in elkaar, hoe verlopen de processen en hoe heeft hij zijn backoffice ingericht. Als je dat weet, kun je meerwaarde bieden in bijvoorbeeld procesinrichting, administratieve netwerken of veiligheid. Het hangt namelijk allemaal met elkaar samen. Daarom zijn wij geen leveranciers voor onze klanten, maar partners", vertelt Cornelis Vreeken. "Daarom willen wij weten waar een klant over vijf jaar denkt te staan, wat dan gevolgen kan hebben voor de dingen die we vandaag voor hem doen."

VEILIGHEID

De wereld wordt steeds ingewikkelder, de nadruk op digitale systemen wordt steeds groter en netwerken worden steeds complexer. En ondanks alle media-aandacht gaat het nog veel te vaak mis. Dat landen als China, de Sovjet Unie en Noord-Korea stel-

selmatig pogingen doen om in te breken in westerse computersystemen is bekend. Maar ook de gewone hacker kan enorme schade aanrichten; bedrijfsinformatie vergaren, gegevens en ideeën stelen, chantage plegen, je netwerk gebruiken voor het verspreiden van spam, het is soms kinderlijk eenvoudig. De aanvallen worden niet alleen uitgevoerd op multinationals, ook MKB-ondernemingen en overheden moeten op hun hoede zijn voor een digitale inbraak op hun systemen en netwerken. Ze vormen nog steeds een makkelijker prooi voor die cybercriminelen: ze hebben vaak veel digitale waarde-elementen, maar nemen vaak minder beveiligingsmaatregelen dan een grotere organisatie. Eric Klomp: "Zeker op het gebied van veiligheid zijn nog grote slagen te maken. Als je kijkt hoe de digitale criminaliteit zich in vijf jaar heeft ontwikkeld, dan schrik je. Vroeger had je te maken met een nerd die het leuk vond om in je netwerk in te breken. Gewoon omdat het kon. Nu heb je te maken met criminele organisaties die op een heel professionele manier te werk gaan. Ze vinden elke week wel nieuwe manieren om het bedrijven en overheden moeilijk te maken. In feite lopen we daar voortdurend achteraan. Uiteraard zorgen we ervoor dat een systeem zo goed mogelijk is beschermd, maar er kan altijd iets fout gaan en de mens is helaas de meest kwetsbare factor. Daarom hameren we voortdurend op bewustwording; realiseer je dat je voortdurend risico's loopt en doe er alles aan om die risico's te minimaliseren."

THUISWERKEN

Het zijn bijzondere tijden met nieuwe vragen. Hoe blijf ik met medewerkers en klanten communiceren, nu ze vaker op afstand staan. Daarvoor moet soms een nieuw informatiesysteem in de juiste organisatiestructuur worden ontworpen. "Ook dat lukt eigenlijk alleen als je je klant goed kent en die kennen we. Corona is ook een moment om de interne veiligheid nog eens goed onder de loep te nemen. Zeker ook omdat mensen thuis vaak met eigen apparatuur werken en dat brengt nieuwe risico's met zich mee."

'HET GAAT ALTIJD OVER DE MEERWAARDE DIE WE KUNNEN BIEDEN, IN INNOVATIE, IN EFFICIENCY EN NATUURLIJK IN VEILIGHEID'

Uiteraard kun je als bedrijf investeren in laptops en smartphones voor medewerkers. Dat maakt het instellen van toegang en veiligheid misschien eenvoudiger, maar dat vergt een behoorlijke investering, dus gebruikmaken van bestaande capaciteit ligt voor de hand. Vrijwel elke Nederlander beschikt immers over een eigen laptop en die kunnen met toestemming van de medewerkers prima worden gebruikt voor professionele doeleinden. Dat heet Bring Your

Own Device (BYOD). Door het gebruiksgemak – elke medewerker kent zijn eigen laptop – is BYOD populair in bedrijfsomgevingen. Er kleven ook nadelen aan, niet alleen waar het gaat om beveiliging van bedrijfssystemen en –geheimen, er kunnen juridische complicaties optreden. Wie is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor verlies, diefstal of schade bij een geslaagde virusaanval en er zullen afspraken over de kosten moeten worden gemaakt. En dan denk je dat je het als bedrijf goed hebt geregeld, maakt een medewerker tijdens een tussenstop gebruik van een onbeveiligd wifi-netwerk. Dat valt dus weer onder het hoofdstuk bewustwording. Er treden rond thuiswerken meer problemen op die goed moeten worden getackeld. Cornelis Vreeken: “Neem beeldbellen, bijvoorbeeld Teams, een must voor thuiswerkers. Maar hoe stroomlijn je de informatie die tijdens zo’n sessie wordt gedeeld? Hoe houdt je het beheer onder

‘WE ZORGEN DAT KLANTEN IN GEVAL VAN EEN CALAMITEIT ZO SNEL MOGELIJK, MET ZO WEINIG MOGELIJK SCHADE VERDER KUNNEN’

controle, zodat niet elke gebruiker zijn eigen stukje bedrijfsinfo in een of ander bestand opslaat dat voor zijn collega’s onbereikbaar is? En hoe integreer je telefonie (VoIP) in je systeem? Daar heb je dus nu een mooie kans voor met bellen via Microsoft Teams. ‘Ja maar ik heb net een nieuwe centrale gekocht’, zegt je klant dan. Dan koppelen we die toch aan Teams, zodat de centrale gewoon zijn werk blijft doen.”

EAT YOUR OWN DOGFOOD
Natuurlijk maken de mensen van Lagarde Groep zelf uitgebreid

gebruik van de veiligheidssystemen die ze ook aan klanten adviseren. “Bewustwording is bij ons volop aanwezig, omdat we weten wat er mis kan gaan. Onze medewerkers werken ook thuis met Microsoft 365 en alle apparatuur is met onze security-systemen verbonden. Daarnaast werken we met multifactor authenticatie, dus het is niet zo eenvoudig om een wachtwoord te stelen. Alle ongeautoriseerde toegang wordt automatisch geblokkeerd. We werken ook met zogeheten ‘conditional access’, waarbij je op grond van bepaalde condities, die je zelf kunt regelen, toegang krijgt tot het systeem. Daarnaast gebruiken we onze zelf ontwikkelde software. Eat your own dogfood heet dat. Neem bijvoorbeeld Blue Socks. Dat is een systeem dat uitgaand netwerkverkeer scant en eventuele afwijkingen constateert. Er kan namelijk op de een of andere manier een virus in je systeem zijn gedrongen dat zich maanden slapende houdt en dan opeens actief wordt en data gaat versturen. Onze software constateert dat onmiddellijk, slaat alarm en sluit het apparaat af. Ten slotte hebben we onze eigen security-afdeling die alle systemen 24/7 monitort. Zij zijn voortdurend op zoek naar gaten in ons systeem, want laten we eerlijk zijn, je bent nooit voor 100% klaar, dus er valt altijd iets te verbeteren. Een minstens zo’n belangrijke taak is het assisteren van klanten die door een virus worden aangevallen of met een hack hebben te maken. Zorgen dat ze zo snel mogelijk, met zo weinig mogelijk schade verder kunnen. Dat is de opdracht.”

KLANTTEAMS

De mensen van Lagarde Groep steken veel energie in klantrelaties. “We denken dat we ons werk optimaal kunnen doen als we een klant van haver tot gort kennen. Daar investeren we in, daar hebben we onze dienstverlening via abonnementsvormen op afgestemd en ook onze organisatie is door onze klantteams zo ingericht dat we elke klant maximaal kunnen bedienen. Elke klant heeft met één klantteam te maken, zij staan hem in alles bij. Zo’n team gaat veel verder dan accountmanagement, er zitten specialisten in die samen alle terreinen van onze dienstverlening bestrijken. Het voordeel? Ze kennen de klant, ze kennen de contactpersonen en dat maakt dat ze op elk moment, bij ieder project of calamiteit onmiddellijk kunnen reageren. Ik werd ’s ochtends in de auto een keer gebeld door een klant met een brand. Ik wilde het klantteam op de hoogte brengen, bleek dat drie teamleden al onderweg waren. ’s Middags hadden we die klant weer online en bereikbaar. Dat kun je alleen realiseren als je investeert in een diepe klantrelatie. En dan krijg je de klanten die dat weten te waarderen, bij overheid, in de zorg, het onderwijs, dienstverlening en MKB en MKB+. We hebben de laatste jaren meer dan 6.000 projecten bij onze klanten succesvol gerealiseerd, dat zegt wat ons betreft genoeg. Meer weten? Kijk op lagarde.nl.”

RABOBANK BRENGT DE REGIO IN BEWEGING BIJ ONLINE LEDENEVENT

De kracht van de coöperatie laten ervaren. Dat gebeurde bij het Rabo LedenEvent Online van Rabobank Vallei en Rijn. Gastspreker Erik Scherder bracht de leden van de bank in beweging achter het scherm. We keken en deden mee.

Op dinsdagavond 10 november schakelden de leden van de bank in voor het Rabo LedenEvent Online. Ruim 550 aanmeldingen had de bank voor de bijeenkomst, waarvan zij ook nog eens wisten dat meerdere huisgenoten meekeken. Centraal stond: de kracht van de coöperatie laten zien en ervaren. Dat begon met een sfeervol optreden van singer songwriter Johnny Fleet uit Ede. Met zijn gitaar in de hand en zijn

warme stem vertolkte hij het zelfgeschreven nummer Clocks keep ticking. De toon voor de avond was hiermee gezet.

IMPACT IN DE REGIO

Directievoorzitter Mariska de Kleijne bracht de impact van Rabobank in de regio in beeld aan de hand van onze 5 maatschappelijke thema's: Duurzamer wonen, Duurzamer groeien als ondernemer, Iedereen Financieel

Gezonder, Duurzamere voeding en Samen versterken van de lokale leefomgeving. Thema's die zorgen voor het welbevinden van particulieren en ondernemers in onze regio. En daar draagt de Rabobank graag een steentje aan bij. "Dat is goed voor de regio, goed voor onze klanten & goed voor de bank".

'ERIK SCHERDER HAD NOG WEL UREN MOGEN DOORGAAN'

LEDENRAAD EN JONGERENRAAD

De kracht van de coöperatie blijkt ook uit de ledenraad en jongerenraad van de Rabobank. Bert Breunissen, voorzitter van de jongerenraad, en ledenraadslid Catharien Terwisscha vertelden wat zij in de jongerenraad en ledenraad doen en hoe zij van betekenis kunnen zijn voor hun leefomgeving. Catharien is bijvoorbeeld ook actief in de commissie Coöperatiefonds, waarin

zij met andere ledenraadsleden de projecten beoordeelt voor een bijdrage uit het Coöperatiefonds.

RABO CLUBSUPPORT

Omdat Rabobank Vallei en Rijn een coöperatieve bank is, stellen zij een deel van onze winst beschikbaar aan onze leefomgeving. “We maken zo projecten in jouw buurt mogelijk. Dat is goed voor jou & goed voor jouw omgeving. Onze sponsorcampagne Rabo ClubSupport is daar een mooi voorbeeld van”, zegt Mariska de Kleijne. Rabobank Vallei en Rijn stelde hiervoor € 150.000 beschikbaar. Maar liefst 129 verenigingen en stichtingen deden mee. Leden van de bank konden via de app en de website hun stemmen uitbrengen op hun favoriete clubs. Hoe meer stemmen, hoe hoger de sponsorbijdrage. Op feestelijke wijze werd deze avond de top 3-onthuld: Op nummer één: Stichting Manege zonder Drempels uit Bennekom met een bedrag van € 4.997,30. Voorzitter Pieter Oosterveld gaf bij de onthulling aan dat de bijdrage gaat naar de aanschaf van dekkleden en ligkleden voor een huijbed. De tweede plaats was voor Kledingbank Ede met een bedrag van € 4.156,33. Na het tromgeroffel nam voorzitter Ad Schulte de cheque in ontvangst om vervolgens te vertellen dat ze de bijdrage gebruiken om ondergoed, sokken en overige kleding aan te schaffen.

Op de derde plek eindigde Stichting Kinderdorp Bennekom met een bedrag van € 4.043,13. Opnieuw een organisatie uit Bennekom in de top-3. Voorzitter Wim Spier was blij dat hij met de

bijdrage nieuwe lego voor de kinderen kan aanschaffen. Maar natuurlijk zijn alle deelnemende club winnaars! Zij ontvingen later in de week een persoonlijke video waarin het bedrag werd onthuld.

TALENT VAN EIGEN BODEM

Na de ontknoping van Rabo ClubSupport bracht Roos Blufpand, singer songwriter uit Ede, een prachtig nummer ten gehore: Samen alleen. Roos is in de muziekwereld geen onbekende

meer. Ze trad op in Tivoli Vredenburg en De Melkweg. Inmiddels heeft ze ook al een aantal albums op haar naam staan. Uit de reacties in de chat bleek dat haar stem en muzikaliteit enorm gewaardeerd werden.

‘LOKALE TALENTEN RAKEN KIJKERS MET ZANG EN MUZIEK’

13

BOEIEND ALS ALTIJD: ERIK SCHERDER

Voor het tweede deel van de avond schakelde de Rabobank live naar de woning van gastspreker Erik Scherder, hoogleraar neuropsychologie. Hij vertelde over de effecten van muziek en bewegen op onze hersenen en motiveerde ons allemaal om letterlijk in beweging te komen. Zeker in coronatijd zijn we geneigd om lang achter een scherm te zitten. Hij liet zien wat het met je doet als je wél in beweging komt. Daarnaast gaf hij in zijn presentatie aan wat muziek met ons brein doet. De kijkers kregen geen genoeg van zijn verhaal. “Hij had nog wel 5 uur mogen doorgaan”, zei een lid in de chat. Het event werd in stijl afgesloten met een prachtig optreden van opnieuw Roos Blufpand. Met het zelfgeschreven nummer ‘Ik heb je lief’ zorgde ze voor een echt kippenvelmomentje. Mariska: “We waren niet fysiek bij elkaar, maar wel op een vernieuwde manier samen en verbonden!”

Bekijk de aftermovie op [rabobank.nl/vr](https://www.rabobank.nl/vr)

INGRID THIJSSEN NIEUWE VOORZITTER VNO-NCW

'SAMEN MET LEDEN HET VERSCHIL MAKEN'

Als kersverse voorzitter van VNO-NCW heeft Ingrid Thijssen door de corona-uitbraak te maken met een nieuwe realiteit. Ook los daarvan wachten er grote opgaven: denk aan de transitie op het gebied van energie en arbeidsmarkt. “Bedrijven en ondernemers spelen daarbij een cruciale rol. Samen met onze leden hoop ik op deze positie echt verschil te kunnen maken.”

Eerder was Ingrid Thijssen directeur Vervoer bij NS Reizigers en – sinds 2017 – bestuursvoorzitter van Alliander. Wat waren haar drijfveren voor de overstap naar VNO-NCW? “Ik houd ontzettend van dit land en voel mij persoonlijk verantwoordelijk voor volgende generaties. Onze kinderen en kleinkinderen moeten op een duurzame manier geld kunnen verdienen voor

hun welzijn. Om dat voor elkaar te krijgen, moeten we grote vraagstukken oplossen. Denk aan de opwarming van de aarde. Daarbij spelen bedrijven en ondernemers een cruciale rol. Samen met onze leden hoop ik op deze positie echt verschil te kunnen maken. Bovendien vind ik het een eer om ondernemend Nederland te mogen vertegenwoordigen.”

door private investeringen te stimuleren en door het Nationaal Groeifonds. Voor de komende jaren zijn de oplossingen van het klimaatprobleem, de knelpunten op de arbeidsmarkt, het bestendigen van onze koppositie qua kennis en innovatie en de verdeling van de welvaart belangrijke vraagstukken. Maar dat lukt allemaal niet zonder stevig verdienvermogen. Het stimuleren van internationaal ondernemen is daarin voor ons kleine land heel belangrijk. Daarbij is een sterk Europa cruciaal.”

NIET ALSNOG ONDERUIT

Hoe beoordeelt Thijssen de corona-steunmaatregelen van de overheid? “Allereerst: dat wat het kabinet de afgelopen periode op touw heeft gezet, is historisch. Binnen zeer korte tijd zijn voor veel ondernemers regelingen ontwikkeld. Complimenten daarvoor. Nu de maatregelen weer strenger zijn en de reserves van ondernemers tot het nulpunt zijn gedaald, is het belangrijk dat in de kern gezonde bedrijven niet vlak voor de finish alsnog onderuit gaan. Daarom moet de steun ruimhartiger worden dan tot nog toe is voorzien, met vooral ook oog

'DE OVERHEID KAN HET NIET ALLEEN'

voor zwaar getroffen sectoren.” Om verdere economische schade te beperken, is het ook cruciaal dat de testcapaciteit verder wordt opgeschaald. “Vanuit VNO-NCW is in samenwerking met VWS, GGD en Defensie gewerkt aan het opzetten van XL-sneltestlocaties. Ook zijn aanvullende plannen gepresenteerd om veel meer te gaan testen zodat de economie weer meer open kan.”

GA IN GESPREK

Sinds de start van de crisis hebben Nederlandse banken boven op het steunpakket van de overheid volgens Thijssen 170.000 ondernemers financieel lucht kunnen geven. “Met uitstel van aflossingen, het verstreken van leningen en meer kredietruimte aan bedrijven is 28 miljard euro gemoeid. Dat is echt enorm en wezenlijk anders dan in de vorige crisis. Maar banken zijn ook gebonden aan strenge regelgeving die inmiddels weer strakker aangetrokken is. Daarom blijft steun vanuit de overheid essentieel. Zit je als ondernemer in de problemen? Ga dan zo snel mogelijk in gesprek met je bank. Alleen zo kun je tijdig samen bekijken wat alle opties zijn. Wij knokken ondertussen voor aanpassingen in het derde steunpakket die kunnen helpen door deze zware tijd te komen.”

KRACHT VAN DE POLDER

Vrijwel op hetzelfde moment dat Thijssen “ja” zei tegen haar nieuwe klus, was de eerste Nederlandse coronabesmetting een feit. “Van de ene op de andere dag kregen we te maken met een nieuwe realiteit en nieuwe verwachtingen. Tegelijkertijd liet dit ook de kracht van de polder zien. In no time hebben wij als VNO-NCW samen met vakbonden, MKB-Nederland en het kabinet een pakket met steunmaatregelen op touw gezet. Dit laat wat mij betreft precies zien waar VNO-NCW in de kern voor staat; in het hart van de samenleving en de schakel tussen politiek, Den Haag en alle ondernemers in Nederland.”

VERDIENVERMOGEN VEREIST

De coronaschade voor ondernemers en economie moet tot een minimum worden beperkt, benadrukt Thijssen. “Vervolgens is het belangrijk om uit de crisis te komen door te investeren. Doordat publieke investeringen naar voren gehaald worden,

TOEKOMSTGERICHTE INVESTERINGEN

Nationaal en Europees is er een brede beweging om de herstellinvesteringen gericht in te zetten voor een substantiële versnelling van de energietransitie. “Wij staan daar vierkant achter,” zegt Thijssen. “In de onderhandelingen over het derde steunpakket heeft VNO-NCW steeds gehamerd op het aanjagen van de investeringen. Ook is benadrukt dat die toekomstgericht moeten zijn. Dus dat gaat zeker over de energietransitie. Maar ook over investeren in de sleuteltechnologieën voor de toekomst en infrastructuur. Het kabinet heeft daar een goed oor voor gehad. Zo komt er het Groeifonds van 20 miljard en de BIK van 4 miljard. Verder worden belangrijke investeringen in duurzame infrastructuur naar voren gehaald. Dat helpt allemaal, ook bij de energietransitie.”

CIRCULAIRE DAKBEDEKKING

Bij die energietransitie speelt het bedrijfsleven een cruciale rol. “In mijn achterban zie ik prachtige initiatieven. Zoals plannen om veel meer groene waterstof te gebruiken in Noord-Nederland. Of de voornemens voor CO2-opslag en het slimmer gebruiken van warmte. Zie ook hoe snel de uitrol van laadpalen en de toename van het elektrisch verkeer gaan. Bij al mijn werkbezoeken komt de transitie ter sprake en ervaar ik waar ondernemers mee bezig zijn. Bijvoorbeeld het bedrijf Leadax. Zij maken volledig circulaire dakbedekking en verkopen die nu ook in het buitenland. Iedereen ziet wel kansen voor Nederland om internationaal koploper te worden. Of het nu gaat om meer hergebruik van producten of nieuwe technologie.” Maar niet alles gaat voorspoedig. “Sommige investeringen zijn voor het mkb of burgers erg lastig te dragen en niet een-twee-drie rendabel. Zij kunnen het dus niet alleen.”

HAKEN EN OGEN

Om de energietransitie meer vaart te geven, lijkt een CO2-heffing onontkoombaar. Maar volgens Thijssen zitten er de nodige haken en ogen aan dit instrument. “Als pleitbezorger van verduurzaming vind ik de nationale CO2-heffing best een ingewikkeld onderwerp. Iedereen weet dat een prijs zetten op vervuiling effectief is. Dus ik ben in principe voorstander van een CO2-heffing. Maar nu gaat Nederland het in zijn eentje doen. Dat zet bedrijven die buitenlandse concurrentie hebben op achterstand wanneer zij niet in staat zijn de verduurzamingsmaatregelen te nemen die nodig zijn om die CO2-heffing te vermijden. Dat vind ik onverstandig. Immers, het klimaat wordt er niet beter van terwijl in Nederland werkgelegenheid kan verdwijnen. Een voorbeeld: een baksteenfabrikant heeft CO2-opslag nodig om te kunnen verduurzamen. Maar de infrastructuur die daarvoor door de overheid wordt gepland, komt niet bij zo'n bedrijf. En voor een alternatieve, uiterst kostbare oplossing bestaat geen subsidie-instrument. Uiteraard: het stoppen van de opwarming van de aarde is cruciaal en urgent. Maar reële problemen waar ondernemers daarbij tegenaan lopen, moeten wel opgelost worden.”

Ingrid Thijssen: "Het is belangrijk dat gezonde bedrijven niet vlak voor de finish alsnog onderuit gaan."

VAN WERK NAAR WERK

Ook de arbeidsmarkt staat voor een ingrijpende transitie. "Al voor de coronacrisis was duidelijk dat het van werk naar werk brengen een van de grootste uitdagingen is voor de komende jaren. Door technologische ontwikkelingen verdwijnen veel banen; tegelijkertijd ontstaan nieuwe soorten werk. In de huidige crisis zien we branches waar banen wegvallen, maar anderzijds ook sectoren waar ze mensen keihard nodig hebben. Denk aan techniek, zorg, ICT en onderwijs. Dat is juist het bijzondere aan deze crisis: er liggen ook kansen. Het is nu vooral belangrijk hoe we mensen naar een andere baan kunnen begeleiden vóórdat ze werkloos worden. We zijn bezig om daarvoor een infrastructuur op te zetten. En de minister heeft op ons verzoek ook de portemonnee getrokken om sectoren en regio's hierin te ondersteunen."

BEMOEDIGENDE SIGNALEN

Rivierenland Business publiceerde een reeks interviews met Zakenvrouwen van het Jaar. Steevast kwam een quotum ter sprake als middel om ervoor te zorgen dat meer vrouwen topposities innemen. "Het kabinet komt met een quotum van 30% voor de raad van commissarissen van grote beursgenoteerde bedrijven. Dat is gebeurd op initiatief van de polder en dus van VNO-NCW. Ik denk dat dit

gaat helpen om zaken te verbeteren. Er zijn bemoedigende signalen en ik zie steeds meer vrouwelijke bestuurders. Maar er is echt nog meer nodig."

GA ERVOOR

Uit de interviews met zakenvrouwen kwam ook naar voren dat rolmodellen van grote waarde zijn. "Ik heb dat vroeger altijd wat onderschat. Maar de afgelopen jaren merkte ik dat het voor jonge meiden en vrouwen belangrijk is dat vrouwen zichtbare maatschappelijke functies bekleden. Daar zit wat mij betreft de relevantie. En ik hoop dat mijn benoeming er een beetje aan bijdraagt dat meiden zien dat elke job bereikbaar is zodat ze er ook voor durven te gaan. Vanuit dat perspectief zijn andere voorbeelden natuurlijk veel belangrijker. Zoals Margaret Thatcher, Angela Merkel, Christine Lagarde, Jacinda Ardern en nu Kamala Harris. Voor mijzelf was Els Borst zo'n rolmodel."

MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Naast het creëren van werkgelegenheid en het betalen van belasting wordt steeds meer gevraagd als het gaat om de maatschappelijke bijdrage van ondernemingen. Al stellen bedrijven zichzelf vaker concrete doelen op het gebied van bijvoorbeeld klimaat en diversiteit,

vanzelfsprekend is dat nog niet. "Bedrijven hebben een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij kunnen bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, ook zonder dat daar direct iets tegenover staat. Dat wordt ook van ze verwacht; de overheid kan het eenvoudigweg niet alleen."

MIDDEN IN DE MAATSCHAPPIJ

Ondernemers staan volgens Thijssen als geen ander midden in de maatschappij. "Ik ervaar bij al mijn werkbezoeken hoezeer bedrijven ermee bezig zijn. Van het zorgen voor reservisten voor Defensie tot de mkb'er die zijn werknemers techniekonderwijs laat geven. Van grote brouwers die handgel maken voor de zorg tot het touringcarbedrijf dat bussen ombouwt om coronapatiënten te vervoeren. We zijn een Rijnlands land: ondernemers houden niet alleen rekening met de aandeelhouders. Deze beweging wordt alleen maar sterker."

Moet de politiek daarbij een sturende rol spelen? "Ik ben zeker geen voorstander van extra regels. De regeldruk in Nederland is al veel te hoog. Dat was voor een ondernemer die ik onlangs sprak de reden om zijn kinderen te adviseren het meer dan honderd jaar oude familiebedrijf niet over te nemen. Nederland is daarin echt doorgeschoten."

WENNEN AAN WENDEN

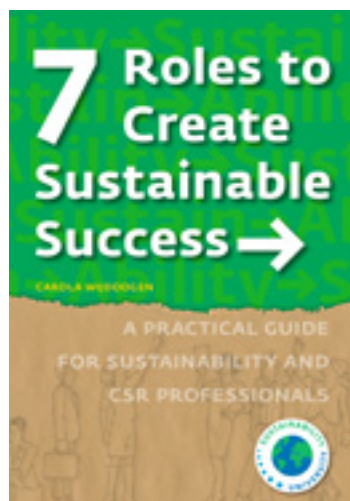
Door *Marilijn Boumeester*

Als één vaardigheid van personen en organisaties op dit moment op de proef wordt gesteld, is het wel het vermogen om mee te bewegen met onverwachte omstandigheden.

Toch komen de corona-uitbraak en de gevolgen ervan maar mondjesmaat aan bod in het boek van Marilijn Boumeester. Zij behandelt wendbaarheid met een veel breder, bijna alomvattend perspectief. Het onderwerp heeft zowel te maken met maatschappelijke veranderingen als met persoonlijke drijfveren en ambities. Wendbaarheid speelt een rol in het onderwijs, bij het werk en in de privésituatie. De brede context trechtert gaandeweg tot concrete aanbevelingen en handvatten. *Wennen aan wenden* wil de lezer helpen om open te staan voor verandering. Want wenden is een continu proces; je bent er nooit klaar mee. Die dynamiek vat Boumeester samen in de doelstelling om toekomstbestendig in plaats van toekomstbestendig te worden.

281 pag.

ISBN 978-94-6215-675-3.
€ 39,95. Vakmedianet.

7 ROLES TO CREATE SUSTAINABLE SUCCESS

Door *Carola Wijdoogen*

Corona zorgt op tal van gebieden voor een versnelling. Zo is er een brede ambitie om de herstelinvesteringen te gebruiken om de energietransitie meer vaart te geven. Carola Wijdoogen was Directeur Duurzaam Ondernemen bij NS en is sinds 2019 directeur van Stichting Sustainability University. Uit onderzoek van deze organisatie blijkt dat 62% van de bedrijven die al bezig zijn met de duurzame transitie verwacht dat de coronacrisis hierbij helpt. 22% denkt dat zelfs een versnelling optreedt. Opvallend is dat organisaties die nog niet of amper met de transitie zijn gestart, de huidige crisis juist als een belemmering zien.

Voor beide kampen schreef Wijdoogen *7 Roles to Create Sustainable Success*. In dit Engelstalige boek bundelt zij haar eigen ervaringen, wetenschappelijk onderzoek plus de lessen van internationale opinielidrs zoals Kate Raworth en duurzaamheidsmanagers van onder meer DSM, Unilever en Google. Met haar boek wil Wijdoogen handvatten bieden voor acties en innovaties die de duurzame transitie versnellen. Organisaties die hierin slagen, versterken hun concurrentiepositie.

208 pag.

ISBN 978-90-8294-974-2.
€ 29,75. Stichting Sustainability University/ Amsterdam University Press.

MAKING SHIFT HAPPEN

Door *Margareth de Wit*

Hoe cruciaal effectief leiderschap is, maakt de coronacrisis in ultimo duidelijk. Wereldwijd zijn er tal van voorbeelden in positieve en negatieve zin. Er wordt een beroep gedaan op vaardigheden die zelden getoond laat staan getest worden. Toch fungeert de huidige periode als lakmoesproef voor de toekomst. Denk aan de transities en ingrijpende veranderingen op tal van gebieden: duurzaamheid, arbeidsmarkt, gezondheidzorg.

Voor leidinggevendenden die impact willen hebben bij deze ontwikkelingen schreef *Margareth de Wit Making Shift Happen*. De Wit traint al jarenlang leiders van internationale topbedrijven. Ook in het onderwijs zet ze haar expertise in, bijvoorbeeld om samenwerking in zelfsturende teams te bevorderen.

Haar boek bevat tien trainbare stappen waarmee leidinggevendenden kunnen bijdragen aan de gewenste transities binnen hun organisatie.

204 pag.

ISBN 978-94-6372-016-8.
€ 24,99.
Amsterdam University Press.

BUSINESS MODEL SHIFTS

6 wege naar nieuwe waardecreatie voor klanten

Boom | Management IMPACT

Patrick van der Pijl, Roland Wijnen & Justin Lokitz
Design: Maarten van Lieshout

BUSINESS MODEL SHIFTS

Door *Patrick van der Pijl,*

Roland Wijnen en Justin Lokitz

Gezien de omstandigheden is het niet verwonderlijk dat veel actuele boeken gaan over verandering. Zo ook *Business Model Shifts*. Het speelveld waarop bedrijven opereren, wijzigt in hoog tempo. Naast de technologische revolutie en de energietransitie kwam er een lockdown die sommige ondernemers in één klap brodeloos maakte.

Hoe zorg je ervoor dat het businessmodel zodanig is ingericht dat een bedrijf succesvol kan blijven? Dit boek geeft daartoe inzicht in zes cruciale veranderingen: van product naar dienst; van stakeholder naar shareholder; van fysiek naar digitaal; van pijplijn naar platform; van stapsgewijs naar exponentieel en van lineair naar circulair.

Stuk voor stuk ingrijpende ontwikkelingen die zowel bedreigingen als kansen betekenen. *Business Model Shifts* helpt bij de juiste strategie, onder meer met 39 praktijkvoorbeelden, ruim zestig individuele bedrijfsmodellen en meer dan dertig patronen. Ook hierbij geldt: een keuze is niet voor eeuwig. Bepalend voor bestendig succes is het vermogen om te blijven veranderen.

288 pag.

ISBN 978-90-2443-485-5.
€ 39,90. Boom.

DE INVLOEDEN VAN CORONA OP DE KANTORENMARKT

ONTMOETEN, SAMENWERKEN EN ONTSPANNEN WORDT HET DEVIES

Is de kantorenmarkt door de verschuiving naar thuiswerken in paniek of zijn alle huidige veranderingen maar tijdelijk? Wanneer dat niet zo is, wat gaat er dan definitief veranderen? En komt de kantorenmarkt in gevaar door de opkomst van tijdelijk werken? Er is geen eenduidig antwoord op die vragen, verschillende partijen schetsen verschillende toekomstvisies. Duidelijk wel is dat paniek niet nodig is, want in sommige voorspellingen wordt zelfs een groei in de kantorenmarkt voorzien. Die moeten dan wel voldoen aan de laatste eisen en gesitueerd zijn op goede locaties.

De kantorenmarkt heeft de laatste tien jaar grote verbeteringen laten zijn, waardoor de markt er begin 2020 goed voor stond. Er is hard gewerkt om de grote leegstand in vooral oudere en kansarme gebouwen door transitie of sloop en herbouw terug te dringen. De economische groei van de laatste jaren speelde natuurlijk ook een belangrijke rol in de opschoning van het bestand. De kantorenmarkt maakte een kwaliteitsslag, er is veel meer aandacht voor de modernisering van kantoren, werklocaties laten een grote diversiteit aan functies zien en kantoren worden steeds duurzamer en energiezuiniger.

KANTOORTUINEN VERDWIJNEN

En toen kwam corona, de intelligente lockdown en thuiswerken werd het nieuwe nor-

maal. Om te voldoen aan de anderhalve-metersamenleving werden aanpassingen gedaan en dat ging zeker ten koste van het aantal werkplekken. De bezettingsgraad daalde, zeker in grote gebouwen waarvoor strenge beperkingen in het liftgebruik werden ingevoerd. Thuiswerken heeft ook gezorgd voor andere inzichten over de betekenis en de functie van kantoren. Corona heeft ontwikkelingen die al langer speelden, zoals locatieafhankelijk werken versneld. De kantoortuinen lijken verleden tijd en dat is een goede ontwikkeling, want het is algemeen bekend dat kantoortuinen een heel slecht idee zijn gebleken. In de vele onderzoeken komen steeds ongeveer dezelfde nadelen naar voren: geen of minder privacy, je raakt sneller afgeleid door het lawaai dat je collega's (computers en printers, radio's, telefoontjes, airco, nog koffie?) maken, je verliest de controle over je werkplek en je werkzaamheden. Je

'KANTOORTUINEN GAAN VERDWIJNEN'

brein ervaart stress, onze hersenen staan ons niet toe dat we multitasken en wanneer je het toch probeert word je minder productief. Bovendien is het ziekmakend. Uit een onderzoek van de universiteit van Calgary in Canada bleek dat medewerkers niet alleen minder tevreden zijn over hun omgeving, maar vooral ook minder productief. Volgens de uitkomsten verloren ze dagelijks 86 minuten aan effectieve werktijd en werden er 50% meer fouten gemaakt. Maar mensen werden ook daadwerkelijk vaker ziek. Uit een Deense studie bleek dat percentage hoger te liggen dan 60%. Mensen waren niet alleen vaker, maar ook langer ziek. Bovendien blijken in kantoortuinen meer conflicten te ontstaan. Weg er mee, dank je wel corona.

NABIJHEIDSCONTACT

De lockdown zorgde voor gedwongen thuiswerken en dat was zeker niet voor iedereen de goede oplossing, maar een belangrijk deel van de werkende mensheid ontdekte de vele voordelen. Je bepaalt je eigen tempo, je kiest je eigen locatie, je bent in staat langdurig geconcentreerd te werken en als je zorgt voor een afwisselend werktempo en ontspanning blijkt je rendement nog veel hoger te liggen ook. De mindset rond thuiswerken is veranderd en

de verwachting is dat ook zonder dwang een grote groep medewerkers een deel van zijn werk structureel niet op kantoor zal uitvoeren. Er ontstaat een mix, bijvoorbeeld twee dagen thuis, drie dagen op kantoor. Wat betekent dat voor de kantoorbehoefte van bedrijven? Die wordt in eerste instantie substantieel minder, maar dat is niet het hele verhaal. Dat biedt bedrijven de ruimte de beschikbare ruimte anders in te zetten. Er zullen steeds meer slimme gebouwen ontstaan die gebruik maken van de nieuwste digitale technologie. Er zal meer aandacht worden besteed aan hygiëne en gezondheid van medewerkers. Thuiswerken maakt de behoefte aan nabijheidscontact niet minder. Ook de thuiswerken zal geregeld op kantoor willen zijn, al was het maar om het contact met zijn collega's en feeling met projecten te onderhouden. Tot voor een jaar geleden was een kantoor voor 70% ingericht op werken, de overige 30% was bestemd voor ontmoeten, samenwerken en ontspannen. De verwachting is dat die verhouding wordt omgekeerd.

VEILIGHEID

Thuiswerken was tijdens de lockdown een verplichting voor wie dat kon, want voor bijvoorbeeld medewerkers in OV of zorg is het een onmogelijkheid. En niet iedereen voelde zich op zijn gemak in de nieuwe situatie. Wie dat wel deed ging eisen stellen

'THUIS WERKEN MAAKT DE BEHOEFTE AAN NABIJHEIDSCONTACT NIET MINDER'

aan zijn omgeving. Het bureautje naast de wasmachine op zolder wordt in de nieuwe situatie ingeruild voor een kamer met arbo-verantwoord meubilair, ICT is veilig en verbonden. Zo wordt op termijn de thuiswerkplek een integraal onderdeel van de nieuwe werkomgeving. Dat brengt ook nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee, vooral op gebied van veiligheid en arbo. Bedrijven moeten extra beducht zijn

ALL-INCLUSIVE KANTOORKAMERS

Kantoorruimte

Inclusief:

- » Crossbow Coffee
- » Meubilair
- » Internet
- » Parkeren
- » Schoonmaak
- » Servicekosten
- » 1,5 m afstand geschikt

Al vanaf

€ 349 all in

ex. BTW per maand

**ALS JE WILT
KUN JE MORGEN
AL AAN DE SLAG**

www.cswkantoorruimte.nl

085 - 40 10 270

LEUSDEN

Fokkerstraat 16

EDE

Galvanistraat 7

VEENENDAAL

Landjuweel 10

VEENENDAAL

Vendelier 59

VEENENDAAL

Vendelier 61

voor hackers en andere IT-criminelen. Zorg dat medewerkers dus werken met door het bedrijf geleverde apparatuur, waarop alle standaard software al is aangebracht. Zorg dat er wordt gewerkt met veilige wifi-verbindingen. Thuiswerken levert een extra belasting op de verbinding met het bedrijfsnetwerk, houd daar rekening mee. Het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) adviseert om een beveiligde verbinding in te stellen zodat medewerkers vanuit huis het bedrijfsnetwerk kunnen benaderen, indien het bedrijf organisatie dit nog niet heeft ingericht. Maak bijvoorbeeld gebruik van een Virtual Private Network (VPN) of een andere veilige thuiswerkoplossing. Maak hierbij zoveel mogelijk gebruik van multifactorauthenticatie en dwing sterke wachtwoorden af. Stel eventueel extra monitoring in op applicaties die essentieel zijn voor thuiswerken en houdt ook

rekening met een mogelijke overbelasting of uitval van deze applicaties. Breng phishing rond het coronavirus extra onder de aandacht bij medewerkers en vertel ze hoe ze er melding van kunnen maken.

‘DE MARKT ZAL OPNIEUW EEN BALANS VINDEN, KWESTIE VAN TIJD’

LEEGSTAND?

Maar hoe zit het nu met de kantorenmarkt? Kantoren gaan veranderen, zoveel is duidelijk, maar gaat het gepaard met een halvering van het aantal verhuurde vierkante meters? Want het is niet het thuiswerken dat van invloed is, we

gaan ook een interessante economische crisis tegemoet. Bezuinigen op vierkante meters en het stimuleren van thuiswerken ligt zeker voor bedrijven in moeilijkheden zeer voor de hand. Er wordt op dit moment dan ook minder verhuurd, in het eerste halfjaar van 2020 al bijna 40% minder. Op dit moment staat zo'n 8% van het gehele kantoorruimte leeg. Dat heeft meer te maken met de aanstaande crisis en de onzekerheid rond corona dan met thuiswerken. Het aantal vrijgespeelde m2 zal op termijn namelijk grotendeels op een andere manier worden ingezet, voor ontmoeten en voor de noodzakelijke overleggen, maar dan wel op een gezonde afstand van elkaar. Daardoor zal de totale terugloop in kantooroppervlak gering zijn. Bovendien geldt nog steeds: moderne kantoren op een goede locatie zijn nog altijd in trek. Zo zal de markt opnieuw een balans vinden, kwestie van tijd.

UITNODIGING AAN BEDRIJFSLEVEN OM SAMEN AAN DUURZAAMHEID TE WERKEN

GEMEENTE BARNEVELD KLAAR OM OVERGANG NAAR CIRCULAIRE ECONOMIE TE FACILITEREN

Vaak maken gemeenten eerst beleid alvorens dat te toetsen bij bewoners en ondernemers. In Barneveld gaat het andersom: eerst feedback ophalen om daar vervolgens beleid op te ontwikkelen. Ook in de transitie naar een circulaire economie zal de ruimte die de gemeente aan ondernemers laat om vanuit hun eigen situatie en wensen mee te doen, de sleutel tot succes blijken. “Waar beleid maken over het algemeen vooral ‘zenden’ is, daar vragen wij: wat heb je nodig, wat kunnen wij doen?”

Op het moment van gesprek met Vallei Business is Martine Burgstaller krap een maand werkzaam als Beleidsmedewerker Duurzaamheid bij de gemeente Barneveld waar ze zich bezighoudt met circulaire economie. Toch voelt ze zich nu al als de spreekwoordelijke vis in het water. Het gemeentelijk beleid, waarin participatie vooropstaat, spreekt haar bij uitstek aan. Dat neemt niet weg dat het voor haar als sociale verbinder die van persoonlijk contact houdt, zwaar valt om zich uitgerekend in coronatijd in te moeten werken. De meeste collega's ziet ze voornamelijk via Microsoft Teams. Ze is dan ook blij met het directe

contact dat ze al heeft met Alfred Gijlers, die betrokken is bij een project over circulariteit in relatie tot (vrijkomende) agrarische bebouwing. “Ik houd me, naast Circulaire Economie, ook bezig met lopende ruimtelijke projecten en duurzaamheid binnen de gemeente zelf. Zo ga ik bijvoorbeeld binnen onze organisatie de CO2 -prestatieladder oppakken. Want uiteindelijk moet je, wanneer je duurzaamheid als gemeente promoot, ook je eigen huis goed op orde hebben.” In het bedrijfsrestaurant van het gemeentehuis is daar al een begin mee gemaakt, zegt Burgstaller, want die koopt regionaal geproduceerde producten in.

SLIM SLOPEN

Gijlers neemt veel ervaring mee en werkt sinds een jaar bij de gemeente Barneveld als Strategisch Adviseur Ruimtelijke Ontwikkeling. Een brede portefeuille waarvoor hij zich op algehele gebiedsontwikkeling richt. En project-

matig dus betrokken bij circulariteit. “We zoeken daarvoor contacten met agrarische ondernemers die willen stoppen met hun bedrijf en zodoende voor de sloop van hun schuur komen te staan. Met het project willen we hen bewegen om zodanig te demonteren dat materialen op een hoogwaardige manier hergebruikt kunnen worden. Want uiteindelijk moeten we die kant op: minder afvoeren naar de stort, meer hergebruiken.” Het project richt zich bijvoorbeeld op het bij sloop vrijkomende beton, legt Gijlers uit. “De bedoeling is dat bij demontage van de schuren het vrijkomende beton zodanig verwerkt wordt dat je er nieuw beton van kunt maken. Zo kun je aanzienlijk besparen op nieuwe grondstof. Die grondstoffen hoeft je zodoende ook niet meer te winnen. Je kunt op die manier meer dan 50% besparen op alle CO₂-uitstoot die daarmee gepaard gaat.”

‘SAMEN MET PRAKTISCH INGESTELDE ONDERNEMERS ZULLEN OOK AMBITIEUZE DUURZAAMHEIDSDOELSTELLINGEN HAALBAAR BLIJKEN’

Daaruit blijkt bovendien hoezeer circulariteit en duurzaamheid met elkaar verbonden zijn. Burgstaller: “Het één is onderdeel van het ander en circulair slopen draagt in belangrijke mate bij aan de stevige doelstellingen die er ook vanuit het Rijk liggen. Zo is het streven dat Nederland in 2050 een volledig circulaire economie zal hebben. Door een verwachte schaarste aan grondstoffen, zullen de kosten gaan stijgen, wat nog een extra stimulans is om circulariteit te stimuleren.” Ze wil de komende jaren daarom

in contact komen met ondernemers en kennismaken met de initiatieven die er in en rond Barneveld al zijn. “Ik wil helder krijgen wat wij als gemeente kunnen bijdragen om een circulaire economie te faciliteren. Want ga je dat eenmaal waarmaken, dan ga je heel veel CO₂ besparen. Doordat je processen op circulariteit afstemt, reduceer je de hoeveelheid afval en het aantal logistieke bewegingen namelijk sterk. Om dit te realiseren wil ik de komende tijd daarom vooral in gesprek gaan met het bedrijfsleven.”

Het project om een circulaire toekomst aan te gaan met agrarische bebouwing is een aansprekend voorbeeld van een initiatief dat er al ligt en dat in samenwerking met het bedrijfsleven en ook het onderwijs wordt gedaan, vertelt Gijlers. "Die samenwerking met bedrijven als G. van Beek en Zn., Roseboom, Rabobank en Boot heeft grote meerwaarde. Je versterkt elkaar enorm. Je brengt praktijk bij beleid. Inmiddels hebben we ook het Platform Circulaire Toekomst Buitengebied opgericht om dat netwerk te vergroten en als ambassadeur aanspreekbaar op dit onderwerp te zijn.

**'VOOR DAT NETWERK
PROFITEERT DE
GEMEENTE BOVENDIEN
VAN EEN KARAKTERTREK
DIE IN DE BARNEVELDSE
GEMEENSCHAP ZIT.'**

WETHOUDER DIDI DORRESTIJN-TAAL:
"INVESTEREN IN DE LANGE TERMIJN.
TYPISCH BARNEVELD."

"Barneveld is een prachtige plek om te wonen én te werken. We zijn een gemeente van aanpakkers. Barneveldse ondernemers kijken daarbij vaak naar de langere termijn. De continuïteit van het bedrijf, zo mogelijk voor de volgende generatie, staat centraal; daar hechten ondernemers waarde aan. Dat verklaart ook hun interesse voor een deelname aan circulair ondernemen. Niet alleen nú geld verdienen, maar ook investeren in de lange termijn."

"Ik denk met veel waardering terug aan 2018 toen Rabobank Gelderse Vallei een challenge organiseerde voor ondernemers over het thema circulaire economie. Het was mooi om te zien dat ondernemers heel goed keken naar wat het opleverde, en verrast werden door de kansen die circulariteit hun bedrijf bood; zowel in bedrijfsvoering als in het productieproces. Vanuit de gemeente Barneveld deed destijds een aantal ondernemers mee. Zij hebben vervolgens het vuurtje flink aangewakkerd."

Voor dat netwerk profiteert de gemeente bovendien van een karaktertrek die in de Barneveldse gemeenschap zit. Die gemeenschap, zo leert een uiteenzetting van Gijlers, bezit een echte 'hands on'-mentaliteit en dat biedt goede perspectieven op het invullen van de forse circulariteitsambities. "Elke nieuwe medewerker die bij de gemeente in dienst komt, krijgt bij de introductie tevens een kort college van onze burgemeester. Een vast onderdeel van zijn verhaal is het DNA van Barneveld, want nieuwe ambtenaren moeten uiteraard weten voor wie ze werken. Barneveld is een gemeenschap van aanpakkers. Die boodschap krijgen nieuwelingen hier heel duidelijk mee."

ZELF, SAMEN, GEMEENTE

Hoewel Gijlers dat begrip 'dorp' direct nuanceert wanneer hij vertelt dat Barneveld qua omvang de vijfde gemeente van Gelderland is. Eerder een kleine stad dus. "Dat we een doe-gemeente zijn met een groot bestand aan mkb-ondernemers, maakt ook dat we hier gevoel hebben voor de langere termijn. Onze ondernemers willen iets doorgeven aan volgende generaties. Daarbij hebben ze een grote zelfstandigheid, wat uitstekend binnen de gemeentelijke visie past. Niet voor niets is ons adagium: zelf, samen, gemeente."

Eerst lossen Barnevelders zaken zelf op, vervolgens helpen ze elkaar en als er dan toch nog iets extra's nodig is, dan wil de gemeente daar als vangnet een rol in spelen. We laten dus veel ruimte aan onze ondernemers en koesteren die ook."

Hoewel er dus ruimte voor initiatief bij ondernemers ligt, willen Gijlers en Burgstaller de komende tijd actief investeren in het leggen van contacten. Want juist met die verbindingen, in dat netwerk, kun je meer bereiken, zoals het project om agrarische bebouwing meer circulair te krijgen, laat zien. Want ondernemers willen een korte lijn naar de persoon binnen gemeenten en andere instanties die hen concreet verder kan helpen, besluit Burgstaller. Die

infrastructuur krijgt momenteel vorm, zodat alles communicatief ook soepel zal verlopen. "Een belangrijke vraag die er in deze communicatie door ons aan agrarische ondernemers wordt gesteld, is: als je gaat stoppen met je bedrijf en je bent bereid om je sloopmateriaal aan te bieden voor ons circulaire project, laat mij dat dan weten."

Dat Barneveld aan het begin van iets moois staat, daarvan zijn deze twee doelgerichte beleidsambtenaren overtuigd. Samen met praktisch ingestelde Barneveldse ondernemers zullen ook ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen haalbaar blijken, denken ze. Hun boodschap is dan ook simpel: het begint allemaal met een telefoontje.

NIEUW IN DE VERKOOP

Betsy van Goorstraat te Wageningen

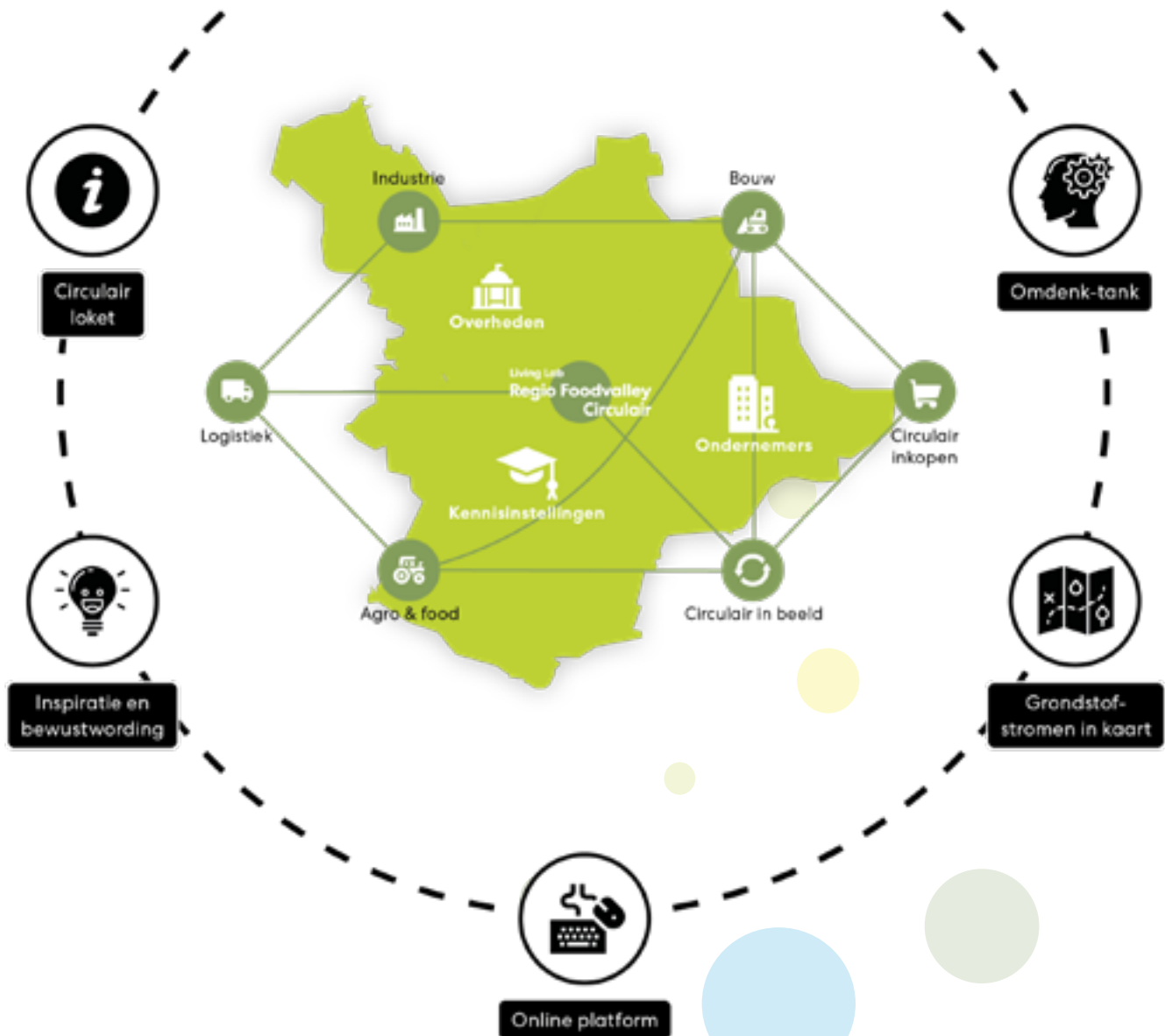
Nieuw te bouwen hoogwaardige units gelegen in een groene werkomgeving op het nieuwe bedrijvenpark Nudepark II. De units maken deel uit van een fraai ontworpen plan wat gerealiseerd gaat worden op een mooie hoekkavel op een blijvende zicht locatie. De beschikbare units krijgen aan de voorzijde veel glas en aan de achterzijde worden de units voorzien van een grote overheaddeur met een aparte loopdeur. De gebouwen krijgen een moderne en zeer representatieve uitstraling.

- **Pand Bo.1** heeft een oppervlakte van 130,72 m² op de begane grond en 83,90 m² op de verdieping.
€265.000,- v.o.n. exclusief btw.
- **Pand Do.1** heeft een oppervlakte van 141,03 m² op de begane grond en 91,72 m² op de verdieping.
€295.000,- v.o.n.

Een ontwikkeling van:
www.devallieontwikkeling.nl

EEN STERKE CIRCULAIRE REGIO FOODVALLEY

Ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden in de Regio Foodvalley maken werk van een circulaire economie! Een economie waarin afval niet meer bestaat en grondstoffen weer worden ingezet in de keten. Waarin energie en producten hernieuwbaar zijn. Waarin menskracht, goederen en diensten optimaal worden benut. Partijen werken samen aan circulaire innovaties en verdienmodellen. Op naar een sterke circulaire regio. Laat u inspireren door het Living Lab Regio Foodvalley Circulair!

‘WE MOETEN ERVAN AF DAT IEDEREEN VOOR ZICHZELF WERKT EN DENKT’

Duurzaamheid en circulariteit worden regionaal, nationaal en ook in Europa steeds belangrijkere agendapunten. En dat is ook noodzakelijk, stelt Jan Jonker, professor Duurzaam Ondernemen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Jonker ziet positieve bewegingen binnen de verschillende transitie naar een circulaire maatschappij en economie, maar er zijn nog grote stappen te maken. Het is cruciaal om nieuwe business modellen te starten voor de circulaire economie.

Jonker is bedrijfskundige, hoogleraar duurzaam ondernemen gespecialiseerd in nieuwe businessmodellen. Op 1 september sprak hij de nationale Duurzame Troonrede 2020 uit. Ook was Jonker keynote speaker tijdens de digitale Living Lab Day in november. Daar zei hij dat bij toekomstbestendig ondernemen nieuwe businessmodellen onmisbaar zijn. Het doel is om de dominante lineaire economie snel achter ons te laten en om te bouwen naar een circulaire economie.

Zijn we al goed op weg?

“We hebben met z’n allen het concept circulair werken en denken inmiddels verkend. We hebben nu ontdekt dat het een issue is. Het staat geagendeerd op nationale, regionale agenda’s en in Brussel. De grote opgave is hoe we van een dominante lineaire economie met de huidige businessmodellen, fiscaliteit, administratie, afschrijvingstermijnen, overgaan in duurzame en circulaire economie. Dat lukt alleen als we het gaan verankeren in businessmodellen. We hebben een transactiemaatschap-

pij. Alles wat we doen zetten we om in transacties. Overal waar je komt. In die maatschappij hebben we duurzaamheid naar buiten gegooid. Kosten die gemaakt zijn, worden niet in de prijs meegenomen. We moeten starten met die kosten in de prijzen mee te nemen. Dat is één kant van het verhaal. We moeten af van het take-make-waste verhaal. We moeten zo gaan organiseren dat we daarmee kringlopen opzetten. Daarin moeten we dan de waarde van producten, onderdelen en grondstoffen in een kringloop houden. Wanneer je dat goed kunt doen, zet je de wereld op zijn kop.”

U sprak al eens over de logica van waarde veranderen. Wat bedoelt u daarmee?

“Onze huidige logica is een uitknijplogica. We knijpen mensen uit, de grondstoffen en de natuur uit. We vervuilen onze wereld. We betalen niet de reële kosten die we maken. Als we de logica veranderen van ‘ik heb een bedrijfje en alles draait om mijn boekhouding, om mijn winst en verlies’ naar collectief

samenwerken, dan is dat al een grote stap. Daarna moeten we kijken hoe we aan collectieve waarde behoud kunnen doen. Daar zitten grote opgaves: logica van waarde creatie en waarde behoud. Dat zijn de sleutelwoorden. Je kunt op twee manieren naar deze huidige tijd kijken. Ten eerste: we praten inmiddels vijf jaar over circulair ondernemen, maar er gebeurt nog steeds niet veel. Ten tweede: het is positief dat we de discussie over een circulaire economie prominent op de agenda hebben staan. Dat geeft hoop. Maar daarmee zijn we er nog niet.”

Hoe kijkt u naar de huidige lineaire economie?

“We zijn materiaal verslaafd, grondstof verslaafd, olie verslaafd. We hebben sinds de jaren zestig een soort beeld ontwikkeld dat alles onbeperkt voorradig is. Vervuiling doet er niet toe, lijkt het. Doordat we dit met zoveel mensen doen zitten we nu in een economie die zich tegen ons keert. Dat maakt het heel lastig. Er zijn bovendien ook nog luid roepende, arrogante mensen die dat nog eens ondersteunen. We hebben door een meneer in Amerika het summum bereikt van dat de waarheid er niet toe doet. Dan gaan we weer boren in Alaska. Lang leven de economie. Het is weggelaten en heel korte termijn denken. Premier Rutte is de proponent dat de markt dit soort kwesties wel oplost. Dat is onzin. De markt lost het niet op. Daar heeft de markt geen interesse in. We zien nu wel bedrijven die al doelen stellen voor 2040 en 2050. Zo van, dan zijn we 65 procent CO2 neutraal. Ik vind het heel moeilijk te begrijpen waar dat vandaan komt. Het is zo ver weg, wie weet dan nog wat er in 2020 is besproken. Je hebt nu Vattenfall met die mooie boodschap: ‘fossielvrij in één generatie’. Dat bekt fantastisch,

maar waar staat dat voor? Wat is fossielvrij in één generatie en wat betekent één generatie? De overstap naar een circulaire economie vergt een radicale omslag. Er is inmiddels wel nieuwe wetgeving voor wasmachines met betrekking tot energiebesparing, maar vreemd genoeg niet voor waterbesparing. En waarom plakken we er niet sterren op voor circulariteit? Nu pakken we de thema's heel versnipperd aan.”

U noemde de coronacrisis een blessing in disguise voor circulair ondernemen. Heeft de coronacrisis een versnellende of vertragende werking bij circulair denken en ook ondernemen?

“Heel veel bedrijven worden nu gesteund omdat ze anders failliet gaan. De vraag is welke bijdrage dat levert aan duurzaamheid. Kijk naar KLM en de rechtszaken van Greenpeace. Ik was eerder dit jaar nog een beetje opgewekt, dat de crisis een moment zou zijn om de koers te verleggen. Er wordt nu weer te vaak teruggekrabbeld. We zijn miljarden euro's aan het uitgeven om te behouden wat we hadden. Dat levert uiteindelijk niets op en dat is een pijnlijke constatering. We kijken in onze dagelijkse portemonnee in plaats van naar toekomstige verdiensten. En de steun houdt een keer op. Maar ondernemers moeten nu ook niet denken: ik ga in mijn eentje een waterstofkstation beginnen en dan maar kijken wie zich erbij aansluit. Als je zo'n idee hebt, moet je onder meer in gesprek met een transporteur die wil investeren in waterstofwagens. Er moet van alles op gang komen om een kans van slagen te hebben en dat is meer dan het bouwen van een waterstofkstation. Je moet een kringloop organiseren met alle oude en nieuwe aandeelhouders en daardoor een systeem starten. We moeten ervan af dat iedereen voor zichzelf werkt

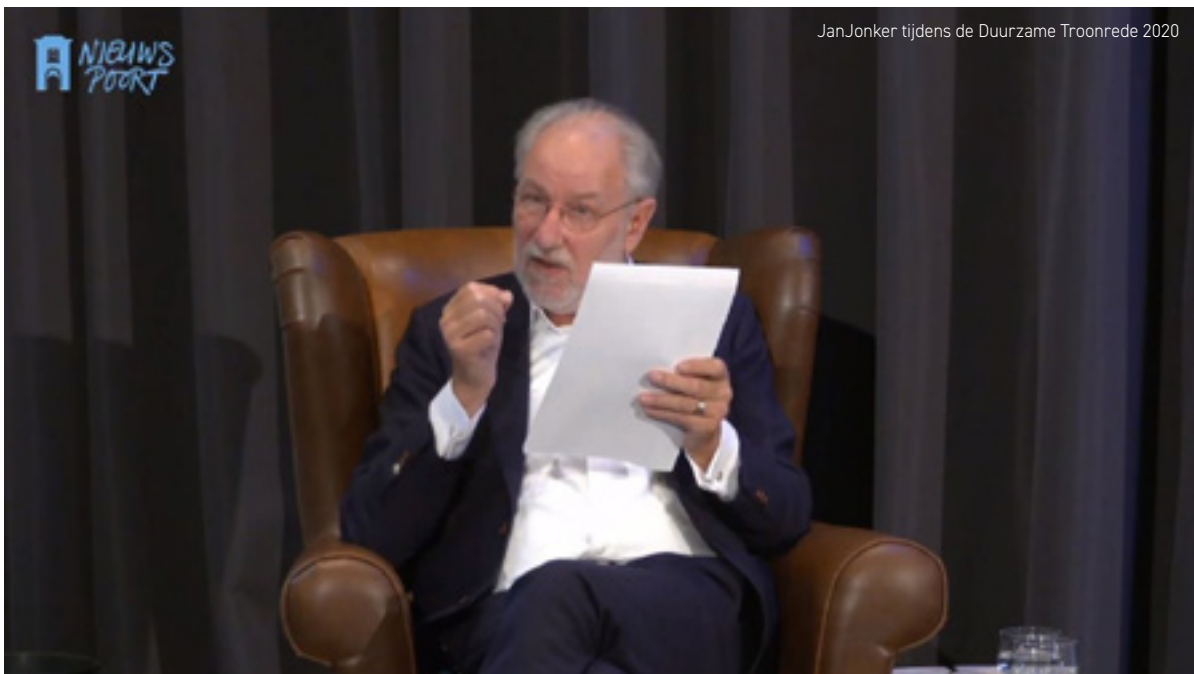
en denkt. We moeten samen de handen ineen slaan, sector overstijgend.”

Hoe kijkt u naar de rol van Living Lab Foodvalley op weg naar een circulaire economie

“Ik ben heel positief over de regionale ontwikkelingen. En het is ook niet alleen kommer en kwel. De Living Labs, zoals in de Foodvalley, maar ook in Friesland en Flevoland, zijn voorbeelden van hoe we ons kunnen organiseren met het bedrijfsleven, onderwijs en overheid. We moeten samen tot nieuwe collectieve businessmodellen komen. Daarin werken we samen aan creatie van collectieve waarde. We moeten eigenlijk leren dat gelijk op grotere schaal gaan doen. En ook sneller dan nu gebeurt. De fase van alle friemel en fruntnik pilots is nu echt wel voorbij.”

Wat heeft u als professor aan de Radboud Universiteit gemerkt van hoe jongeren omgaan met de transitie naar een circulaire economie en hoe zij erover denken?

“De belangstelling voor circulair ondernemen en duurzaamheid is enorm toegenomen in de laatste jaren. We hebben nu ook hbo-opleidingen circulaire economie. Er zitten colleges vol met honderden studenten. Ik kom nog vaak oud-studenten tegen die bezig zijn met duurzaamheid. Dat is dus een heel positief teken. Ik hoop dat er de komende jaren nog honderden studenten doorstromen in de maatschappij en elk een kleine impact hebben op de transitie naar een circulaire economie. We hebben hen hard nodig, net als ondernemers in de regio, nodig om een goede organisatiestructuur op te zetten die de weg vrij maakt voor transitie.”

LIVING LAB REGIO FOODVALLEY CIRCULAIR

‘ALLEEN GA JE SNELLER, MAAR SAMEN KOMEN WE VERDER’

In de Regio Foodvalley wordt veel aandacht besteed aan circulair ondernemen. Een drijvende kracht achter veel duurzame initiatieven is het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Deze organisatie stimuleert en verbindt ondernemers die zich sterk willen maken voor een innovatieve en duurzame toekomst. De Versnellingskamer vormt het dagelijks bestuur van het Living Lab Regio Foodvalley Circulair en wil de overheid, onderwijs en ondernemers koppelen om circulaire plannen tot een succes te maken.

Met voorzitter Mariska de Kleijne (directievoorzitter Rabobank Vallei en Rijn), vicevoorzitter Wim Werkman (vicevoorzitter van de FOV Regio Foodvalley), Marco Verloop (wethouder gemeente Veenendaal) en Rien Komen (College van Bestuur AERES) zijn de drie O's (overheid, onderwijs en ondernemers) sterk vertegenwoordigd in de Versnellingskamer van het Living Lab Regio Foodvalley Circulair.

Zij willen toe naar een toekomstbestendige en volhoudbare economie waarin circulair ondernemen de gewoonte is. Circulair ondernemen is een kansrijke basis voor nieuwe businessmodellen. Circulair ondernemen is investeren in duurzame winst. Na twee jaar Living Lab Regio Foodvalley Circulair maken wij de balans op met de Versnellingskamer en wij werpen alvast een blik op de toekomst.

Living Lab Regio Foodvalley Circulair is nu twee jaar actief. Hoe staat het er nu voor met de circulariteit in de regio?

Wim Werkman: “We merken dat steeds meer ondernemers ons weten te vinden en nadrukkelijker bezig zijn met circulair ondernemen. Dat is een positieve ontwikkeling. En een noodzakelijke. Veel ondernemers dealen met de coronacrisis en velen het zwaar. Maar in deze tijd moet je als ondernemer ook nadenken over de koers voor de toekomst. Als je in jouw ondernemingsplan niet over circulariteit

(Van links naar rechts): Bart Steman (secretaris programmabureau), Herman van Rijnbach (beleidsmedewerker gemeente Veenendaal, adviseur Versnellingskamer), Marco Verloop (wethouder Veenendaal), Holmer Doornbos (strategisch adviseur van Regio Foodvalley, adviseur Versnellingskamer), Carolien Huisman (programmamanager Living Lab), Mariska de Kleijne (directievoorzitter Rabobank Vallei en Rijn, voorzitter van de Versnellingskamer), Rien Komen (College van Bestuur AERES), Wim Werkman (vicevoorzitter van FOV Regio Foodvalley, vicevoorzitter Versnellingskamer).

spreekt, dan bestaat jouw bedrijf over vijftien jaar niet meer. De meest succesvolle ondernemingen van dit moment hebben goed nagedacht over circulair ondernemen. Bij het gunnen van opdrachten en bij aanbestedingen wordt steeds meer een visie op duurzaamheid meegenomen. Wanneer je als bedrijf daarin niet meegaat, vis je uiteindelijk achter het net.”

Wat houdt het Living Lab eigenlijk in en welke rol speelt de Versnellingskamer in de organisatie?

Marco Verloop: “Het Living Lab is een samenwerking tussen het onderwijs, ondernemers en overheid. De naam zegt het al: we vormen met ons netwerk een levend laboratorium waarin we samen nadenken en praten over circulariteit en plannen uitwerken tot experimenten. We willen de praktijk verrijken met de kennis en omgekeerd. Zo maken sectoren elkaar sterker. Wij vormen als Versnellingskamer het dagelijks bestuur dat ervoor zorgt dat de financiële verantwoording in orde is en wij spelen een coördinerende rol binnen de Living Lab. Bij ons komen de lijntjes van de drie O's samen. Er is in de regio veel behoefte aan contact, netwerken en uitwisselen van goede voorbeelden. Dat willen wij faciliteren.”

Hoe gaat dat tot nu toe?

Rien Komen: “We zijn heel slagvaardig en werken doelgericht samen met meer dan vijftig founders en partners. Ook in een voor veel mensen moeilijk jaar blijven we inzetten op circulariteit. Door de hoge opkomst bij onze evenementen, nu ook digitale bijeenkomsten, merken we hoezeer duurzaamheid leeft in de Regio Foodvalley. De partijen die ons al hebben gevonden zijn heel betrokken. We merken ook dat meer bedrijven elkaar inspireren en enthousiasmeren om aan te sluiten bij ons Living Lab.”

Mariska de Kleijne: “Het Living Lab-programma is één van de projecten uit de Strategische Agenda 2015-2019 van Regio Foodvalley en we zijn inmiddels twee jaar bezig. De tweede helft gaat starten, om in sporttermen te spreken. In de eerste helft hebben we samenwerkingen tussen onder-

wijs, ondernemers en overheid gestructureerd en inspirerende plannen uitgewerkt in bijvoorbeeld onze werkplaatsen. Dat zijn tijdelijke netwerken van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden die aan de slag willen in de praktijk. Denk aan thema's als waterstof, voedselverspilling en bouw. De deelnemers komen uit verschillende sectoren en denken gezamenlijk na over creatieve, duurzame plannen voor circulair ondernemen.”

Wim Werkman: “We hebben onlangs een geslaagde online kickoff gehad voor de nieuwe werkplaats Waterstof. Na afloop kreeg ik veel positieve berichten van ondernemers uit de regio. Het succes zit in samenwerking van de drie O's. De rol van onderwijs moeten we ook echt benadrukken. Ook als we het hebben over de wenselijke ontwikkelingen voor de komende twee jaar. We moeten onderwijs nog meer inzetten voor onderzoeksvragen. De ondernemers kunnen nog veel meer opsteken van studenten dan ze op dit moment beseffen. Wij zijn er als Living Lab voor om bruggen te slaan.”

Rien Komen: “Een belangrijk onderdeel van het Living Lab is dat we experimenteren. Daarin mogen we ook fouten maken en gewaagde plannen uitproberen. Maar juist daardoor komen we steeds een stap verder. Veel jonge mensen brengen mooie, vernieuwende ideeën in. De populariteit onder de jongere generaties voor circulaire economie blijft toenemen.”

Zijn er plannen of initiatieven waar jullie naar twee jaar Living Lab trots op zijn?

Mariska de Kleijne: “In de hele regio zie je dat er steeds meer organisaties aan de slag zijn met circulair ondernemen. Dat op zichzelf is al een succes! De werkplaatsen zijn heel succesvolle initiatieven. Daar komen veel concrete, vernieuwende ideeën uit. De proeftuin Voedselverspilling is een mooi voorbeeld en de combinatie met Cirkelstad voor de werkplaats Bouw. Daarin blijkt hoe kort de lijntjes zijn in de Regio Foodvalley. Daar komen onderwijs, overheid en ondernemers samen en voeren we plannen uit in de praktijk.”

Marco Verloop: “In Veenendaal wordt een Integraal Kindcentrum (IKC), een school in combinatie met een kinderopvang, gebouwd. Dat hebben we als gemeente circulair aanbesteed. Daarbij wordt gekeken naar circulaire materialen en hoe ze hergebruikt kunnen worden. Daar denk je als overheid met bedrijven over na. Ik zie ondernemers in Veenendaal inspelen op circulariteit en hun kennis daarover delen in de regio. Het Living Lab speelt daarin de rol van verkenners en coördinator om dit te gaan organiseren.”

Wat zijn ambities voor de komende twee jaar van het Living Lab-programma?

Wim Werkman: “We hebben extra geld tot onze beschikking door de MKB-deal en van de Provincie Gelderland. Het doel is om de bestaande werkplaatsen te versterken, nieuwe werkplaatsen te starten en een nog sterkere koppeling met het onderwijs te maken. We willen daar matchmaking doen tussen aanbod en vraag. We willen nog meer circulaire projecten opstarten, zoals de werkplaats Industrie. We hopen in de komende periode meer ondernemers als partner te verwelkomen bij het Living Lab. Dat maakt de keten sterker, de werkplaatsen nog inspirerender en dan doen we nog meer kennis op voor circulaire thema's. Alleen ga je sneller, maar samen komen we verder.”

Doe mee en word partner!

Circulair ondernemen is geen utopie meer, het levert inmiddels nieuwe businessmodellen op die kansen bieden. U vindt op onze website www.regiofoodvalleycirculair.nl meer informatie over o.a. de werkplaatsen, onze activiteiten en organisatie. Bij onze voorlopers vindt u verhalen van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden over hun bijdrage aan een duurzame economie. Via www.regiofoodvalleycirculair.nl/partner-woorden ziet u al onze partnerschapen en een overzicht van al onze founders en partners.

TEKA GROEP WIL POSITIEVE VOETAFDRIJK ACHTERLATEN

‘IK GELOOF NIET IN ONDERNEMEN OP DE KORTE TERMIJN’

De TeKa Groep is een van de ‘founders’ van Living Lab Regio Foodvalley Circular. Eigenaar Timo Krufft hecht veel waarde aan circulaire thema’s binnen zijn onderneming, één van de grootste spelers in de Nederlandse evenementen- en congresbranche. Jaarlijks organiseert de TeKa Groep, dat ruim twintig evenementenlocaties exploiteert, zo’n 1.800 events voor een brede doelgroep: van particulieren tot mkb-bedrijven en van overheden tot multinationals. Krufft merkt dat het Living Lab Regio Foodvalley Circular een aanjagende functie heeft om ondernemers te inspireren.

32 Net als elke ondernemer had Krufft zich met de TeKa Groep iets heel anders voorgesteld van 2020. Sinds de corona-uitbraak heeft ook de snelgroeïende exploitant van evenementenlocaties iedere dag weer te maken met de coronamaatregelen. Toch blijft Krufft positief gestemd en kijkt hij ook vooral naar de lange termijn voor de TeKa Groep. Die visie helpt de onderneming door deze coronaperiode, stelt hij.

“We hebben in onze branche een enorme klap gehad, maar we overleven nu dankzij onder andere de lage kosten van onze energie neutrale panden. We zijn jaren terug gestart met ons sterk te maken voor circulair ondernemen en dat betaalt zich nu letterlijk uit. Bij de bouw van onze panden hadden we veel aandacht voor circulariteit. Circulair ondernemen heeft ook een sterk verdienmodel, ik weet niet of iedereen dat beseft. Je zet in op een langetermijnvisie die uiteindelijk geld oplevert. Als je een energie neutraal gebouw neerzet, levert dat meer op dan een vervuilend gebouw. Zo simpel is het”, verklaart Krufft.

“Als ondernemer werk je aan kostenbesparing, waardoor je winst boekt en meer bestaansrecht hebt. Als je als ondernemer alleen naar de korte termijn kijkt en daarnaar handelt, staat je vroeg of laat je hoofd. Bovendien wil je toch iets betekenen voor de latere generaties? Ik vind het belangrijk om een positieve voetafdruk op

de wereld achter te laten. Dat hoort ook bij een gezonde onderneming. Maar niemand kan een circulaire economie alleen opstarten. Daar komt het Living Lab om de hoek kijken”, aldus de succesvolle ondernemer uit Barneveld.

CIRCULAIRE PUZZEL

De TeKa Groep is als founder betrokken bij de initiatieven en bijeenkomsten van het Living Lab. “Het Living Lab helpt om bewustwording over circulariteit te bevorderen en ook creativiteit op te wekken. Bij de bijeenkomsten en op de werkplaatsen zetten andere deelnemers je aan het denken. Dat levert verfrissende ideeën en invalshoeken op. Soms zit je als ondernemer in een bepaalde tunnelvisie. En we zijn soms ook wat eigenwijs, hè? Het is goed om ervaringen te horen uit andere sectoren. Dat motiveert ook om zelf te blijven nadenken. Iedereen vormt een puzzelstuk in de circulaire puzzel.”

“Als ondernemer ben je een radertje in het geheel, maar als meerdere radertjes op gang komen, dan is versnelling mogelijk. Sommige ontwikkelingen en plannen moet je ook opschalen om uiteindelijk te laten functioneren. Ik geloof er niet in dat wet- en regelgeving aangepast moeten worden om zulke initiatieven van de grond te laten komen. Het begint bij een visie. Mensen moeten begrijpen waarom ze wat doen. We kijken nu heel anders naar de waarde van voedsel dan vroeger. We zijn de

aandacht kwijtgeraakt. Iedereen weet dat een tomaat tijd nodig heeft om te groeien of dat een stuk vlees niet drie jaar onderweg hoeft te zijn voordat het in de supermarkt ligt. Maar we willen alles snel en op het moment dat wij het willen. En alles moet er perfect uitzien. Uiteindelijk kun je beter één goed stukje vlees eten, dan tien stukjes zonder aandacht en smaak. Dat inzicht begint nu wel bij veel mensen te ontstaan. Je ziet ook steeds meer aandacht ontstaan voor lokaal eten. Wij zetten daar ook sterk op in binnen de TeKa Groep”, vertelt Krufft.

“We kijken al langere tijd naar hoe we ook klanten kunnen meenemen in onze denkwijze. Zo stellen we voor om zelf de menukaarten samen te stellen voor onze klanten. Daarop nemen we bijvoorbeeld de producten van dat seizoen mee. We zorgen er ook voor dat we producten hergebruiken. Zo zijn we op het idee gekomen van de buitenbeentjessoep. Dat hebben we ook op congressen geserveerd. Dat zijn soepen met ingrediënten die door een tuinder weggegooid zouden worden. Dat gebeurt al wanneer groente scheef groeit. Daarnaast hebben we zalm van de kaart gehaald. Waarom zouden we vis uit Noorwegen halen als we naar Flevoland kunnen voor een forel? Daarbij denk je ook weer aan het aandeel van transport.”

Voedselverspilling is een belangrijk thema waaraan Krufft met de TeKa Groep veel aandacht besteed. “We hebben zelf ook een kas in Ede staan waarin we bananen kweken. De Wageningen Universiteit doet daarin mee met onderzoek naar hoe bananen bijvoorbeeld met ziektes omgaan. Maar we kijken ook met een groep studenten naar hoe we de bananenschillen weer effectief kunnen hergebruiken.”

NIEUWE KANSEN EN UITDAGINGEN

Nadenken en werken aan circulair ondernemen stopt nooit, zegt Krufft. “Het is een reis die je maakt want ieder idee of initiatief levert weer nieuwe vraagstukken op. De ontwikkeling houdt nooit op. En circulair nadenken gaat niet alleen om energie besparen. Er zijn zoveel thema's die nog veel beter op elkaar afgestemd kunnen worden. Het belangrijkste blijft bewustwording: wat voor voetafdruk laat ik achter op deze wereld? Gewoontes die in vroegere generaties zijn ontstaan moeten we doorbreken. Mijn zoon van zes kijkt al anders naar de wereld dan ik op die leeftijd. Elke dag biedt weer nieuwe kansen en uitdagingen. De keuzes die wij twee jaar geleden hebben gemaakt, zouden we nu anders maken. Maar door keuzes te durven maken, leer je weer bij. En als je bereid bent om te leren kun je stappen vooruit zetten. Het mooie is dat je dat bij het Living Lab kunt doen met gelijkgestemden uit andere sectoren. Als ondernemer moet je goed nadenken waar je over tien jaar staat en of je jouw huidige koers kunt volhouden. Natuurlijk kon niemand de coronacrisis voorspellen en we zitten nu in een zware periode vol uitdagingen, maar het is goed om juist nu na te denken over wat een circulaire economie ons kan opleveren voor de lange termijn.”

ACV GROEP

‘HET LIVING LAB CREËERT EEN NETWERK WAARVAN IEDEREEN PROFITEERT’

ACV is de afval- en grondstoffeninzamelaar in de gemeenten Ede, Renkum, Renswoude, Veenendaal en Wageningen en sinds vorig jaar partner bij Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Marc Veenhuizen, manager Beleid en Innovatie, stelt dat ACV zich sinds de oprichting in 1999 sterk maakt voor duurzaamheid, maar in het Living Lab worden zij door de andere partners weer geprikkeld door verfrissende discussies.

ACV ontstond ruim twintig jaar geleden toen de activiteiten voor de gemeenten Ede en Wageningen samengevoegd werden in één organisatie: Afvalcombinatie De Vallei. Later werden Renkum (2001) en Veenendaal (2008) en Renswoude (2020) toegevoegd. De missie van ACV is om opdracht gevende gemeenten, bedrijven en particulieren te ontzorgen wat betreft afval & reiniging en te opereren als de logische, regionale samenwerkingspartner.

Daarbij houdt ACV oog op duurzaamheid. “Duurzaamheid en circulariteit zijn containerbegrippen en we moeten ervoor waken dat dat niet zo blijft. Uiteindelijk kun je stap voor stap een circulaire ladder afgaan met termen als re-use, repair en recycling. Op dat gebied zijn wij al jaren vooruitstrevend”, vertelt Veenhuizen. “We zitten in op het hergebruik van grondstoffen, metalen, hout en papier. Maar ook GFT. Wanneer we dat hebben ingezameld laten we het vergisten en com-

posteren. Dat kan weer ingezet worden in de landbouw. We hebben een eigen kringloopbedrijf wat op de ladder nog weer belangrijker is. Een van de speerpunten waar wij nu op inzetten is voedselverspilling. In de discussie over hoe we dat kunnen verminderen en tegengaan, kan ACV als afvalwerker ook een prominente rol spelen. Dit is de hoogste sport op de ladder, refuse.”

Op de werkplaats Voedselverspilling van het Living Lab was Veenhuizen dan ook een zeer betrokken deelnemer. “Op het gebied van voedselverspilling willen wij ons sterk maken in de Regio Foodvalley. We hebben nu een project lopen in samenwerking met onder andere de Wageningen Universiteit (WUR) om te kijken hoe we voedselverspilling kunnen voorkomen. Daarbij gaat het onderzoek ook deels over het gedrag van mensen en waarom ze meer producten kopen dan ze daadwerkelijk ook consumeren”, aldus Veenhuizen.

De bijeenkomsten van het Living Lab bieden ACV en Veenhuizen vaak verfrissende inzichten. “Op de werkplaatsen kom je in gesprek met deelnemers uit andere sectoren die je op een andere manier naar processen kunnen laten kijken. Zo kun je van elkaar leren en elkaar inspireren. Loskomen van je eigen sector is goed om met een andere bril naar een bepaald thema of bepaalde ontwikkeling te kijken. Als ACV denken wij ook altijd na over hoe we onze werkzaamheden nog beter, duurzamer en slimmer kunnen inrichten en uitvoeren. Het Living Lab is een netwerk waar wij behoefte aan hadden. Dat gold voor meer partners die zich al aangesloten hebben. We helpen elkaar om verder te komen op weg naar een duurzame, circulaire toekomst. Het is nu nog vooral een fase van aftasten en om te zien wat we voor elkaar kunnen. In de komende jaren willen we ideeën en initiatieven concreet maken. Het Living Lab creëert een netwerk waarvan iedereen profiteert.”

KONINKLIJKE GINKEL GROEP

‘DE WERKPLAATS BOUW HEEFT ONS ECHT GEÏNSPIREERD’

Koninklijke Ginkel Groep is een founder van het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Het hoveniersbedrijf uit Veenendaal, opgericht in 1903, heeft circulair ondernemen hoog in het vaandel staan. Robert van den Brink, coördinator Calculatie & Projectvoorbereiding bij het familiebedrijf, over circulair ondernemen en de rol van de Ginkel Groep in het Living Lab.

“De Ginkel Groep was als founder betrokken bij de start van het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Die samenwerking komt voort uit de Circulair Ondernemen Challenge van Rabobank in 2019”, zegt Van den Brink. “Tijdens die challenge hebben we zelf nadrukkelijk ingezet op de waarde van groen. Na de challenge hebben met andere deelnemers de hoofden bij elkaar gestoken en zeiden we: hoe pakken we circulariteit verder op? Uit die challenge kwam ook Insert, met onder andere een marktplaats voor circulair slopen en bouwen voort. Insert is opgericht door een collectief van sloop, groen en aannemersbedrijven zonder winsttoegmerk waarbij wij betrokken zijn.”

“We hebben bij het Living Lab meegedraaid in de werkplaats bouw onder leiding van

Alexander van den Buuse. We hebben daarnaast de mogelijkheid aangegrepen om mee te draaien in een CIRCOTrack. Onderdelen van het bedrijfsproces werden beetgepakt om te kijken hoe we die processen circulair kunnen maken. De werkplaats bouw heeft ons echt geïnspireerd. Juist doordat je sector overstijgend met onderwijs, overheid en ondernemers bij elkaar zit. Je raakt in gesprek met partijen en personen waarbij je vooraf niet altijd direct verwacht dat je elkaar verder kunt helpen”, aldus van den Brink.

“Als Ginkel Groep zijn we al langere tijd bezig met circulariteit. Onze ambitie en visie is door het Living Lab versterkt. Door gezamenlijk na te denken kom je verder in vernieuwende methodieken en processen die aansluiten bij circulair ondernemen.

Uiteindelijk kun je als onderneming niet alleen de kracht van circulariteit benutten. Dat moet je als een keten doen.”

“Het is ook belangrijk om binnen projecten naar langdurige contracten te werken waardoor circulariteit wordt bevorderd. Investeren in circulariteit doe je niet eenmalig. Groen is ook een groeiproces. Het leeft. We hopen daarom ook de komende jaren met andere partijen aan tafel te zitten om elkaar te versterken. Circulariteit is een groot thema, en als je erop inzoomt is er nog veel werk te verrichten. We zitten nu in een transitiefase. Ook binnen ons eigen bedrijf.”

“Met leveranciers zijn we bijvoorbeeld in gesprek over hoe we producten aangeleverd krijgen. We werken veel met substraten voor daken. Dat wordt nu nog in bigbags afgeleverd, maar daar willen we van af. Nu komt substraat veel uit Duitsland, maar we zijn inmiddels aan het kijken of we met restmateriaal lokaal substraten kunnen ontwikkelen. Water is ook een belangrijk thema. Voor onze groene projecten is water noodzakelijk, maar we willen dat water re-circulair inzetten door water op te slaan om vervolgens in droge periode in te zetten. Dat past in de visie en de ambitie die wij hebben om van waarde te zijn in een circulaire toekomst. Daarbij helpt de kennis vanuit het Living Lab enorm”, besluit Van den Brink.

WAT ZIJN WERKPLAATSEN?

Werkplaatsen zijn tijdelijke netwerken van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden die aan de slag willen in de praktijk. Er zijn werkplaatsen voor verschillende thema's waaronder bouw, industrie, voedselverspilling, waterstof en meetbaarheid van circulariteit maar de ingrediënten zijn altijd kennisuitwisseling, ontwikkelen van ketenprojecten en ontwikkelkansen. Een werkplaats komt gemiddeld vier keer per jaar samen en heeft een eigen werkplaatsbegeleider die de bijeenkomsten organiseert en als aanjager optreedt. Een nieuwe partij is altijd welkom om vrijblijvend deel te nemen aan een werkplaatsbijeenkomst, daarna wordt aansluiting bij het Living Lab Regio Foodvalley Circulair gevraagd.

WERKWIJZE

De werkplaatsen verschillen qua werkwijze, afhankelijk van de aard van de uitdagingen en de behoeften van de deelnemers. Deelnemers bepalen samen hun opgave en aanpak. Tussen de bijeenkomsten werken de deelnemers aan hun opgaven en worden waar nodig nieuwe verbindingen, kennis en expertise ingezet. We organiseren de werkplaatsen waar mogelijk in samenwerking met relevante partijen en organisaties. Hierdoor zorgen we voor verbinding van verschillende initiatieven en maken we maximaal gebruik van bestaande kennis en netwerken.

WERKPLAATSBEGELEIDER

Iedere werkplaats heeft een werkplaatsbegeleider die als facilitator en aanjager optreedt. Hij/zij begeleidt de kennisuitwisseling en ontwikkeling van doelen en ambities en draagt zorg voor verbindingen, cross-overs, kruisbestuiving en het betrekken van de juiste mensen. De begeleider onderhoudt korte lijnen met de programmamanager en de andere werkplaatsbegeleiders. De begeleider zorgt onder meer voor het uitdragen van resultaten.

AANKOMENDE EVENEMENTEN

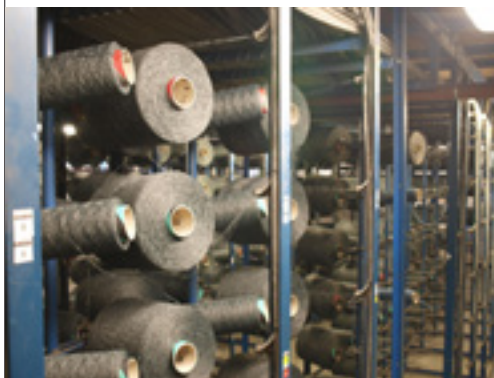
Neem deel aan de ontwikkeling van nieuwe kennis en nieuwe praktijken en inspireer elkaar. Living Lab Regio Foodvalley Circulair organiseert jaarlijks meerdere evenementen waaronder (online) Circulair Cafés. Ook vindt u alle evenementen van onze founders, partners en andere circulaire partijen.

WELKE ROL SPEELT DE CIRCULAIRE RAAD IN HET LIVING LAB?

De Circulaire Raad denkt mee over de voortgang en adviseert over de versnelling van de circulaire economie in de regio. De leden zetten hun expertise, ervaring en netwerk in en zijn ambassadeur. Er zijn twaalf leden, evenredig afkomstig uit bedrijfsleven, overheid en onderwijs & onderzoek. De Circulaire Raad heeft een belangrijke inhoudelijke en aansturende taak om het Living Lab krachtig en effectief vorm te geven. Zij komt twee keer per jaar bij elkaar.

^ Van links naar rechts voorgrond: Sebastiaan Berendse (Director Corporate Value Creation – WUR), Maud Hulshof (wethouder gemeente Wageningen, Dagelijks bestuur Regio Foodvalley), Arnaud Wilod Versprille, (Olenz notarissen), Robert Strijk (Gedeputeerde provincie Utrecht). Van links naar rechts achtergrond: Henk Kievit (lector CHE), Geanne van Arkel (adviseur innovatie en duurzaamheid), Fou-Khan Tsang (CEO Alfa accountants), Willem Kuijsten (voorzitter FOV). Niet op de foto: Jan Jacob van Dijk (Christelijke Onderwijs Groep), Louise Vet (NIOO-KNAW), Henk Veldhuizen (heemraad Waterschap Vallei en Veluwe), Timo Krufft (TEKA groep)

AGENDA 2021

Save the Date: Werkplaats Industrie
 DONDERDAG 04 FEBRUARI 2021
 Meer informatie volgt.

Save the Date: Werkplaats Bouw
 DONDERDAG 04 FEBRUARI 2021
 Meer informatie volgt.

Save the Date: Werkplaats Waterstof
 WOENSDAG 24 MAART 2021
 Meer informatie volgt.

MATCHMAKING ONDERWIJS EN BEDRIJFSLEVEN

Bij het Living Lab Regio Foodvalley zijn alle MBO, HBO en WO instellingen uit de regio aangesloten. En zelfs ook een middelbare school met Technasium afdeling. Dat geeft een unieke kans om het onderwijs aan te sluiten op de economische praktijk door stages, afstudeerders en onderzoeksopdrachten bij bedrijven te realiseren. Het Living Lab wil met haar onderwijsloket goede contacten onderhouden binnen de onderwijsinstellingen en bedrijven om de juiste matches te maken.

Het onderwijs heeft veel aanbod van studenten die een onderzoeksopdracht moeten uitvoeren voor hun studie, van stages en afstudeerders en is altijd op zoek naar interessante vragen en praktijkvoorbeelden uit bedrijven. Andersom hebben bedrijven vragen en innovatieopgaven waar slimme, creatieve studenten hun tanden in kunnen zetten. Een win-win situatie als we dit bij elkaar weten te brengen. Het Living Lab schakelt en bemiddelt tussen beide werelden en heeft de afgelopen jaren verschillende projecten en onderzoeksopdrachten weten te realiseren.

In 2021 zetten we stevig in op het maken van matches tussen bedrijven en studenten. Dat is winst voor bedrijven en winst voor de opleidingen en studenten. Heeft u een vraag waar onderwijsinstellingen mee kunnen helpen? Meld u aan bij het Living Lab en wij gaan voor u op zoek. En zoek je een stage of opdracht als student? Via onze kanalen en contacten kunnen wij je verder helpen.

DOE MEE EN WORD LID

Is Living Lab Regio Foodvalley Circulair wat voor mij?

Als partner bent u:

- bent u onderdeel van een innovatief en groeiend netwerk!
- neemt u deel aan de ontwikkeling van nieuwe kennis en nieuwe praktijken en inspireert u elkaar
- heeft u onder meer toegang tot hulp en adviezen, bijvoorbeeld via het Circulair Loket en de in te richten Werkplaatsen, waarin praktische uitwisseling en concrete samenwerking plaatsvindt
- heeft u toegang tot landelijke netwerken
- werkt u mee aan steeds kortere lijnen, tussen ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden
- werkt u actief aan een duurzamer grondstoffengebruik
- werkt in de praktijk samen met anderen aan circulaire innovaties
- maakt u gebruik van een bundeling van krachten, initiatieven en netwerken
- zet u zich actief in voor een groter concurrerend vermogen van de regio

Circulair ondernemen is geen utopie meer, het is inmiddels een serieus businessmodel dat kansen biedt. U vindt hier meer informatie over al onze partnerschappen en een overzicht van al onze founders en partners. Bij onze voorlopers vindt u verhalen van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden van hun bijdrage naar een duurzame circulaire economie.

U vindt op de website www.regiofoodvalleycirculair.nl verhalen van voorlopers over hun stappen naar circulariteit, informatie over onze activiteiten en hoe u partner kunt worden.

MEER INFORMATIE?

Weet u als ondernemer niet precies wat de circulaire economie inhoudt, welke kansen er voor u zijn of hoe u het moet aanpakken? Wilt u weten wat het Living Lab kan betekenen, hoe u contact krijgt met relevante partners of heeft u andere vragen? Het Living Lab wil u ondersteuning bieden. Neem contact op via onderstaande gegevens.

Living Lab Regio Foodvalley Circulair
Via mail: secretariaat@regiofoodvalleycirculair.nl
Via het contactformulier op www.regiofoodvalleycirculair.nl
Via telefoon: 088-3481513
Via post: Postbus 9022, 6710 HK Ede

FOUNDERS

- Alfa Accountants en Adviseurs
- BOOT organiserend ingenieursbureau BV
- Bouwbedrijf Frank Van Woerden BV
- Bouwbedrijf Kreeft BV
- Federatie Ondernemerskringen Valleiregio
- Gemeente Barneveld
- Gemeente Ede
- Gemeente Nijkerk
- Gemeente Renswoude
- Gemeente Rheden
- Gemeente Scherpenzeel
- Gemeente Veenendaal
- Gemeente Wageningen
- Koninklijke Ginkel Groep
- Rabobank Gelderse Vallei
- Rabobank Vallei en Rijn
- Teka Groep BV
- Wageningen University & Research

PARTNERS

- ACV Groep
- AERES Hogeschool
- Akwisto
- Arcon Architect en Bouwmanagement
- Bouwbedrijf Van Driesten BV
- Christelijke Hogeschool Ede
- Christelijke Onderwijs Groep
- Drukkerij Cunera BV
- Dutch Boosting Group
- Dynova
- Hardeveld kantoorinrichting
- Hogeschool van Hall Larenstein
- Innax
- ITN Installatietechniek BV
- Johannes Fontanus College
- Mondial Movers, Waaijberg Groep
- Olenz Notarissen
- Orcon
- Paperfoam BV
- ReFoodBV
- Rodenburg BV
- Schuiteman Accountants & Adviseurs
- SmartCorps BV
- Solention BV
- Van De Haar Groep
- Van Driesten Harskamp Bouwbedrijf B.V.
- van Munster media groep
- Vastgoed Brigade BV

Activa
BEDRIJFSHUISVE

EEN SELE
ONS AAN
TRANSACT

UW PAN

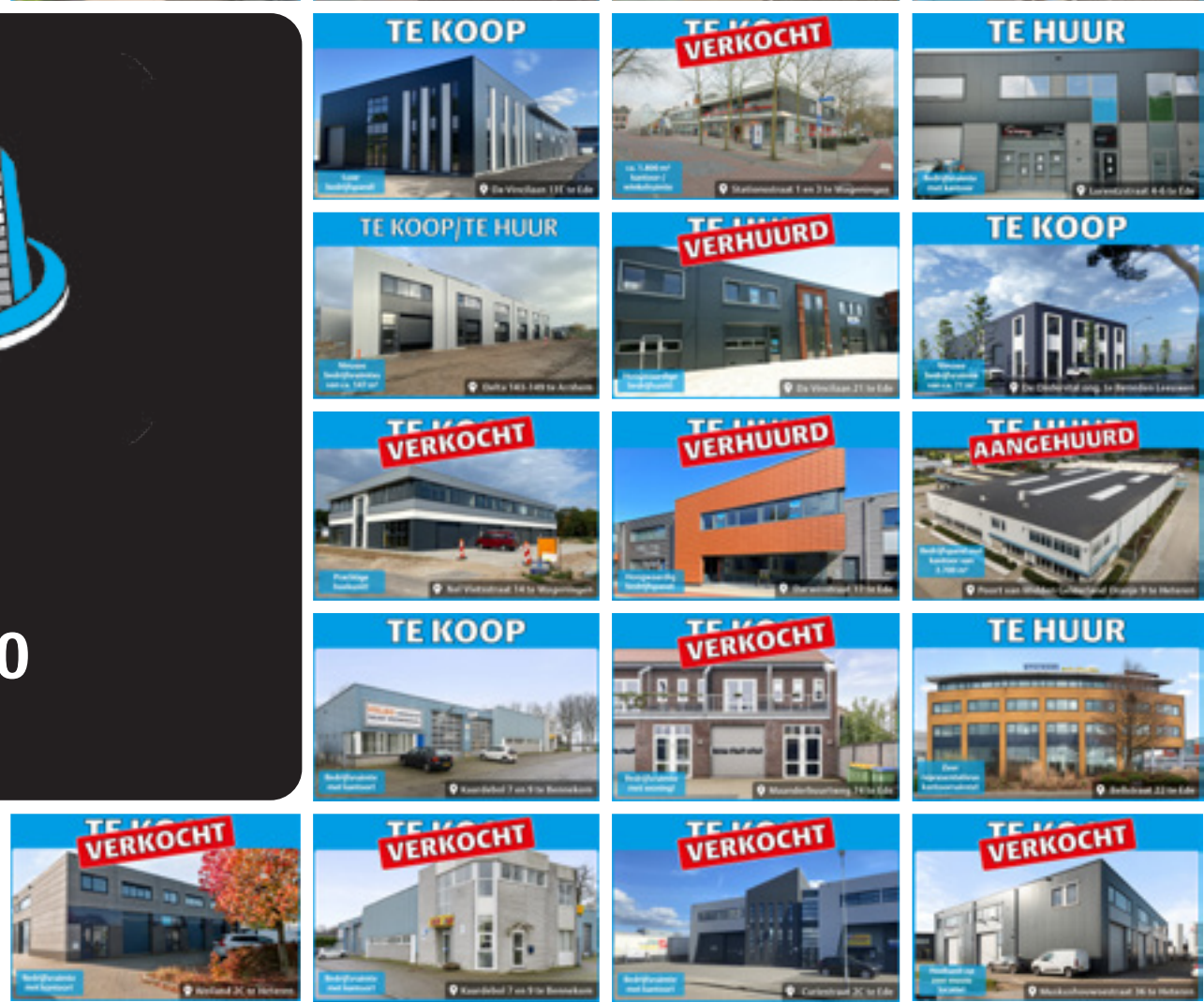
GRAAG ZIJN WIJ OOK U VAN DIENST!

ACTIVAST
REALESTATE

**AGENCIË VAN
AANBOD EN
VERKOCHT IN 2020**

WIL U HIER?

WWW.ACTIVAST.NL

Bonnetstraat 1 A | 6718 XN Ede | 0318 75 11 88 | info@activast.nl

VAN MUNSTER MEDIA FACTORY

marketing- communicatie makers

Gespecialiseerd in het creëren en beheren van media, in de meest brede zin van het woord. Bij ons vind je alle kennis en services onder één dak. We kunnen u helpen met elke gewenste media uiting. Of dit nu online of offline is!

vmmf.nl

EASY SYSTEMS

HOE JE ALS FINANCIËLE AFDELING ONNODIGE OF ONGEWENSTE INKOPEN TEGENGAAT

Hester, de HR-manager, staat in de voorraadkast, kantoorbenodigdheden te zoeken. Helaas voor Hester zijn de pennen en whiteboard stiften op. Die had ze nou net nodig voor een interne workshop. Ze denkt even na. De officiële procedure is om een aanvraagformulier in te vullen dat goedgekeurd moet worden voordat iemand iets mag bestellen. Alleen duurt dat allemaal veel te lang. Ze besluit op de fiets te stappen en het zelf maar even te halen. Declareren komt later wel.

Het is heel gebruikelijk voor organisaties om processen zo in te richten dat medewerkers voor alles een aanvraagformulier moeten invullen. Een proces dat nog wel eens wordt omzeild. Begrijpelijk of niet, dat is niet wenselijk voor de organisatie.

WEINIG INZICHT IN INKOPEN

Wordt er in uw organisatie regelmatig buiten bestaande afspraken om besteld? En hoe snel wordt de financiële afdeling op de hoogte gebracht van de verplichtingen die op die manier aangegaan worden? Waarschijnlijk pas nadat er al betaald is. Zonde, want zo wordt ook niet geprofiteerd van inkoopvoordeel door gemaakte afspraken met vaste leveranciers. Het zou

zomaar kunnen dat een collega van Hester ze een dag eerder wél al via de officiële route had aangevraagd. De aankoop van Hester is dan eigenlijk ook nog dubbelop.

In dit voorbeeld gaat het nog om pennen of whiteboard stiften, maar het wordt een issue als medewerkers bestellingen doen die ze eigenlijk niet mogen doen. De organisatie gaat dan toch een verplichting aan. En wat dacht u van de inkoop die weliswaar vooraf goedgekeurd zijn door de manager van een afdeling, maar die pas als factuur in beeld komt bij Finance.

Na de aankoop volgt de factuur. Meestal veel eerder dan de pakbon of aankoop-

bon. Dat is onhandig, want de factuur moet daarmee vergeleken worden. Regelmatig maakt een financieel medewerker daarom een rondje langs de diverse afdelingen om te inventariseren of er nog nieuwe pakbonnen binnengekomen zijn.

HET VERSCHIL MET DIGITAAL INKOOPMANAGEMENT

Denkt u zich eens in dat u (real time) inzicht heeft in de verplichtingen. Iedere verplichting die aangegaan wordt, wordt vooraf goedgekeurd. Er is één centrale plek waar alle verplichtingen inzichtelijk zijn.

Als de order wordt geleverd of de dienst is verleend, kan de ontvangst geregistreerd worden. Facturen kunnen hiermee sneller door het goedkeuringsproces. Want als de inkoop al is goedgekeurd, dan hoeft er alleen nog maar gecontroleerd worden of de factuur overeenkomt met de inkooporder. Dat scheelt veel en vaak handmatig werk.

DIGITAAL INKOOPMANAGEMENT GEEFT INZICHT

Los van de voordelen van een gestroomlijnd proces en meer inzicht is het voor de organisatie ook prettig dat medewerkers geen aankopen meer kunnen doen waar ze niet voor gemachtigd zijn. Onverwachte en ongewenste kosten behoren tot het verleden. Doordat iedereen bij dezelfde leveranciers inkoop, zijn er betere afspraken te maken met leveranciers.

Marcel Strabbing
Managing Consultant Easy Systems
www.easysystems.nl

Hans van den Brink (Brink Mobility Partner), Maurice Godding en Thijs Truijen (Fleximo) zien veel potentie in de Maxus eDeliver 3

RIJIMPRESSIE MAXUS EDELIVER 3

FRISSE BEZORGER

Schoorvoetend zet elektrificering nu door in de bedrijfswagenwereld. Ineens neemt een vrij onbekende speler een voorsprong op de gevestigde orde, namelijk Maxus met de eDeliver 3. Zijn schone aandrijving vormt een belangrijke troef, maar kún je er wat mee in de praktijk en houdt het model zich staande tussen de producten van ervaren aanbieders?

Maxus komt toch niet helemaal uit de lucht vallen, want het onderscheidt zich in de hogere bestelwagenklasse al een tijdje met de brandschone EV80. Een stevig geprijsd voertuig, dat bovendien opereert in een markt die om een groot rijbereik vraagt en los van de elektrische aandrijving een beetje bedaagd begint te raken. Zijn oorsprong ligt namelijk in de Britse LDV Maxus, die eind 2004 ten tonele verscheen. In het heden behoort het merk tot het Chinese concern SAIC Motor, de achtste grootste autogroep ter wereld, die jaarlijks alleen al drie miljoen Volkswagens in licentie vervaardigt. Je zou dus veronderstellen dat er binnen

de organisatie in ieder geval een zeker kwaliteitsbesef leeft. Die indruk kregen we wel toen we een jaar geleden op pad gingen met de MG ZS EV, een product van dezelfde organisatie. Lease-intermediair Fleximo zette die zeer vroegtijdig gereed en doet nu, in een geografische samenwerking met Brink Mobility Partner, hetzelfde met de Maxus eDeliver 3.

VLIJMSCHERPE PRIJS

Inderdaad, er is een nieuwe ster aan het firmament binnen de bedrijfswagen divisie van SAIC Motor en wel eentje die het segment van de middelgrote bestellers wil openbreken

LEASEGARAGE

Op de website van Leasegarage kunnen ondernemers snel winkelen voor een lichte bedrijfswagen en daarmee in een acute behoefte voorzien. Er staan gemiddeld zo'n 150 nieuwe voertuigen op, aangeboden door vaste partners van Fleximo. Levering geschiedt uit voorraad, dus veelal binnen enkele weken, wens op het gebied van inrichting daargelaten. Leasegarage heeft in zijn aanbod een toenemend aantal geëlektrificeerde modellen.

www.leasegarage.nl

met een emissievrije aandrijflijn. Hij geldt niet als de allereerste, maar wel als één van de weinige en heeft bovendien zijn prijs mee. Een starttarief van 29.990 euro (vanaf 398 euro in financial lease) mag voor dit type voertuig met elektrotechniek vlijmscherp heten, zeker als je de omvangrijke lijst standaardvoorzieningen in ogenschouw neemt. Daarover verderop meer; laten we eerst een aantal praktische waarden uitspitten. Maxus voert de eDeliver 3 in twee lengtes, met een laadvloer die zich over 2,18 dan wel 2,77 meter uitstrekt. Reken je de inwendige breedte van 1,665 meter - waarvan 1,22 tussen de wielkasten en de hoogte van 1,33 meter mee, dan kom je aan een inhoud van 4,8 dan wel 6,3 kuub. Daar snoept het accupakket niks vanaf, dankzij het feit dat het model van meet af aan als EV werd ontwikkeld. Bruto mag hij tussen de 865 en 1020 kilogram torsen, afhankelijk van de maatvoering en het gewenste type batterij: 35 of 53 kWh.

“JE PROFITEERT VAN 3000 EURO AAN EXTRA SUBSIDIE IN 2021”

TOT 342 KILOMETER

De hamvraag luidt natuurlijk hoe ver je dan komt op een acculading. We konden dat helaas niet testen, dus ook niet met een flink afgevuurd achtercompartiment. Volgens een WLTP-meting op een gecombineerd traject moet de versie met korte wielbasis en 35 kWh na 158 km aan het infuus en houdt de uitvoering met 53 kWh het na 240 km voor

gezien, terwijl die waarden bij het langere type op 150 en 230 km liggen. SAIC belooft dat dat fors oploopt wanneer je je tot stadsverkeer beperkt, in een uiterst geval zelfs tot 342 kilometer. Het heeft zeker zin om dat te melden, aangezien een elektrische besteller met deze technologie zich nu eenmaal het best voelt bij een takenpakket binnen de directe regio. Voor de onderaannemer die honderd kilometer verder 'op klus gaat' schiet de actieradius al gauw tekort, maar de banketbakker die in de omgeving de horeca voorziet, kan waarschijnlijk prima met deze Maxus uit de voeten. De naam, eDeliver 3, impliceert het feitelijk al. Overigens geeft een snellader hem binnen drie kwartier weer tachtig procent prik en doet een wallbox hetzelfde in zes tot acht uur. Helemaal leeg? Dan kost het, zo weet Fleximo uit de eerste ervaringen, een uurtje of twaalf.

NIET SCHAMEN

Producten uit het land van AliExpress dragen imagotechnisch het juk van wegwerpartikelen, maar dat valt bij deze bestelwagen waarschijnlijk reuze mee, want SAIC geeft er niet voor niets vijf jaar of 100.000 km garantie op. Acht jaar of 160.000 km op het accupakket, zelfs. Let op onze woorden, binnen nu en 2030 eisen de Chinezen een beslissende rol voor zich op binnen de wereldwijde auto-industrie, met nu al vele tientallen fabrikanten die keihard aan de weg timmeren en Europa serieus in het vizier hebben. Dat laatste maak je in ieder geval al op uit de eerste aanblik van de Maxus eDeliver 3. Hij staat er patent bij, met een moderne en zelfverzekerde uitstraling, waarvoor de grote jongens onder de bedrijfswagenmerken zich niet zouden hoeven te schamen. Wel weerspiegelt de prijsgeoriënteerde benadering zich enigszins in de afwerking.

43

Brink Mobility Partner bedient vooral de noordelijke helft van Nederland, Fleximo de zuidelijke helft

Een kiertje hier en daar, een braampje op het dashboard en portieren die wat blikerig dichtvallen moet je voor lief nemen, net als de op een kwetsbare plek (tegen het plafond) gemonteerde laadbakverlichting met zijn niet al te scherpe schijnsel. Op de toegankelijkheid van de opslagruimte valt, met drie wijs te openen deuren, niets af te dingen. Positief zijn verder de stevige vloerplaat en triplex wandpanelen.

ONGEWOON EN PRETTIG

Als je je niet te veel stoort aan de keiharde plastics, gelukkig wel in een stemmige kleurcombinatie, kun je best heel enthousiast raken over de cabine. Dat zit hem als eerste in de uitmuntende stoelen, die je zomaar in een sportieve personenwagen van een premium-fabrikant zou verwachten. Al net zo ongewoon en net zo prettig is het verticaal verstelbare lederen sportstuur met afgeplatte onderrand. Het ligt zodanig onder handbereik dat je een ontspannen zithouding kunt aannemen en tegelijkertijd bots je bij het instappen nooit met je knie tegen de kolom, zoals in menig besteller. Opbergvakken vind je in overvloed en ergonomisch valt de eDeliver 3 vlot te doorgronden, behalve de totaal verstopte knoppen van de stoelverwarming. Die krijgt hij standaard mee, net als airconditioning, cruise control, 'alles elektrisch', een hellingrem, parkeersensoren en een multimediasysteem met DAB+, bluetooth en een achteruitrijcamera. Navigatie staat niet in de optielijst, maar Apple CarPlay en Android Auto ondervangen dat. De handmatige klimaatregeling getuigt van een merkwaardige bezuiniging, want je kunt geen temperatuur instellen. Met de toetsen 'airco aan', 'kachel aan' en 'economy' als een milde variant daarvan moet je je maar zien te redden.

SPEERT ERVANDOOR

De Maxus eDeliver 3 staat 's ochtends direct paraat om de harde werker met een volle

agenda te plezieren, want de 122 pk sterke elektromotor hoeft niet op bedrijfstemperatuur te komen. Grote haast? Als het moet speelt hij ervandoor, geholpen door zijn constante koppel van 150 Nm. Met het toenemen van de snelheid vlak de felle acceleratie af, tot bij 120 km/h een begrenzer ingrijpt, vergezeld van een geluidssignaal. Regenereren doet de aandrijflijn goed, beter of best, afhankelijk van de modus die je selecteert. In het laatste geval hoef je nog maar sporadisch het rempedaal te beroeren. Bij dat elektrisch vertragen galmt er een nadrukkelijke zoemtoon door de verder weldadig stille cabine, de ene keer langer dan de andere. De eDeliver 3 vertoont een ietwat springerig veergedrag, maar voelt qua koersvastheid solide aan. In snel bochtenwerk glijdt hij duidelijk over de voorwielen weg, totdat je

in een schrikreactie het gas lift en de achterkant ineens begint te zwiepen. Het standaard ESP grijpt dan wel in.

UIT VOORRAAD

In het algemeen getuigt de Maxus eDeliver 3 van een voldoende doordacht concept, met hier en daar een schoonheidsfoutje en natuurlijk de restrictie dat niet alle beroepsgroepen ermee uit de voeten zullen kunnen. Hij komt, toepasselijk gezegd, vooral goed uit de bus met zijn uitstraling, zijn sublieme rijpositie, zijn vorstelijke standaarduitrusting, zijn stille cabine en bovenal met zijn prestaties op de duurzaamheidsladder. Ondernemers profiteren van investeringsaftrekregelingen en van de nieuwe subsidie voor elektrische bestelwagens, die vanaf het voorjaar ingaat. Deze behelst een korting van tien procent op de aanschafprijs, met een maximum van 5000 euro. Daarnaast profiteer je van 3000 euro aan extra subsidie in 2021. Verder verdient het vermelding dat Fleximo en Brink Mobility Partner de Maxus uit voorraad kunnen leveren. Je moet dan wel voor een witte opteren, want zwart, grijs of een RAL-kleur betekent zo'n zes maanden wachten. Qua inrichting bestaan er dan weer ruime mogelijkheden. De importeur maakt zich momenteel sterk voor het homoligeren van het trekgewicht op 750 kg, al ligt het ook dan niet erg voor de hand om een aanhanger aan een elektrische besteller te haken. Het wordt wél steeds vanzelfsprekender om zo'n schone bedrijfswagen te overwegen en dan is het goed om te zien dat de Maxus eDeliver 3 aardig wat drempels wegneemt.

www.fleximo.nl

www.brinkmobility.nl

Mariëlle van Kolfshoten

Jolanda van Elst

WEV RE-INTEGRATIE & JOBCOACHING

‘ER ZIJN ZOVEEL MENSEN DIE WEER MEE WILLEN TELLEN’

Al dertien jaar is Jolanda van Elst binnen de re-integratie werkzaam als jobcoach. Binnen WEV Re-integratie heeft ze haar ervaring en kwaliteiten gebundeld met collega Mariëlle van Kolfshoten. Ze zorgen er samen voor dat mensen met een arbeidsbeperking (weer) aan de slag kunnen. De betrokken en doortastende coaches zien dat werkgevers vaak positief verrast worden door ‘hun’ werknemers.

Het draait uiteindelijk om matchmaking, stelt Van Elst. “Mariëlle en ik zijn intermediairs tussen het UWV en de gemeente, mensen met een arbeidsbeperking en de werkgevers. Wij proberen de juiste mensen op de juiste plek te krijgen, zodat ze ondanks een afstand tot de arbeidsmarkt, door welke reden dan ook, toch een positieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Er zijn zoveel mensen die weer mee willen tellen. Wij helpen hen om zich goed te settelen in een bedrijf. Voor henzelf, maar ook voor de nieuwe collega’s en werkgever”, vertelt Van Elst.

“Wij hebben onlangs een ondernemer in Ede bijgestaan. Hij heeft zijn webshop in 2020 enorm uitgebreid en had snel extra personeel nodig. Ik heb toen vanuit onze pool vijf werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt aangedragen. Uiteindelijk zal niet iedereen direct een

honderd procent match opleveren, maar we gaan samen kijken waar bijsturing nodig is. Daarna kun je altijd nog tot de conclusie komen dat diegene toch beter op een andere plek misschien meer van waarde kan zijn”, aldus Van Elst.

“Sociaal betrokken werkgevers die open staan voor mensen met een zekere afstand tot de arbeidsmarkt zijn belangrijk. Het is mooi om te zien dat veel werkgevers daar aan hun bijdrage willen leveren. In sommige sectoren is het nu lastig om mensen te plaatsen. Neem de horeca, daar hebben wij ook mensen aan werk geholpen en begeleid. Door de coronaperiode ligt daar nagenoeg alles stil. Dan zie je dat mensen in een onzekere situatie terecht komen en sommigen zelfs hun baan kwijtraken. Voor ons is het de uitdaging om mensen die nu buiten de boot vallen te stimuleren om in andere sectoren in te stromen.”

Het instromen van werknemers met een beperking verloopt regelmatig zonder problemen, maar er zijn ook trajecten waarbij geduld vereist is. “Daarvoor zijn wij er, om de werkgever en de werknemer bij te staan in de vorm van coaching en begeleiding. Die is onder andere gericht op het inwerken, het aanleren van vaardigheden, de omgang met collega’s of het leren omgaan met de beperking in de werksituatie. In overleg met de werknemer en werkgever bepalen wij doelen van de ondersteuning en worden de afspraken vastgelegd in het coachingsplan.”

“Er zijn veel werkgevers die positief verrast zijn door hoe onze klanten te werk gaan en hoe ze van waarde kunnen zijn voor het bedrijf. Ik spreek werkgevers en collega-werknemers die veel bewondering hebben voor onze klanten als ze horen uit welke situatie iemand komt en met welke beperkingen hij of zij moet omgaan. Ons doel is om een passende werkplek te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast begeleiden wij de maatschappelijk betrokken werkgever zodat deze een positieve bijdrage kan leveren aan de inclusieve arbeidsmarkt”, besluit Van Elst.

Heeft u een werknemer met een arbeidsbeperking die daarvan belemmeringen in het werk ervaart? Dan kunt u mogelijk een beroep doen op een jobcoachvoorziening. Wilt u weten wat WEV voor de werknemer en u kan betekenen? Neem dan een kijkje op onze website www.wevreintegratie.nl of neem contact op via info@wevreintegratie.nl

MOBILITEITSSCAN EN DUURZAAMHEIDSADVIES DOOR EV-SPECIALISTEN VALLEI AUTO GROEP

“ER KAN MEER DAN BEDRIJVEN DENKEN”

Vrijwel elke organisatie met een wagenpark heeft de deur opengezet voor duurzame mobiliteit. Het ene bedrijf voert dit breed door, het andere neemt een afwachtende houding aan. “Vaak kennen ondernemers niet alle mogelijkheden,” zegt Lenard Nissan, gecertificeerd EV-specialist bij Vallei Auto Groep. “Wij beginnen met een mobiliteitsscan en werken daarna samen met de klant een plan uit, dat veel verder reikt dan alleen de inzet van voertuigen.”

In de algehele transitie naar duurzaam ondernemen zien bedrijven dat er grote stappen te maken zijn door de mobiliteit onder de loep te nemen. “Ze laten een sterke en toenemende interesse blijken op dit gebied,” weet Lenard Nissan vanuit de gesprekken die hij als accountmanager zakelijke mobiliteit voert. “Sommige ondernemers hechten zelfs zodanig veel waarde aan een snelle elektrificering van hun wagenpark, dat ze hun medewerkers in de gelegenheid stellen de huidige leaseauto vervroegd in te leveren en deze te vervangen door een emissievrijmodel in een hogere klasse. Dan krijg je een win-winsituatie. Het verschil in catalogusprijs wordt

grotendeels gecompenseerd door de goede restwaarde van een elektrische auto, een lange garantietermijn voor het accupakket, lage onderhoudskosten of zelfs aantrekkelijke afkoop daarvan, vrijstelling van motorrijtuigenbelasting, fiscaal aantrekkelijke regelingen zoals de Milieu-investeringsaftrek en het feit dat stroom per kilometer minder kost dan fossiele brandstof. Althans, bij gebruik van eigen en thuislaadpunten.”

VIJF MERKEN

Het thema ‘duurzame mobiliteit’ nam de afgelopen jaren een vlucht, maar het kostte autofabrikanten een aantal jaren om daarop

in te spelen, gezien de lange ontwikkelings-tijd van nieuwe modellen. Nu betreft de ene na de andere EV en plug-in hybride de markt, wat duidelijk geïllustreerd wordt wanneer Lenard Nissan het aanbod bij de vijf merken van Vallei Auto Groep schetst. “Volkswagen levert naast de bekende Golf GTE en Passat GTE nu de Tiguan e-Hybrid en de Arteon e-Hybrid met dezelfde techniek, terwijl op elektrisch gebied de nieuwe ID.3 en ID.4 klaarstaan. Als instapmodel is er bovendien de e-up!, die we zelfs gebruikt kunnen leveren. Audi duidt de plug-in hybrides aan als TFSI e, met keuze uit de A3, A6, A7, A8, Q3, Q5, Q7 en Q8. De volelektrische e-tron krijgt

in 2021 gezelschap van de Q4 e-tron en de exclusieve e-tron GT. Dan SEAT, met de Leon e-Hybrid en de Tarraco PHEV als plug-in hybrides en als geheel emissievrije opties de Mii electric en - te lanceren in het nieuwe jaar, onder het sportieve label Cupra - de el-Born. Škoda onderscheidt de Octavia iV en de Superb iV, met als elektrische opties de Citigo e iV en de recent gelanceerde Enyaq iV. Bij Volkswagen Bedrijfswagens kun je al de e-Crafter bestellen en daar komt vanaf 2022 de compactere ID. Buzz bij. Het duurzame gamma begint dus op volle sterkte te raken en mochten specifieke behoeften om een andere oplossing vragen, dan kijken we binnen Vallei Autolease - een merkonafhankelijke mobiliteitspartner - gerust naar alternatieven."

EV-SPECIALIST

De veranderende wereld vraagt om een bijpassende begeleiding en advisering van de klanten. Vallei Auto Groep nam daarin een voortrekkersrol door in 2020 een aantal medewerkers - inmiddels vijf - de opleiding tot EV-specialist te laten volgen. Lenard Nissan behaalde als één van de eerste accountmanagers in Nederland dit certificaat. "De cursus richt zich op duurzame mobiliteit, maar ook op alle relevante thema's, zoals accutechniek, manieren om stroom op te wekken en infrastructuur. Die kennis heb je absoluut nodig om een klant gericht te kunnen adviseren. Duurzaam denken beperkt zich niet tot het inzetten van elektrische voertuigen, het gaat ook over vraagstukken als: waar en vooral wanneer laad je ze op? Doe je dat tijdens de avondpieken, dan moeten de energiecentrales extra draaien, terwijl je op andere momenten de overcapaciteit kunt benutten. Samen met de ondernemer bekijken we eventueel ook het aanboren van andere

bronnen, zoals het plaatsen van zonnepanelen. Indien nodig schakelen we daarbij een partner in om de verdieping op te zoeken."

OMDENKEN

Lenard Nissan geeft aan dat elk bedrijf het onderwerp 'duurzame mobiliteit' anders inkleedt en stelt dat dit zeker niet synoniem is aan elektrisch rijden. "Kijk naar bedrijfswagens. Bij grote kilometrages en bij hoge belasting qua belading en trekgewicht blijven fossiele brandstoffen de komende jaren nog een hoofdrol spelen, maar er valt al winst te boeken door bij de medewerkers te sturen op een zuinige rijstijl en de banden goed op spanning te houden, wat het verbruik en de uitstoot terugdringt. Het verhoogt bovendien de veiligheid en het vermindert de slijtage, dus levert het ook een kostenbesparing op. Bij sommige vraagstukken moet je omdenken. Als er alleen af en toe een

collega met spoed naar Duitsland moet, kun je gerust je hele wagenpark elektrificeren en één poolauto klaarzetten die op een fossiele brandstof draait. Heb je een transportbedrijf, denk dan eens aan CO2-compensatie door via een aantrekkelijke regeling een fiets beschikbaar te stellen aan mensen die in de buurt van het bedrijf wonen. Er kan vaak meer dan gedacht wordt, zeker wanneer een onderneming bijvoorbeeld werkt met onze mobiliteitspas. Die geeft gebruikers toegang tot nagenoeg alle vormen van vervoer, zoals OV, deelen huurauto's, fietsen, elektrische scooters en taxi's. Desgewenst laat dat zich uitstekend combineren met een leaseauto."

MOBILITEITSSCAN

Vallei Auto Groep helpt bedrijven met dit hoofdstuk door allereerst een mobiliteitscan te maken. Lenard Nissan: "Welke reisbewegingen vinden er plaats en wat wil een onderneming qua duurzaamheid? Op basis daarvan maken we gezamenlijk een plan op maat, dat we na invulling periodiek tegen het licht kunnen houden. Minimaal eens per kwartaal bezoeken wij onze zakelijke klanten om behoeften - die soms veranderen - te peilen en te horen wat er speelt. We kijken ook met hen naar fiscale voordelen en naar de algehele kosten, bijvoorbeeld door de laadinfrastructuur zo in te richten dat de stroomkosten het laagst blijven. Op de zaak of thuis is dat nu eenmaal goedkoper dan bij een publiek punt. Vanzelfsprekend regelen wij de plaatsing van laadaansluitingen. Die beschikken over een 4G-module met een automatisch verrekenstelsel, waardoor medewerkers hun stroomkosten vanzelf vergoed krijgen." Met deze benadering werpt Vallei Auto Groep zich op als een volwaardige partner die adviseert over duurzame mobiliteit in een breder perspectief. Lenard Nissan gaat als gecertificeerd EV-specialist graag het gesprek aan met ondernemers die belangrijke stappen op dit gebied willen zetten.

Meer informatie: www.valleiAutoGroep.nl

< Lenard Nissan (rechts) behaalde het certificaat van EV-specialist samen met Kentley Langewouters, manager innovatie & nieuwe mobiliteit bij Vallei Auto Groep

STOPPEN MET JE BEDRIJF

EEN SUCCES OF EEN SOF?

Afgelopen voorjaar zat ik als ondernemer vier maanden zonder inkomsten. Waar ik in januari nog een mooi gevulde agenda had voor de periode maart tot juni verdwenen alle afspraken, door die kleine wereldreiziger Corona, als sneeuw voor de zon. Mijn agenda werd een oase van rust. Mijn hoofd een orkaan van onzekerheid.

Als ik daarop terugkijk, herinner ik me nu vooral de momenten waarop ik in de tuin zat. Wekenlang scheen de zon en was er alle gelegenheid voor zelfreflectie en bezinning. Ik heb me toen herhaaldelijk afgevraagd wat het perspectief voor mijn bedrijf nog was. Wanneer kon ik weer afspraken maken? Moest ik ook alles online gaan doen, net zoals tientallen andere ondernemers in mijn netwerk? Had mijn onderneming dan überhaupt nog bestaansrecht? Sommige vragen waren pijnlijk en confronterend.

Na jarenlang dromen van het ondernemerschap nam ik eind 2016, letterlijk op Pakjesavond, het besluit om het gewoon te gaan doen. Wat een mooi moment, wat een ambitie en wat een prachtige vergezichten. Letterlijk en figuurlijk een Heerlijk Avondje. Deze momenten schoten in april vaak door mijn hoofd. Het contrast met 2016 kon niet groter zijn. Weken gingen voorbij, mijn financiële buffers slonken en het toekomstperspectief bleef mistig. Ik voelde de reflex opkomen: toch maar een baan zoeken en een veilig vangnet? Een heel

EXIT

natuurlijk en logisch effect dat optreedt zodra mensen in gevaar komen. Straks vertel ik je hoe mijn eigen verhaal verder ging.

BESTAANSRECHT

Maar hoe is het met jou en je onderneming? Welke vragen zijn dit (voor)jaar bij jou opgekomen?

Misschien ben jij ook gedwongen om diep bij jezelf naar binnen te duiken en te zoeken naar het antwoord op die ene vraag: heeft mijn bedrijf nog bestaansrecht? Voor sommige ondernemers kwam die dus al in het voorjaar opborrelen en bij veel anderen gebeurde dat pas later. Voor een nóg grotere groep komt dat moment nog. Is dat een drama? Ja en nee. Ja, omdat zich in persoonlijk opzicht drama's voltrekken. Schulden, faillissementen, geknakte dromen, depressies en angsten. En die heb je in allerlei gradaties. Nee, omdat de vraag over het bestaansrecht de meest krachtige en helpende vraag is die elke ondernemer zich maar kan stellen. Niet alleen tijdens een crisisperiode.

WAAROM DOE JIJ WAT JE DOET? WAAROM BEN JIJ OOI TEGEGANEN MET JE BEDRIJF? DAT IS DE KERN, HET BESTAANSRECHT. EN DUS NIET PER SÉ DAT MOOIE PRODUCT OF DIE SLIMME DIENST.

Het is de motor van innovatie, groei en vernieuwing. De basis voor een betere toekomst. Het bestaansrecht van je bedrijf, dat is waar het letterlijk om draait. 'People don't buy what you sell, but why you sell it', aldus Simon Sinek. Een grote naam in de wereld van managementboeken en leiderschap.

WAAR STA JE VOOR?

Waarom doe jij wat je doet? Waarom ben jij ooit begonnen met je bedrijf? Dát is de kern, het bestaansrecht. En dus niet per sé dat mooie product of die slimme dienst. Dat zijn enkel manieren om het bestaansrecht van je onderneming vorm en inhoud te geven. Het proces dat jij bedacht hebt om ze van probleem naar oplossing te brengen. Producten en diensten, de vormen, 'hoe' jij de dingen doet, dat zijn allemaal factoren die in de loop der tijd kunnen en zullen veranderen. Als 's ochtends op de A2 een file van twintig kilometer staat en jij kunt tijdig de A67 op, dan doe je dat toch ook? Maar je bestemming blijft dezelfde en jouw antwoord op de vraag 'Waarom?' is onveranderlijk. Dat is waar jij voor staat, dat wat jou ten diepste drijft.

En daarom zijn dit de beste vragen die je jezelf elke dag kunt stellen. Niet alleen nu, in dit jaar vol uitdagingen, maar ook in alle jaren die nog gaan komen en hopelijk minder enerverend zullen zijn. Die vragen helpen je om in contact te blijven met datgene dat jouw bedrijf uniek en waardevol maakt. En dat staat helemaal los van vormen. Want ook ondernemerschap, het hebben van een bedrijf, dat is niet meer dan een vorm om jouw persoonlijke waarom, je missie, handen en voeten te geven.

TWEE SOORTEN ONDERNEMERS

Als de omstandigheden op enig moment zodanig veranderd zijn dat jouw bedrijf (de vorm) geen bestaansrecht meer heeft, ben je dan bereid om een andere vorm te bedenken? Bijvoorbeeld door inderdaad toch in loondienst verder te gaan of door een totaal ander soort bedrijf te starten, dat in de huidige tijd wél een bestaansrecht heeft. En in hoeverre ben jij dan bereid om je overtuigingen kritisch te onderzoeken en ze los te laten als blijkt dat ze je belemmeren? Nu komen we bij de kern. De kracht van overtuigingen. Je hebt namelijk twee soorten ondernemers. Het type dat overtuigd is van deze 'waarheid': stoppen met mijn bedrijf is een voorbeeld van succesvol ondernemen. Want dat maakt de weg vrij voor een nieuwe vorm die mij nu beter past. Ook al is het in loondienst. En het type dat overtuigd is van een andere 'waarheid': stoppen met mijn bedrijf staat gelijk aan falen. Wat een sof. Ik heb blijkbaar iets verkeerd gedaan. Tot welke overtuiging voel jij je, als je heel eerlijk bent, in eerste instantie het meeste aangetrokken? En ben je bereid om die voor jezelf grondig te onderzoeken?

Succesvolle ondernemers durven het bestaansrecht van hun bedrijf voortdurend ter discussie te stellen. Dat stelt ze in staat om op tijd een andere afslag te nemen. Hun droombestemming die verandert niet. Alleen de weg er naartoe. Ze onderzoeken dus hun oude, belemmerende overtuigingen en zijn bereid om die te vervangen door nieuwe.

Ikzelf heb sinds de zomer nieuwe toekomstperspectieven gecreëerd. Vooral door de overtuiging los te laten dat ik moet ondernemen in de vorm zoals veel concurrenten dat ook doen. Door überhaupt de overtuiging los te laten dát ik moet ondernemen. Dat geeft me ruimte voor nieuwe inzichten. Ook in mijn eigen 'waarom'. Het maakt de weg vrij voor creativiteit en innovatie. Wie weet wat voor moois 2021 allemaal in petto heeft. Ik gun het mezelf maar zeker ook jou van harte!

OVER DE AUTEUR

Gian Kerstges heeft twaalf jaar lang voor de FNV gewerkt, is in die periode actief geweest als stakingsleider (inclusief megafoon en zeepkist) bij grote acties van o.a. TNT Post, gemeentesector en de brandweer, is op persoonlijke titel voor de bestuursrechter verschenen in een groot conflict, heeft beslag laten leggen op een bankrekening van € 32 miljoen (opening bij NOS radiojournaal), is bij diverse overheidsorganisaties tot 'persona non grata' verklaard met toegangsverbod en heeft o.a. werkgelegenheid voor honderden mensen daarmee weten te behouden. Zijn interesse in leiderschap is toen ontstaan en onlangs is zijn boek 'De moedige manager' uitgekomen.

TEVAN

Carefree Clean

REINIGINGSMIDDELEN & DESINFECTIEMIDDELEN

Al meer dan 200 jaar
het toonbeeld van
constante kwaliteit

TEVAN GEEFT DUIDELIJKHEID OVER REINIGING EN DESINFECTIE

CHEMISCHE OORLOG TEGEN CORONA

Bijna iedere consument zal zich weleens afvragen of zo'n wit flesje bij de winkelkarretjes iets in te brengen heeft tegen de coronabesmetting. Tevan, producent van professionele reiniging- en desinfectiemiddelen, introduceert ons in een wereld waar onwetendheid misschien wel het grootste gevaar vormt. Bij de aanschaf van de verkeerde artikelen en/of onjuist gebruik is de investering zinloos.

COVID-19 overviel ons allemaal, maar Tevan was van meet af aan gewapend om een chemische oorlog te voeren tegen het virus. De in Gorinchem gevestigde onderneming produceert al sinds 1972 professionele reinigings- en desinfectiemiddelen conform (inter)nationale regelgeving, wat onder meer betekent dat deze de te behandelen oppervlakken niet beschadigen en dat de producten geen gezondheidsrisico's veroorzaken. Tot de afzetmarkt behoren klanten en branches als waterzuivering, legionellabestrijding, sport en recreatie, de schoonmaak, horeca, food- en non-food-industrie, zorg, automotive en overheden. "Onze specialisatie vormt oppervlakkendesinfectie op harde, watervaste materialen", vertelt managing director Yon Hezemans. "Alle plekken waar contact met het menselijk lichaam plaatsvindt, in feite. Sinds het toeslaan van de coronapandemie raakt iedereen zich meer bewust van het fenomeen desinfecteren, maar het is toch een stuk lastiger dan het lijkt. Dat geldt ook voor schoonmaken. Er bestaan gevaren die we niet zien."

EERST REINIGEN

Johan van den Bogaard, R&D-manager en veiligheidsadviseur bij Tevan, licht dat toe. "Wil je een oppervlak op een goede wijze desinfecteren, dat wil zeggen micro-organismen afdoden, dan zul je het eerst moeten reinigen. Daar gaat het vaak al fout: dat wordt over het hoofd gezien, veelal uit onwetendheid. Bacteriën, virussen en schimmels leven van organisch materiaal. Als je dat niet eerst opruimt, vormt het een belasting voor het desinfectiemiddel en zal dat niet effectief genoeg werken, waardoor je er feitelijk teveel van moet gebruiken. Je dient dus eerst het 'voedsel' te veel transporteren naar een plaats waar je het hebben wilt, zoals in een doek of een emmer water. Dan blijven de micro-organismen over en die ga je afdoden, anders leven ze vrij snel weer op. Ze vinden altijd wel ergens materiaal om hun maagjes te vullen."

ALLES OP ÉÉN HOOP

"Mensen kennen over het algemeen het onderscheid niet tussen reinigen en desinfecteren", stelt Hezemans. "Vaak wordt alles rondom deze begrippen op één hoop gegooid. Dat geldt ook voor de desinfectiemiddelen zelf, terwijl we toch echt onderscheid moeten maken tussen producten die bacteriën, gisten, schimmels, virussen of ziekteverwekkende micro-organismen te lijf gaan. Daarbij verschilt ook de werkmethode. Het ene micro-organisme laat zich binnen vijf minuten afdoden, het andere biedt wel tien minuten weerstand voordat het het loodje legt." Van den Bogaard: "Als fabrikant moet je bewijzen leveren voor de desinfectieclaims die je doet, bijvoorbeeld de resultaten van testwerk, die aan de wettelijke eisen getoetst en beoordeeld worden door de landelijk erkende instantie Ctgb. Dan nog geldt: wie vertelt jou als gebruiker dat je er op de juiste manier mee aan het werk bent? Wij kennen helaas genoeg bedrijven die een hoop geld uitgeven aan dure oplossingen die niet effectief blijken."

SCHIJNVEILIGHEID

Hezemans stelt het nog scherper en praat over het creëren van schijnveiligheid. "In deze coronatijd halen organisaties een hoop desinfectiemiddelen in huis, maar wie leest echt goed de etiketten die erop geplakt zitten? Als je een bactericide gebruikt om een virus te doden, zal het resultaat nihil zijn. Natuurlijk ligt bij iedere gebruiker de verantwoordelijkheid om zelf kennis van zaken te vergaren, maar het betreft complexe materie. Kijk naar de legionellalarmp uit 1999, bij de Westfriese Flora in Bovenkarspel. Die boezemde een nationale angst in; feitelijk corona in het klein. Ineens verschenen allerlei firma's ten tonele die beweerden zich te specialiseren in legionellabestrijding, wat een mooi verdienmodel opleverde. Ze maakten risico-inventarisaties, spoelden leidingen door en stuurden pittige facturen, zonder dat iemand controleerde of het

echt zoden aan de dijk zette. In de tussentijd is er veel veranderd en bestaat er een landelijk certificeringsprotocol voor het reinigen en desinfecteren van drink- en tapwaterinstallaties, waaraan wij overigens onze bijdrage hebben geleverd. Nu we met COVID-19 zitten zul je hetzelfde zien; sommige bedrijven proberen er een slaatje uit te slaan. Wij vinden het ontzettend belangrijk om mensen correct voor te lichten in de strijd tegen corona. Waarmee moet je rekening houden? Welke producten en methodieken gebruik je?"

THEELEPELTJE DREFT

Reinigen vormt dus stap één. "Ook op dat vlak is voorlichting volgens ons essentieel," stelt Peter Beumer, salesmanager bij Tevan. "Het grootste probleem betreft overdosering. Vergelijk het maar even met het bijna spreekwoordelijke 'theelepeltje Dref!'. Gebruik je meer, dan krijg je een hoop schuim en andere ellende. Mensen meten niet af en nemen liever het zekere voor onzekere door ruim te doseren, maar naast onnodige kosten voor de organisatie resulteert dat in streepvorming, plakkende oppervlakken én een voedingsbodem voor micro-organismen. Die smullen namelijk van reinigingsmiddelen en gaan dus op leven, waarmee je een tegengesteld effect bereikt. Op de verpakking van elk detergent staat bovendien dat je moet naspoelen en dat doet vrijwel niemand. Er blijft dus al gauw te veel residu achter en dat vreet

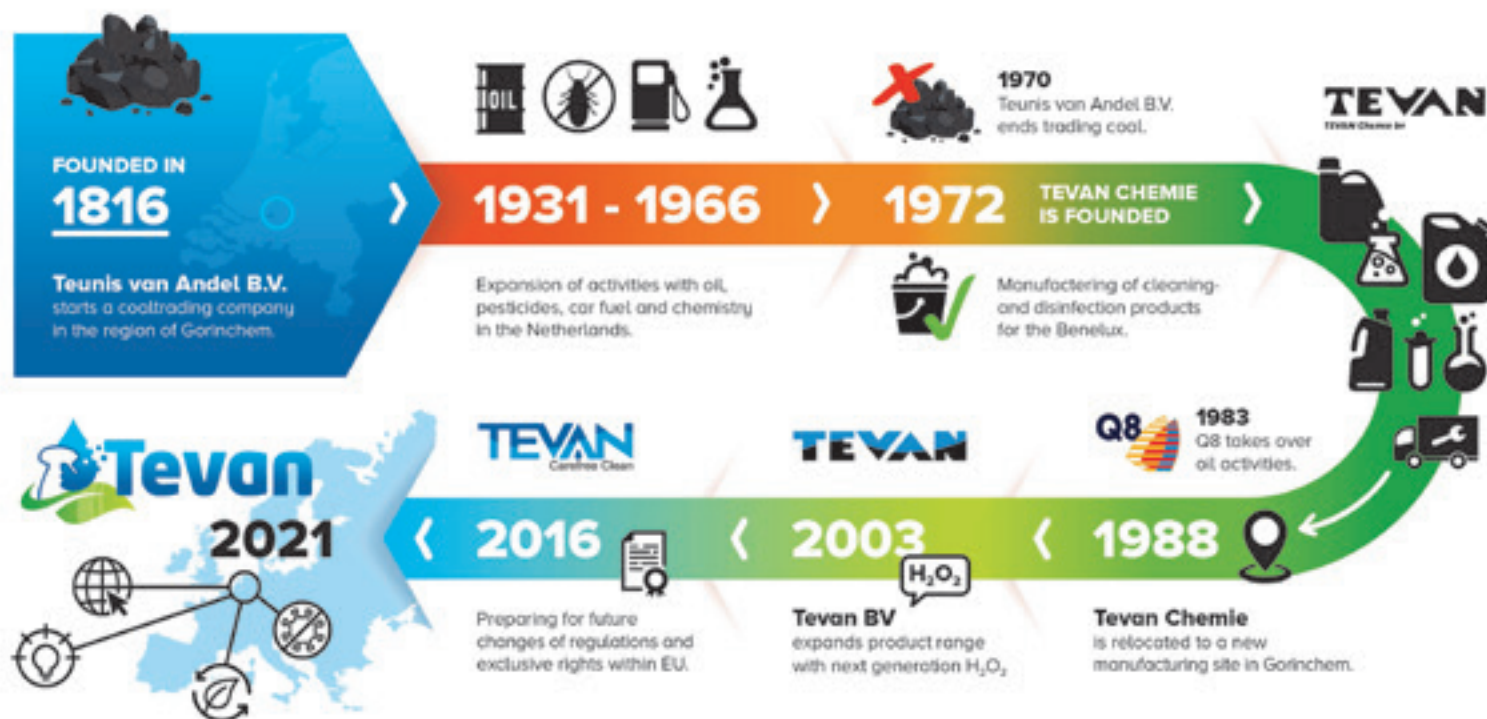
'BIJ HET MAKEN VAN DE JUISTE KEUZE BEGINT HET NATUURLIJK MET DE PROBLEEMSTELLING: WAT WIL JE AANPAKKEN?'

het desinfectiemiddel op. Hierdoor moet je de dosering ervan moet opschroeven, wat organisatiebreed voor fors hogere kosten zorgt. Daarnaast hecht organische vervuiling zich makkelijker aan oppervlakken waar reinigingsmiddel is achtergebleven en ontstaat er een soort koek. Dat geeft zelfs grotere risico's dan helemaal niet schoonmaken."

NAREINIGING

Dat verschillende desinfectiemiddelen verschillende micro-organismen uitroeien kwam al kort aan bod. Van den Bogaard gaat er dieper op in. "Bij het maken van de juiste keuze begint het natuurlijk met de probleemstelling: wat wil je aanpakken? In een douche waarschijnlijk schimmels, op een vleesplank eerder bacteriën. Kijken we naar covid-19, dan wordt het wat ingewikkelder. Een virus leeft nagenoeg nooit op zichzelf, maar zit opgesloten in een bacterie of in huidcellen, die bijvoorbeeld op een winkelwagentje blijven plakken. Dat betekent dat je het

product daarop moet aanpassen. Daarbij hoort bovendien een bepaalde inwerktijd en in sommige gevallen naspoelen, zodat er geen resten achterblijven die weer voor de ontwikkeling van nieuwe micro-organismen kunnen zorgen. Alcoholdesinfectie verwijdert deze namelijk niet, zij vergiftigt alleen ziekteverwekkers. Hierdoor genereer je voedsel voor een nieuwe besmetting als je het oppervlak niet naspoelt.”

GEBRUIKSKAAR

Door de decennialange ervaring met reinigings- en desinfectiemiddelen liet Tevan zich niet verrassen door COVID-19. Beumer: “We voeren al sinds 2014 een product dat gelijktijdig bacteriën, gisten, schimmels en virussen afdoemt, mits je de aangegeven inwerktijd aanhoudt. Het betreft dus een desinfectiemiddel, genaamd Tevan Panox. Dit breekt af in CO₂ en water, de basismoleculen waarin we leven, wat betekent dat het product de gezondheid en het milieu niet schaadt. Verder laat het geen residu achter, zoals bijvoorbeeld chloor dat doet. Het werkingsprincipe is namelijk gebaseerd op oxidatie, waarmee organisch materiaal verbrand wordt. Kortom, je hoeft het oppervlak niet na te spoelen. Omdat het een vrij geconcentreerd product betreft, met het risico van overdosering, bieden we het onder de naam Tevan 1816 ook in een verdunde vorm aan. Ten slotte kennen we een gebruiksklare oplossing, Tevan 300, die zich à la minute laat verwerken in pure vorm, speciaal geschikt voor situaties waar geen water voorhanden is. Door de laagdrempelige toepassing valt het bijvoorbeeld ook heel goed bij winkelkarretjes te gebruiken. Je kunt er geen doseringsfouten mee maken.”

CORONAPREVENTIEKIT

Tevan neemt zijn verantwoordelijkheid. Hezemans: “Zoals we in het verleden veel geïnvesteerd hebben in ontwikkeling en landelijke certificering rondom legionellabestrijding, tonen we nu een sterke betrokkenheid bij het elimineren van de vijand die COVID-19 heet. We hechten er waarde aan om onze relaties goed te bedienen, allereerst door niet zomaar prijsverhogingen op producten door te voeren. Daarnaast willen we voorlichting geven, om organisaties inzicht te verschaffen in het kiezen van geschikte middelen - ongeacht of die uit ons assortiment komen - en het toepassen van de juiste verwerkingsmethodieken. In dat kader hebben we de Coronapreventiekit ontwikkeld, een doosje met een reinigingsproduct, de desinfectant Tevan 300 en een etiket met een korte, duidelijke toelichting op het gebruik ervan. We stellen deze set kosteloos beschikbaar aan bedrijven en andere organisaties, om ze ervaring te laten opdoen met de materie en ervoor te zorgen dat medewerkers de achterliggende gedachte beter begrijpen. Daarbij maken we het liefst een afspraak om persoonlijke uitleg te geven, wat indien gewenst ook virtueel kan. We willen de mensen triggeren om kritisch naar het fenomeen desinfectie te kijken en erover na te denken. Het behoeft geen betoog dat dat in deze rare tijd belangrijker is dan ooit. Samen voeren we die chemische oorlog tegen corona.”

www.tevan.com

ZO MAAK JE ONLINE VERGADEREN LEUKER EN EFFICIËNTER

Iedereen heeft vanwege het thuiswerken ruim ervaring opgedaan met online vergaderen. Maar volgens vergaderexpert Rob de Haas zijn we daar nog niet zo vaardig in. Gelukkig kun je met een paar tips snel beginnen met het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden om het online vergaderen leuker en efficiënter te maken.

Na de lockdown in maart ging iedereen massaal thuiswerken en kwam online vergaderen bovenaan de prioriteitenlijst van bedrijven te staan. "Op basis van gesprekken met mijn klanten hoorde ik dat zij hier de eerste drie tot vier weken redelijk tevreden over waren", vertelt Rob. "Men begon op tijd, ging snel en effectief alle punten af en er was ineens tijd over om andere dingen op te pakken. Maar na twee maanden ontstond er een collectieve irritatie en werden mensen het beu."

UITPUTTINGSSLAG

Die irritatie ontstaat omdat communiceren via een scherm niet in onze natuurlijke habitat past. "Je mist de non-verbale communicatie via oogcontact of een klopje op de schouder. Ook worden emoties op het scherm zelden echt geraakt. In een poging om die ontbrekende emoties toch te vatten, gaan mensen overcompenseren door zich meer in te spannen en aandachtiger te luisteren. Die uitputtingsslag komt bovenop de vermoeidheid die de eenzaamheid en isolatie met zich meebrengen. Wat ook niet helpt, is dat mensen een online vergadering ingaan alsof het een fysieke vergadering is. 20 minuten lang naar een betoog luisteren is tijdens een

fysieke meeting al niet ideaal, laat staan tijdens een online bijeenkomst waarbij informatie anders overkomt. Ook dat is een snelweg naar uitputting. Volledig begrijpelijk hebben we nog niet de goede vaardigheden ontwikkeld om op een boeiende, effectievere en plezierige manier aan online vergaderingen deel te nemen."

SPELREGELS

Gelukkig is er makkelijk en snel winst te behalen. "Het draait om het besef dat online vergaderen een andere tak van sport is met eigen spelregels. Een van de belangrijkste spelregels is het afspreken van gedragsregels die betrekking hebben op zaken zoals op tijd inloggen voor de bespreking en niet eten en drinken. Daarmee kun je een aantal frustraties voorkomen. Ook is het belangrijk om een echt gesprek te voeren en dat werkt het beste met een optimale groepsgrootte van tussen de vijf en zeven personen. Bij meer dan zeven deelnemers worden er meerdere gesprekken gevoerd waardoor de aandacht voor het doel van de vergadering naar de achtergrond verdwijnt. Daarnaast is het verstandig om maximaal drie kwartier te vergaderen en dan even te pauzeren." Van de mute knop is Rob absoluut geen voorstander.

"Zodra je op mute staat, raak je losgekoppeld van de dynamiek van de groep en ga je andere dingen doen. Natuurlijk mag je bij herrie of heisa voorstellen om in te grijpen of af te haken, maar leg dan wel uit waarom je dit doet. Online krijgen mensen niet mee wat er allemaal in jou om gaat."

INTERACTIE

In tegenstelling tot hoe online vergaderingen door veel mensen worden ervaren, pleit Rob voor 80% interactie. "Online vergaderen biedt bij uitstek de mogelijkheid om actieve werkvormen in te zetten. Als moderator moet je per punt bedenken wat je wilt bereiken, hoe je dit wilt doen en hoeveel tijd je hieraan wilt besteden. Daarnaast is het belangrijk om iedereen regelmatig in beweging te zetten, want steeds maar achter het scherm zitten is namelijk niet goed voor je lichaam en je ogen. Door iedereen de

instructie te geven hun opgeladen smartphone bij de hand te houden, kun je in een bijeenkomst gerust de mensen af en toe met elkaar wandelend of ontspannen laten bellen of facetimen rond een belangrijke vraag of lastig dilemma."

SPREEKTijd

Een andere manier om interactie te bevorderen, is om iedereen de ruimte te geven om mee te doen. "Een van de frustraties tijdens live vergaderingen is dat een aantal deelnemers het gesprek domineert. Bij online meetings kan dit ervoor zorgen dat de al aanwezige frustraties verder oplopen. Een goede tip is om je bijeenkomst te starten met een rondje langs de velden. Geef als moderator iedereen om de beurt spreektijd en laat hen hun verhaal doen, zeker als je ze al een tijdje niet hebt gezien. Of laat iedereen eerst in kleine groepjes even bijpraten in de break-out room."

Rob de Haas is de schrijver van het boek 'Ongewoon Goed Vergaderen. Slimmer. Korter. Inspirerender' (2015). Eind november verschijnt bij BOOM/Management Impact zijn nieuwe boek 'Praktijkgids online vergaderen. Anders verbinden, beter presteren'. Op www.robdehaas/online-vergaderen vind je zijn webinar- en trainingsaanbod rond online vergaderen en kun je de 13 spelregels voor online vergaderen downloaden.

UITDAGEN

Het lastigst is om aandacht te geven aan de eerder genoemde emoties die het online vergaderen zo vermoeiend maken. "Gelukkig is het wel degelijk mogelijk om het scherm een menselijker beeld te geven. Zeker als moderator moet je een nieuwe alertheid ontwikkelen en hier goed op letten. Je kunt mensen ook zelf prikkelen en uitdagen door bijvoorbeeld bepaalde zinnnetjes gebruiken zoals "ik heb jouw mening niet gehoord", "is dit wat je wil" of "ik proef irritatie, of ben ik de enige?" Wat je zeker niet moet doen,

is oppervlakkig blijven, lekker snel pingpongen met informatie en een beslissing nemen. Want dan start de discussie pas daarna. "Online vergaderen is een kwestie van proberen, oefenen en evalueren om te voorkomen dat je steeds dezelfde fouten maakt. Uiteindelijk zal deze vorm van ontmoeten ons steeds beter afgaan waardoor het leuker en efficiënter wordt."

COACHING IN DE NATUUR

WERKEND NEDERLAND ONTSTRESSSEN

Jaarlijks kampen meer dan een 1,4 miljoen werknemers met burn-out klachten. Deze klachten resulteren in verminderde productiviteit en het gebeurt regelmatig dat het leidt tot langdurig uitval. Werkgevers die preventief inzetten op het voorkomen van uitval door stress hebben niet alleen tevreden medewerkers, maar kunnen daarmee op jaarbasis ook nog eens flink besparen op verzuim- en re-integratiekosten.

MEERDERE OORZAKEN

Volgens Reinoud Prins en Tom Kienhuis hebben burn-out klachten vaak meerdere oorzaken. “Een daarvan is het feit dat we tegenwoordig altijd ‘aan’ staan”, vertelt Reinoud. “Ons lichaam maakt vanwege het verwerken van de continue stroom aan prikkels van de schermen die we voor onze ogen hebben voortdurend adrenaline aan. Dat zie je ook heel duidelijk bij de generatie twintigers die opstaan en naar bed gaan met hun smartphone en last hebben van fear of missing out. We zijn verleerd om

even niks te doen waardoor je lichaam niet in de ruststand komt en opbrandt met een burn-out als gevolg.” Volgens Tom komt daar nog bij dat bij de huidige activiteiten lichaam en geest minder met elkaar in contact zijn. “Vroeger werkten men veel meer met de handen. Als je fysieke klachten had, dan kreeg je dat signaal duidelijker door. Nu zijn we juist veel meer buiten ons lichaam en buiten onszelf gericht. Dat zorgt voor spanning, maar die klachten komen minder snel door. De opkomst van yoga en mindfulness is weliswaar een tegenbeweging op deze

tendens, maar toch lukt het veel mensen niet om de balans te vinden.” Ook raken mensen overspannen wanneer ze hun werk niet afkrijgen, met het maken van overuren als gevolg. Reinoud: “De vraag is dan of je je grenzen aan kunt geven. Wil je op lange termijn productief zijn, dan moet je je nu niet kapotlopen. De coronacrisis kan op termijn nog eens voor extra stressklachten zorgen. De structuur die mensen normaal

“WE ZIJN VERLEERD OM EVEN NIKS TE DOEN WAARDOOR JE LICHAAM NIET IN DE RUSTSTAND KOMT EN OPBRANDT MET EEN BURN-OUT ALS GEVOLG.”

gesproken op kantoor hebben, valt ineens weg. Sommige werknemers is het prima gelukt om zich thuis een nieuwe structuur aan te meten, maar voor anderen was dat lastig. Uiteindelijk gaat het erom dat je de omstandigheden vaak niet in de hand hebt. De vraag is dan hoe je daarmee omgaat. De ene is stressbestendig en kan de controle loslaten, de ander valt om.”

GOED WERKGEVERSCHAP

Bij het voorkomen van een burn-out is volgens Reinoud en Tom ook zeker een

rol weggelegd voor de werkgever. “Van werknemers mag je verwachten dat ze loyaal zijn, maar dat geldt ook voor de werkgever! Het signaleren van stress gaat het beste als je je mensen ziet en even vast kunt pakken. Stress manifesteert zich bij iedereen weer anders. Omdat dat nu lastig is, is het des te belangrijker om die dialoog aan te gaan. Maak er een vast punt van tijdens het functioneringsgesprek. Vraag wat je als werkgever kan doen en maak duidelijk dat het oké is om stress te voelen en dit te bespreken. Dit laatste is heel belangrijk, want er zijn ook nog genoeg werknemers die hun stressklachten voor zichzelf houden uit angst voor de reacties.”

COACHING IN DE NATUUR

Bij Liberi staat de cliënt en wat hij of zij nodig heeft centraal. “De bedrijfsnaam verwijst naar vrijheid en dat kenmerkt de manier waarop wij werken”, zegt Reinoud. “Werknemers kunnen binnen een week bij ons terecht voor het intakegesprek. Al onze sessies vinden buiten plaats waardoor je letterlijk geen kaders hebt. Heb je aan het einde van een sessie een doorbraak, dan nemen onze coaches daar de tijd voor. Ook wanneer je buiten de sessies een vraag hebt of wilt praten, zijn onze coaches bereikbaar via mail, app of telefonisch.” Het wandelen heeft nog een positief effect. “Veel klachten zijn gerelateerd aan lifestyle en daar valt de eerste winst te behalen”, licht Tom toe. “Door

middel van wandelen kom je al meteen in beweging. Daarnaast heeft de natuur een positieve en rustgevende impact op je hersenen. De beweging zorgt er onder andere voor dat beide hersenhelften beter met elkaar kunnen communiceren.”

De coachingsessies worden verzorgd door 32 coaches (inclusief Reinoud en Tom zelf) die verspreid over heel Nederland zitten. Zij zijn naast ervaringsdeskundigen allen hbo-gechoold, hebben een relevante, geaccrediteerde opleiding tot coach afgerond en beschikken over minimaal vijf jaar ervaring als coach. Elke coach heeft een eigen achtergrond (onder andere in psychologie en maatschappelijk werk) waardoor zij kennis uitwisselen en ook van elkaar leren. Ook is er via Liberi een HR-adviseur beschikbaar voor bedrijven die extra informatie willen over bijvoorbeeld de Wet verbetering poortwachter (beperken van langdurig ziekteverzuim) of re-integratietrajecten.

VERGOEDING

Er zijn verschillende mogelijkheden om de kosten voor coaching vergoed te krijgen. Een manier is om de arbo-arts of de zorg- of arbeidsongeschiktheidsverzekering in te schakelen, maar dan loop je het risico dat je op een wachtlijst van drie tot vier maanden terechtkomt. Reinoud: “De tijd die tussen de eerste klachten en de verwijziging van de arts zit, had een werkgever al in kunnen zetten om de kos-

ten voor de therapie terug te verdienen. En voor de werknemer is een dag wachten soms al te lang. Bovendien zijn er diverse subsidies die je aan kunt vragen. Dat kost even wat tijd en papierwerk, maar de investering weegt niet op tegen de financiële impact van een werknemer die ziek thuis zit met alle gevolgen zoals een verlaagde arbeidsproductiviteit van dien.”

LAGERE KOSTEN

Werkgevers die actief werk maken van een preventieve aanpak van stress, besparen een flinke hoeveelheid geld. Reinoud: “Een gemiddeld verzuim ten gevolge van een burn-out per medewerker duurt 242 dagen en kost gemiddeld 409 euro per dag. Door te investeren in begeleiding en preventie ben je slechts 5% van dit bedrag kwijt. Zit een werknemer al met klachten thuis, dan kun je met goede begeleiding het aantal verzuimdagen halveren.” Tom: “Onze missie is werkend Nederland ontstressen. Uiteindelijk hopen we dat steeds meer bedrijven een preventiebeleid omarmen dat onderdeel uitmaakt van het scholingsbudget. Werknemers kunnen dan zelf naar wens coachingsessies inplannen. Eigenlijk hopen we dat werkgevers hun verantwoordelijkheid nemen. Niet alleen de werknemers maar ook zichzelf profiteren uiteindelijk van een goed preventiebeleid. Wat je vraag ook is, Liberi zet je in beweging.”

liberi.nl

58 VERHOGEN VAN DE WEERSTAND OP DE WERKPLEK

Als er één ding duidelijk is geworden in de afgelopen maanden, dan is het dat het verhogen van onze weerstand hand in hand gaat met gezonder leven in het algemeen. Ook draagt een gezondere leefstijl bij in het verlagen van het risico op ernstige complicaties en ernstig verloop van ziekten. Bij COVID-19 brengt een gezonde leefstijl het risico op de ernst van de klachten significant naar beneden.

MEER EIGEN REGIE OP ONZE WEERSTAND

De afgelopen maanden is veel gepubliceerd over op welke manier mensen meer eigen regie kunnen nemen op de weerstand en deze op kunnen bouwen. De belangrijkste thema's hierin zijn: voeding, roken en alcohol; ontspanning, stressmanagement en slaap; bewegen, sport en naar buiten.

Onder andere roken, stress, alcohol, te weinig slaap, inactiviteit, te veel eten, te veel suiker en frisdranken en te veel verzadigde vetten kunnen het immuunsysteem stringent verzwakken. Dat geldt ook voor en aandoeningen zoals diabetes, overgewicht, reuma en andere chronische ziekten. Daar staat tegenover dat voeding met veel antioxidanten, volkoren- en vezelrijke voeding, water en (groene) thee drinken,

voldoende vitamine en mineralen rijke voeding, zonlicht, bewegen, sport, spiertraining, mentale ontspanning, maar ook emotionele rust/controlen en eigenschappen zoals relativeringsvermogen de kracht van het immuunsysteem positief beïnvloeden.

GEBREK AAN INZICHT EN NEGATIEVE STIMULUS

De verantwoordelijkheid om hier aandacht aan te besteden ligt natuurlijk primair bij het individu. Maar over het algemeen weten mensen hier te weinig vanaf en blijkt de omgeving in de meeste gevallen de spelbederver die uitnodigt tot ongezond gedrag. Volgens de WHO leidt 9 op de 10 Europeanen aan een gebrek van Health Literacy, ofwel, kennis van gezond leven en de benodigde essentiële inzichten om gezonde keuzes te kun-

nen maken. Het resultaat; ongeveer 75% van de bevolking eet ongezond en beweegt te weinig.

INVLOEDEN VANUIT WERKGEVERS

Natuurlijk blijft de primaire verantwoordelijkheid bij het individu, maar - wetende dat de omgevingsprikkel zeer bepalend is voor het leefstijlgedrag van mensen - zijn er wel wat mogelijkheden voor werkgevers om de gezonde leefstijl en het opbouwen van de weerstand van werknemers positief te ondersteunen.

1. Een gezondheid bewuste ondernemer

Als de ondernemer en/of de leidinggevende bewust is van het feit dat de werkdagen invloed hebben op iemand gezondheid, dan is al een halve wereld gewonnen.

2. Gezondheid bewuste werk omgeving

Biedt de werkplek de mogelijkheid om af en toe staand te werken, voldoende planten en buitenlicht? Is er een gezonde kantine en wordt het gestimuleerd dat men gezonde traktaties uitdeelt, als dat aan de orde is?

3. Anti-rookbeleid

Geldt er een algeheel rookverbod, ook rondom het pand of wordt roken in ieder geval ontmoedigd? Roken tast de longen aan, vermindert de zuurstofopname en verzwakt zo het immuunsysteem.

4. Met de fiets naar het werk beleid

Als mensen een aantrekkelijke regeling aangeboden wordt om een

fiets vanuit de zaak te kopen, dan blijkt dat meer mensen de fiets pakken in de plaats van de auto.

5. Lunchwandeling

Als de leiding het voorbeeld geeft om te gaan wandelen tijdens de lunch of in de middag, dan blijkt een groot gedeelte van de werknemers te volgen. Regelmatig een lunchwandeling verlaagt de kans op een luchtweginfectie en vitamine D van de zon versterkt ons immuunsysteem.

6. Vitaal voedingsaanbod

Wordt er wel eens een schaal met fruit, snack tomaatjes of komkommertjes geplaatst of een lekker volle salade voor het team tijdens de lunch? Een voedingsaanbod vol met antioxidanten zorgt ervoor dat agressieve vrije radicalen geëlimineerd worden, wat een gunstig effect heeft op ons immuunsysteem.

7. Positieve sociale interactie

Stress verhoogt het cortisolgehalte in ons lichaam en doet een flinke aanslag op het afweersysteem. Als dat langdurig plaatsvindt, heeft dat grote gevolgen voor onze weerstand. Een prettige werksfeer, een open verstandhouding en positief stimulerende leidinggevende die open staan voor een goed gesprek, zorgen ervoor dat stress in ieder geval besproken kan worden en niet chronisch door blijft sudderen.

8. Samen ontspannen

Kan er samen gelachen worden, worden er leuke team activiteiten georganiseerd, is er aandacht voor beloningen en cadeautjes tijdens feestelijkheden en bereikte resultaten? Samen genieten en ontspannen houdt ook de werksfeer gemakkelijker open en positief.

Het mooie van de mogelijkheden om de weerstand op te bouwen en aan te sterken is, dat al die activiteiten ook een positieve impuls geven aan de algemene gezondheid en aan de preventie van diabetes en overgewicht/obesitas; twee chronische aandoeningen die een zeer negatieve invloed hebben op het ziekteverloop bij COVID-19. Het zijn dus ook uitstekende activiteiten om op te nemen in het gezondheidsbeleid of in duurzame inzetbaarheid programma's.

Additioneel zou een bedrijf er voor kunnen kiezen om de werknemers een leefstijl als medicijn cursusprogramma aan te bieden. Als je mensen tips geeft, dan doen ze er misschien even iets meer, reik je ze de essentiële inzichten van gezond leven aan, dan is de kans groot dat ze gezondere keuzes gaan maken vanuit zichzelf.

John van Heel is leefstijl- en vitaliteitcoach, duurzaam inzetbaarheid- en loopbaancoach en geeft leefstijl-workshops en -cursussen. Meer weten? Kijk op www.hoedoedat.nu en www.nieuwegezondheid.nl.

ONDERNEMEN, ANGST EN BLOEDEERLIJK

Je vraagt je misschien af wat die drie termen met elkaar te maken hebben. Nou, potentieel veel. Bijvoorbeeld als je om wat voor reden dan ook door de coronapandemie te maken hebt met angst. Angst doordat je bang bent om zelf ziek te worden of dat het dierbaren uit jouw omgeving zal treffen. Omdat je bang bent je dat je goede mensen moet ontslaan of dat je zoveel minder opdrachten krijgt, dat je alles niet meer helemaal rond kunt krijgen. Of erger nog, dat je failliet gaat. Hoe kun je er zo mee omgaan dat de angst je niet verlamd?

WAT IS ANGST EIGENLIJK?

Angst is om te beginnen een heel zinvolle emotie. Angst zorgt er namelijk voor dat het lichaam dusdanig reageert bij gevaar dat je bijvoorbeeld harder kunt lopen, grotere sprongen kunt maken, veel behendiger bent, veel sneller en effectiever kunt reageren. Je lichaam geeft dan allemaal stofjes af, waardoor bijvoorbeeld je spieren meer explosieve kracht hebben. Dus angst is eigenlijk een heel zinvolle emotie, waar toe we allemaal heel goed in staat zijn, en het heeft een beschermende functie.

Als er bijvoorbeeld in oude tijden een roofdier op je af kwam hollen, dan zorgde die explosieve kracht ervoor dat je de power had om het dier van je af te slaan, dat je extra snel kon wegvloeden of dat je stokstijf bleef stilstaan zodat het beest je niet zou aanvallen.

Deze mechanismen van de mens worden 'fight, flight and freeze' genoemd. Alle drie hebben ze in verschillende situaties een heel zinvolle en adequate functie. Soms is vluchten een uitstekende reactie die passend is bij de situatie.

In onze tijd echter, waarin de letterlijke bedreigingen gewoon veel minder aanwezig zijn en er juist veel psychische bedreigingen zijn, wordt er vaak op een wat bijzondere manier tegen angst aangekeken. Alsof het volledig uitgebannen zou moeten worden: angst is onwenselijk en zou moeten 'genezen'. Er is heel veel drukte en vaak te weinig tijd om je erin te verdiepen. Angst gaat dan vaak een eigen leven leiden. Zeker als mensen in een bepaalde situatie zitten die ze niet goed aankunnen. Doordat ze ervoor vluchten, dus alles wegstoppen, verteert het niet. Wordt het niet doorleefd en verwerkt.

Als onderliggend verschijnsel bereik je dan dat er allerlei andere fictieve angsten ontstaan. De angst - lees: het waarschuwingssignaal - werd genegeerd, dus hij trekt andere kleding aan om zich duidelijker te presenteren. Dit proces gaat door naar een steeds overtreffender trap, net zolang totdat er eindelijk aandacht voor is. Jammer is echter, dat door de vermommingen het eerst vaak onduidelijk is wat er werkelijk aan de hand is. Zeker als er inmiddels zelfs al 'alarmbellen,' etcetera zijn gaan rinkelen.

WAT DOET ANGST MET JE?

Ontkende of niet-herkende angst kan een behoorlijk negatieve invloed op je functioneren uitoefenen.

We beschrijven een aantal gevolgen:

OVER DE AUTEURS

Anja Jongkind (1953) en Greet Vonk (1964) werken sinds 2013 samen binnen Et Emergo. Ze hebben PTG-Coaching ontwikkeld en zij schreven de boeken 'PostTraumatische Groei - Sterker door ellende' en 'Gelukkig door ont-dekken - Sterker door ellende'. Ze geven ook workshops, lezingen, inspiratiesessies, trainingen en opleidingen op het gebied van PostTraumatische Groei.

Anja werkt in haar praktijk als therapeut en als coach al meer dan 40 jaar vanuit deze uitgangspunten.

Greet deed een wetenschappelijk onderzoek betreffende PostTraumatische Groei. Haar onderzoek is recentelijk gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift International Journal of Workplace Health Management.

- Ontkende angst verblind. Je kunt niet meer scherp zien wat er eigenlijk te zien is. Zonder dat je het in de gaten hebt, kijk je als het ware door gezandstraald glas naar buiten. Terwijl je denkt dat het glas helder is.
- Ontkende angst is een slechte raadgever. Veel mensen die in angst(en) leven, doen vaak net voor zichzelf en voor anderen alsof ze heel rationeel beslissingen nemen. Dat is niet zo! Ze ontkennen hun diep-emotionele angsten, dus frommelen die angsten eigenlijk weg. Hun besluiten worden dus door de angst genomen in plaats van door henzelf.
- Ontkende angst maakt mensen dommer. Hun IQ zakt als het ware tijdelijk extreem doordat ze alles in de vernauwde angst-trechter gieten.

Conclusie: Voor jou als ondernemer kan het leven in en met niet-herkende angsten behoorlijk contraproductief doorwerken met alle gevolgen vandie.

BLOEDEERLIJK OMGAAN MET JE ANGSTEN

Het voorkomen van pijn, verdriet en angst is voor iedereen volkomen onmogelijk. Door pijn, verdriet en angst te herkennen en te erkennen, leer je het hanteren. Als jij voor een dichte deur staat en je aanvaardt de deurkruk niet, dan kom je die deur echt niet op een makkelijke manier door. Dus wees bloedeerlijk naar jezelf en je angsten. Dat is verhelderend en het vereenvoudigt.

Bloedeerlijk betekent dat je volledig weet wat je allemaal voelt, dat je dat ook nuchter snapt én dat je ook toestaat om te voelen wat je daadwerkelijk voelt. Daaropvolgend kun je er daarna iets van vinden of er keuzes in maken.

Wanneer mensen iets voelen waarvan ze niet weten wat ze ermee aan moeten of wat ze ermee willen, drukken ze die gevoelens of bijbehorende gedachten vaak weg. Ze gaan dan geforceerd iets anders denken. De angst gaat dan als het ware 'undercover' een eigen leven leiden, waardoor die angst eigenlijk de leiding heeft. Met alle negatieve gevolgen vandie. Dus leer om bloedeerlijk naar jezelf te zijn om zelf de leiding in je eigen leven te houden. Daarmee erken je jouw eigen emoties dus.

Een erkende emotie, ook een zogenaamde 'verzwakkende' (=onplezierige) emotie, activeert verwerking van die emotie en vervolgens uiteindelijk het loslaten ervan na vertering. Dat is bevrijdend en dus juist versterkend!

KLEIN WITTENOORD
VERGADEREN - NOODSTUDIE - DINERS

Unieke privé locatie maakt vergaderen inspirerend

Wittenoordseweg 3, 3927 CE Renswoude
telefoon 0318 57 53 25 | info@kleinwittenoord.nl

WWW.KLEINWITTENOORD.NL

Schimmel 1885
Stationsweg Oost 243
3931 EP Woudenberg
info@schimmel1885.nl
www.schimmel1885.nl
T: 033 - 286 12 13
Kvk: 310002096

Sinds 1885 kunnen wij er geen genoeg van krijgen. Met enthousiasme gaan wij voor gastvrijheid, kwaliteit en beleving van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat.

Jos, Corné & Team Schimmel 1885

CANT GET ENOUGH SINCE 1885

Wij staan 7 dagen per week voor u klaar.

Restaurant Planken Wambuis

Gelegen op een karakteristieke en prachtige locatie. Hét adres voor een gezellige lunch, brunch, high-tea of smaakvol diner!

Maar ook een ideale plaats op de Veluwe voor een geslaagde vergaderbijeenkomst!

Dagelijks geopend vanaf 10.00 uur.
(voor een vergadering eerder mogelijk!)

Gratis wifi, ruime parkeergelegenheid en uitstekende bereikbaarheid vanaf de snelwegen A12 en A50.

Verlengde Arnhemseweg 146 (N224)
6718 SM – Ede
Telefoon: 026 – 482 1251
E: info@plankenwambuis.nl

Meer info op www.plankenwambuis.nl

Hotel en Congrescentrum de ReeHorst
*Hotel - Restaurant - Brasserie - Wijnbar - Vergaderen
Trainingen - Congressen - Events - Theater*

Geschikt voor elke gelegenheid. Met o.m. 38 zalen en ruime, gezellige ontvangst-foyers. Elke bijeenkomst wordt gegarandeerd een beleving. Vol warmte, gezelligheid en altijd persoonlijk!

Bennekomseweg 24
6717 LM Ede
T 0318 750300 F 0318 750301
E info@reehorst.nl
I www.reehorst.nl

Toplocaties in de regio Vallei

FEESTEN & PARTIJEN
CATERING
RESTAURANT

*Anno straks,
met een vleugje toen*

Buitenzorg

VOOR INLICHTINGEN
EN RESERVERINGEN:

AMSTERDAMSEWEG 19
6712 GG EDE
TEL. 0318 61 03 13
BUITENZORG@BUITENZORG.NL
WWW.BUITENZORG.NL

Beekhuizenweg 1
6891 CZ Rozendaal
026 3611597
www.thehunting.nl

The Hunting Lodge

*Puur, eerlijk
en vooral veel genieten'*

Restaurant L'Orage /
Party Centrum Flora

*In een ambiance van nostalgie, rust en gemoe-
delijkheid is restaurant L' Orage de perfecte
locatie om te genieten van een goede maaltijd.*

Lunterseweg 44
6718 WE Ede
T 0318-613876 / 653227
F 0318-653327
I www.lorage.nl

hermonde

INSPIRERENDE LOCATIE VOOR UW ZAKELIJKE BIJEENKOMST

Wij verwelkomen u graag op landgoed de Born,
midden in bossen van Bennekom.

Bornweg 12b - 6701 HE Bennekom - tel. 0318-860213
locatie@hermonde.nl - www.hermonde.nl

Vallei Business

Financieel Advies

*Growing
a better world
together.*

Rabobank

Rabobank Vallei en Rijn

Galvanistraat 2
Postbus 21
6710 BA Ede
(0318) 660 664
www.rabobank.nl/vr

Reclame

VERBEEK

BELETTERING
GEVELRECLAME
BEDRIJFSKLEDING

Renswoude
Tel. 0318 - 830 252
verbeekreclame.nl

S+DL
SCHURMAN
EN DE LEEUW
accountants

Mooze Kanal 9d
6709 PA Wageningen
Tel.: (0317) 41 32 81
Fax.: (0317) 41 79 40
info@schurman-deleeuw-acc.nl
www.schurman-deleeuw-acc.nl

Wij verzorgen uw gasten!

Van ontbijt en borrel
tot feestelijke party!

0318 - 55 58 76 info@demaesgastvrij.nl
www.demaesgastvrij.nl

TECHNICA

Van oud naar cloud

- Werkplek online
- Telefonie online
- Office 365

Netwerkbeheer - Telefonie
Verbindingen - Beveiliging
Domotica - Elektra

www.technica.nl

REPRIMERCURIUS
www.repromercurius.nl

**HET VOORDEEL
VAN BLIND
ZIJN?**

Help blinden en slechtzienden zo zelfstandig mogelijk te leven.

'Ik kan lezen in het donker!'
- Esther, 15 jr, blind

DONEER VIA STEUNBARTIMEUS.NL

bartimeus sonneheerdt
VERENIGING

CBF
VOOR
GOED DOELLEN

W-TIC,
Eenvoud, passie, resultaat
Uw partner voor innovatie en optimalisatie

Meerkoet 19, 3907 HC Veenendaal | 06-39 615 615
ewissink@w-tic.nl | www.w-tic.nl

Service Rubriek

Office

Magnolia Opleidingen
Maatwerk in trainingen

Microsoft Word, Excel,
Outlook, PowerPoint
beginners en gevorderden

Tel. 0318-412788
www.magnolia-opleidingen.nl
info@magnolia-opleidingen.nl

Diversen

DB SCHENKER

DB SCHENKER

Galvanistraat 71
6716 AE Ede
T 0318 69 68 00
F 0318 69 68 88
E multimodaal.nl@dbschenker.com
W www.dbschenker.com/nl

INTERFACE
communicatie

T: 0318 - 64 34 06
interface@ifcommunicatie.nl
www.ifcommunicatie.nl

Concept en creatie
Webdesign
Internetdiensten
Vormgeving
Fotografie

Juristen

Van Veen
Advocaten

Van Veen Advocaten

Keesomstraat 7
6717 AH Ede
0318-687878
ede@vanveen.com
www.vanveen.com

Locaties

**Hotel en Congressentrum
de ReeHorst**

Bennekomseweg 24
6717 LM Ede
T 0318 750300
F 0318 750301
E info@reehorst.nl
I www.reehorst.nl

**Hof van Wageningen
Hotel en Congressentrum**

Lawickse Allee 9
6701 AN Wageningen
T +31-(0)317-490133
F +31-(0)317-426243
E info@hofvanwageningen.nl
W www.hofvanwageningen.nl

Residence Rhenen

Veenendaalsestraatweg 50
3921 EC Elst/Rhenen
T 0318 542888
F 0318 540272
E info@residencerhenen.nl

The hunting Lodge

Beekhuizenweg 1
6891 CZ Rozendaal
T 026 361 15 97
E reservations@thehunting.nl
I www.thehunting.nl

carwash &co

U WILT EEN FACTUUR?

**VRAAG NAAR DE
MOGELIJKHEDEN!**

Kernreactorstraat 2, Veenendaal

VAN KESSEL TRANSPORT V.O.F.

Sinds 1930 de betrouwbare oplossing voor uw logistiek

Vendrielenweg 100
3905 LD Veenendaal
www.v-kessel.nl

Tel: 0318 - 512 303
Fax: 0318 - 553 404
info@v-kessel.nl

ZOONEN COMMERCEEL VASTGOED

- Aan- en verkoop en aan- en verkoop van: Bedrijfswaars, kantoorruimten, winkels, industriegrond;
- Vestigingsadvies;
- Taxation;
- Consultancy en advisering bij herontwikkelingsprojecten;
- Vestigingsbehoef.

FRANKENWEG 175 - EDE
POSTBUS 409 - 6710 BP - EDE
T 0318 58 22 85 - F 0318 58 22 80
E INFO@ZOONENVASTGOED.NL
WWW.ZOONENVASTGOED.NL

VALLEI

BUSINESS

REGIONAAL ZAKENMAGAZINE VOOR DE FOODVALLEY REGIO

HET TEAM VAN VALLEI BUSINESS WENST
U EEN GEZOND EN GELUKKIG 2021!

WORLD
FOOD
CENTER

*We work
food*

VESTIGEN OP HET WORLD FOOD CENTER NU TE KOOP/TE HUUR

- 4 nieuwbouw kantoorgebouwen
- 7.000 m² oppervlakte
- Duurzame houtbouw
- Direct naast Station Ede-Wageningen
- Middenin de Regio Foodvalley

WWW.WORLDFOODCENTER.NET

2010

ActiVast
BEDRIJFSHUISVESTING

2020

10
JAAR

ActiVast

BEDANKT VOOR UW VERTROUWEN!

Hierbij willen wij al onze opdrachtgevers en relaties bedanken voor het vertrouwen en de prettige samenwerking in de afgelopen 10 jaar.

